

MALİYET MUHASEBESİ

Kampus Akademi'nin Öğrencilerine Ücretsiz Armağandır.

MALİYET MUHASEBESİ – ÜNİTE 1

GİDER KAVRAMI

Bilanço yaklaşımına göre tanım;

“Gider, bir işletmenin belirli bir dönemdeki mamul teslimi veya üretim, hizmet kullanımı veya sürekli ana iş konusuyla ilgili diğer işlemleri sonucunda işletmenin varlıklarında meydana gelen azalışlar veya yükümlülüklerinde meydana gelen artışlardan kaynaklanan özkaynak azalışlarıdır”

Gelir yaklaşımına göre;

“Gider, belirli bir muhasebe döneminde hâsıllattan düşülen yararı tükenmiş maliyetlerdir”

“Gider, işletmenin faaliyetini ve varlığını sürdürebilmesi ve bir ekonomik yarar (gelir elde etmesi) sağlaması için belli bir dönemde kullandığı ve tükettiği girdilerin faydası tükenmiş maliyetlerinin hâsıllattan düşülen kısmıdır.”

Tanımdan da görüleceği üzere giderden söz edebilmek için aşağıdaki koşulların varlığı gerekmektedir:

Gerek varlıklardaki azalış veya yükümlülüklerdeki artış gerek yararı tükenen maliyetler, işletmenin faaliyetinin sürdürülmesi ile ilgili olmalıdır.

Giderden söz edebilmek için, maliyetlerin yararının belirli bir dönemde tüketilmiş olması gerekir.

Muhasebe standartlarına göre;

“Giderler: Raporlama döneminde (Muhasebe döneminde) gerçekleşen, özkaynak yatırımcılarına yapılan dağıtımlarla ilişkili olanlar hariç olmak üzere, işletmeden çıkan varlıklar veya işletmeye ait varlıkların değerlerinde meydana gelen azalışlar ya da borçlarda oluşan artışlar nedeniyle işletme Özkaynaklarının azalmasına neden olan ekonomik değerlerde meydana gelen azalışlardır.”

HARCAMA KAVRAMI

“Harcama; bir mal, fayda ve hizmet sağlanması veya herhangi bir edim karşılığı olmaksızın ortaya çıkan bir yükümlülük nedeniyle yapılan ödeme ve borçlanmalardır.”

Harcama ile gider kavramları aynı şey değildir. Bir borcun ödenmesi, bir varlığın alınması veya bir hizmetten yararlanılması için yapılan ödemeler ve borçlanmalar harcama kavramı ile anlatılmaktadır.

Harcamanın gidere dönüşmesi için, harcama karşılığında elde edilen yararın, aynı dönemde tüketilmesi gerekir.

Harcama ile gider arasındaki ilişkiyi zaman faktörü etkilemektedir. Harcama giderden önce yapılmış veya gider harcamadan önce yapılmış ya da her ikisi aynı anda yapılmış olabilir. Bazı durumlarda harcama yapılmıştır. Ancak, bu harcama henüz gider haline dönüşmemiştir.

Harcamaların gider sayılacağı durumlar aşağıda özetlenmiştir.

Harcamanın işletme faaliyetlerinin devamı için yapılmış olması; işletme sahibinin kendi kişisel gereksinimleri için yapmış olduğu harcamalar gider sayılmamaktadır

Harcamanın işletmenin özkaynağını azaltmış olması;

Harcamanın işletmenin öz kaynağını korumak için yapılmış olması; Risklerin önlenmesi ve bunların giderilmesi için ödenen sigorta primleri, buna örnek olarak gösterilebilir.

MALİYET KAVRAMI

“Maliyet, bir mamul veya hizmetin edinilmesi için, o dönem içinde yapılan harcamalarla, daha önceki dönemde yapılan harcamalardan o mamul ve hizmetin edinilmesinde katlanılan fedakârlıkların parasal tutarıdır. Bir başka deyişle, maliyet; herhangi bir mamulü veya hizmeti, kullanıldığı veya satıldığı yerde veya durumda elde edebilmek için doğrudan doğruya ve dolaylı olarak yapılan toplam harcamalardır.”

Muhasebe standartlarında ise maliyet kavramı;

“Maliyet; bir varlığın elde edilmesinde veya inşaatında ödenen nakit veya nakit benzerlerini veya verilen diğer bedellerin gerçeğe uygun değerini veya belli durumlarda diğer muhasebe standartlarında yer alan özel hükümler uyarınca ilk muhasebeleştirme sırasında ilgili varlığa atfedilen bedeldir.

Üretimle ilgisi olmayan genel yönetim giderleri, satış giderleri, mamul stokların depolama giderleri, normalin üzerinde gerçekleşen fire ve kayıplar, normal kapasitenin altında yapılan üretim faaliyetlerinde boş (kullanılmayan) kapasiteye

düşen sabit genel üretim giderleri ve finansman giderleri maliyet kapsamına alınmaz; sonuç hesaplarına hâsılatla karşılaştırmak üzere doğrudan gider yazılır.

Maliyetlerin Gidere Dönüşmesi

Maliyet ile gider kavramı arasında çok yakın ilişki bulunmaktadır. Maliyetin gidere dönüşebilmesi için, yararının belirli bir dönemde tükenmiş olması gerekir. O halde maliyetlerin yararının ne zaman tükendiğinin saptanması konusu önem taşımaktadır.

Maliyetlere ait yararların tükenmesi koşullarını şöyle sıralayabiliriz:

Yararı tükenen maliyet, mamul ve hizmetlerin alıcılara teslim edildiği dönem hâsılatıyla doğrudan doğruya ilgili bulunmalıdır.

Yararı tükenen maliyetler finansal raporlama dönemiyle ilgili bulunmalıdır Pazarlama satış ve dağıtım giderleri, araştırma geliştirme giderleri ve genel yönetim giderleri gibi giderler; hâsılatı meydana getiren satışlardan çok, muhasebe dönemi ile ilgisi bulunan giderlerdir.

Bir maliyet harcamasının gider olarak kabul edilebilmesi için, söz konusu maliyetin yararının o dönemde tüketilmiş olması gerekmektedir.

Dönem hâsılatının elde edilmesiyle ilgili bulunmasa dahi varlık maliyetlerine ait faydalar, ölçülebilir bir biçimde tüketilmiş olmalıdır.

Yönetim Kararlarında Kullanılan Diğer Maliyet Kavramları

Faaliyet hacminde yapılan bir değişimin maliyetlerde neden olduğu tüm değişmeye “ek maliyetler” denir. Ya da türlü seçenekler arasında bir tanesinin seçilmesi durumunda, toplam maliyetlerde (sabit, yarı değişken, değişken) ortaya çıkan değişiklik olarak da tanımlanabilir.

Bir karar işlemi sırasında o karardan etkilenmeyen maliyetlere “Batmış Maliyet” denir. Batık maliyetler, seçenekler arasında yapılan seçime ilişkin kararlardan etkilenmezler. Bu nedenle yöneticilerin verecekleri kararlarda geçersizdirler. Batmış maliyetler sabit, değişken veya yarı değişken nitelikler taşıyabilirler

Fırsat maliyeti ise bir seçeneğin seçilmesi nedeniyle, vazgeçilen diğer seçeneklerin kullanılmasından dolayı işletmenin kaybettiği gelirler olarak tanımlanır. Karar verilen bir seçenek karşılığında birden fazla seçenektan vazgeçilmiş ise, vazgeçilen seçeneklerden en yüksek gelir (verim) vadeden seçeneğin geliri, seçilen seçeneğin fırsat maliyetini verir.

Varlık Kavramı

“Varlık; geçmişte meydana gelen olaylar sonucunda ortaya çıkan ve hâlihazırda işletmenin kontrolünde olup gelecekte işletmeye ekonomik fayda sağlaması beklenen değerlerdir.”

Hâsılat Kavramı

“Hâsılat, ortakların sermayeye katkıları dışında, özkaynakta artışla sonuçlanan ve işletmenin dönem içindeki olağan faaliyetlerinden elde edilen brüt ekonomik fayda tutarındır.”

Tanımdan da görüleceği üzere hâsılat, kârı olumlu yönde etkileyen işletmenin olağan faaliyetlerinden muhasebe döneminde elde edilen brüt ekonomik faydalardır.

MALİYET MUHASEBESİNİN TANIMI VE AMAÇLARI

Maliyet Muhasebesinin Tanımı

Maliyet muhasebesi denildiğinde, genellikle “Bir işletmenin üretim maliyetlerinin ölçülmesi, kontrolü ve rapora bağlanması işlemleri” akla gelmektedir. “Bir işletmede üretilen mamul ve hizmet birimlerinin elde edilmesi ve bunların alıcılara ulaştırılıp paraya çevrilmesi için, işletmenin yaptığı fedakârlığın parasal ölçüsünü gösteren maliyetlerin, hangi giderlerden oluştuğunu belirleyen, söz konusu giderleri; türleri, fonksiyonları ve gider yerleri bakımından hesap planındaki sınıflandırma doğrultusunda kaydedip izleyen, bu bilgilerin inceleme ve yorumunun yapılmasına olanak verecek raporların hazırlanmasını ve maliyetlerin kontrolünü amaç bilen işlemler bütünüdür.” biçiminde tanımlayabiliriz.

Maliyet Muhasebesinin Amaçları

Üretim maliyet muhasebesinde, maliyet çalışmasının amacı;
Üretilen mamul ve hizmetlerin birim maliyetlerini ölçmek,
Stokların değerlerini hesaplamak,
Geleceğe yönelik planların (bütçelerin) yapılmasına yardım etmek,

Giderlerin kontrolünü ve kalite standardını korumak koşulu ile olanaklar ölçüsünde maliyetlerin düşürülmesini sağlayacak yöntemleri geliştirmek,
Seçenekler arasında karar vermek durumunda olan yöneticilere maliyetle ilgili düzenli, etkili ve güvenilir bilgiler vermek biçiminde sıralanabilir.

FİNANSAL MUHASEBE İLE MALİYET MUHASEBESİ ARASINDAKİ İLİŞKİLER VE MALİYET MUHASEBESİNİN MUHASEBE ORGANİZASYONU İÇİNDEKİ YERİ

Finansal Muhasebe ile Maliyet Muhasebesi Arasındaki ilişkiler

Finansal muhasebe: işletmede meydana gelen ekonomik ve mali olayları para cinsinden toplayıp, kaydedip, sınıflandırıp, özetlerken temelde iki amaç gütmektedir. Bunlardan ilki, işletmeye konan sermayenin niteliğini ve durumunu belirlemek, ikincisi ise faaliyet sonuçları sonucunda sermayede meydana gelen değişiklikleri ölçmektir.

Maliyet muhasebesinin temel amacı ise yönetime gerekli bilgileri sağlamaktır.

Maliyet muhasebesi içe yönelik bilgiler üretir.

Ürettiği bilgiler yönetim aracı olarak kullanılır.

Parasal değerler yanında miktar hareketleriyle de ilgilenir.

Finansal muhasebeden farklı olarak kayıtlarda ve raporlamada sadece zaman dönemlerini esas almaz; aynı zamanda üretim birimleriyle ilgili kayıt ve hesaplamalara da ağırlık verir.

Maliyet muhasebesinde bazı amaçlar için tahmini veriler de kullanılır. Oysa finansal muhasebede tutarlar kesindir ve belgelere dayanır kayıtlar, geçmiş olayları yansıtır.

GİDERLERİN DEĞİŞİK KRİTERLERE GÖRE SINIFLANDIRILMASI

Giderlerin Çeşitlerine Göre Sınıflandırılması

İlk madde ve malzeme

giderleri, İşçi ücret ve giderleri,

Memur ücret ve giderleri,

Dışarıdan sağlanan fayda ve hizmetler,

Çeşitli giderler,

Vergi, resim ve harçlar,

Amortismanlar ve tükenme payları,

Finansman giderleri şeklindedir.

Giderlerin İşletme Fonksiyonlarına Göre Sınıflandırılması

Tedarik (satın alma),

Üretim, araştırma, geliştirme,

Pazarlama, satış ve dağıtım,

Genel yönetim

Finansman şeklinde işletme fonksiyonlarına göre sınıflandırılır

Giderlerin Mamullere Yüklenmesine Göre Sınıflandırılması

Direkt Giderler: Belirli bir mamul veya hizmetin üretim maliyetine doğrudan doğruya herhangi bir dağıtım anahtarı kullanmadan yüklenebilen giderlerdir. Direkt ilk madde ve malzeme giderleri ile direkt işçilik giderleri buna örnek olarak gösterilebilir. Direkt giderlerin en önemli özelliği, bunların belirli bir üretim birimi için ne kadar harcandığının doğrudan doğruya hesaplanabilmesidir.

Endirekt Giderler: Belirli bir mamul veya hizmetin üretim maliyetine doğrudan doğruya yüklenemeyip, birtakım dağıtım ölçüleri yardımı ile yüklenebilen giderlerdir. Endirekt giderlerin bir bölümü; oluştukları gider yeri açısından endirekt olarak kabul edilmekte, bir bölümü ise nitelik ve hesaplamalarındaki güçlükler nedeni ile endirekt sayılmaktadır

Giderlerin Faaliyet Hacmiyle Olan İlişkinine Göre Sınıflandırılma

Sabit giderler,

Değişken giderler

Yarı sabit giderler

Yarı değişken giderler.

Giderlerin Kontrol Edilebilirlik Özelliklerine Göre Sınıflandırılması

- Kontrol edilebilen giderler
- Kontrol edilemeyen giderler

Giderlerin Fiili Olup Olmamasına Göre Sınıflandırılması

Fiili Giderler; tahakkuk etmiş, gerçekleşmiş giderlerdir. Fiili maliyet yöntemi esasına göre kurulmuş maliyet sistemlerinde; maliyetler fiili tutarlara göre yani fiilen gerçekleşen tutarlara göre hesaplanır. Standart giderler ise; faaliyet yapılmadan önce bilimsel yöntemlere göre belli bir gelişme düzeyinde, belli koşullara göre gerçekleşmesi beklenen standart verilere göre hesaplanır. Standart maliyet yöntemini uygulayan işletmelerde, standart giderler ile fiili giderlerin ayrı ayrı izlenmesi gerekir.

MALİYET HESAPLAMA YÖNTEMLERİ VE MALİYET SİSTEMİNİN OLUŞTURULMASI

Maliyet kapsamına göre maliyet yöntemleri:

- Tam maliyet yöntemi,
- Değişken maliyet yöntemi,
- Normal maliyet yöntemi
- Asal maliyet yöntemi (Direkt maliyet yöntemi)

Maliyetlerin saptanması zamanına göre maliyet yöntemleri:

- Fiili maliyet yöntemi,
- Tahmini maliyet yöntemi
- Standart maliyet yöntemi

Maliyetlerin saptanma şekline göre maliyet yöntemleri:

- Sipariş maliyet yöntemi
- Evre (safha) maliyet yöntemi

TEKDÜZEN MALİYET MUHASEBESİNDE KULLANILAN HESAPLAR - 7/A VE 7/B SEÇENEĞİ

70 MALİYET MUHASEBESİ BAĞLANTI HESAPLARI

- 700 MALİYET MUHASEBESİ BAĞLANTI HESABI
- 701 MALİYET MUHASEBESİ YANSITMA HESABI

71 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ

- 710 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ
- 711 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ YANSITMA HESABI
- 712 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME FİYAT FARKI
- 713 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME MİKTAR FARKI

72 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ

- 720 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ
- 721 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ YANSITMA HESABI
- 722 DİREKT İŞÇİLİK ÜCRET FARKLARI
- 723 DİREKT İŞÇİLİK SÜRE (ZAMAN) FARKLARI

73 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ

- 730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ
- 731 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI
- 732 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ BÜTÇE FARKLARI
- 733 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ VERİMLİLİK FARKLARI
- 734 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ KAPASİTE FARKLARI

74 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ

- 740 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ
- 741 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ YANSITMA HESABI
- 742 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ FARK HESAPLARI

75 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ

- 750 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ
- 751 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ YANSITMA HESABI
- 752 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDER FARKLARI

76 PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ

- 760 PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ
- 761 PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ YANSITMA HESABI
- 762 PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ FARK HESABI

77 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ

- 770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ
- 771 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI
- 772 GENEL YÖNETİM GİDER FARKLARI HESABI

78 FİNANSMAN GİDERLERİ

- 780 FİNANSMAN GİDERLERİ
- 781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HESABI
- 782 FİNANSMAN GİDERLERİ FARK HESABI

1.ÜNİTE İLE İLGİLİ SORULAR

İşletme üretimde kullanılmak üzere ilk madde satın almıştır. İlk maddenin satın alma fiyatı 5.000 TL, KDV TL'dir. 5900 TL peşin olarak ödenmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi ilk maddenin maliyet tutarındır? a. 2.000

- b. 3.000
- c. 4.000
- d. 5.000
- e. 5.900

Aşağıdaki harcamalardan hangisi giderdir?

- a. Bankalara olan kredi borcunun 8.000 TL'si ödendi.
- b. Gelecek yıllara ait kira bedeli olarak 12.000 TL ödenmiştir.
- c. Üretim Personeline ödenen ücretler 7.000 TL'dir.
- d. Reklam giderleri olarak 4.000 TL ödenmiştir.
- e. Bankaya 2.500 TL yatırılmıştır.

Aşağıdaki harcamalardan hangisi stok maliyetine dahil edilmeyip doğrudan gider kaydedilir?

- a. Genel yönetim giderleri
- b. Dönüştürme maliyetleri
- c. Direkt İlk madde ve malzeme giderleri
- d. Direkt işçilik gideri
- e. Genel üretim gideri

Aşağıdakilerden hangisi maliyet muhasebesinin amaçlarından değildir?

- a. Üretilen mamul ve hizmetlerin birim maliyetlerini ölçmek,
- b. Stokların değerlerini hesaplamak,
- c. Geleceğe yönelik planların (bütçelerin) yapılmasına yardım etmek,
- d. Dış kullanıcılar için genel amaçlı finansal tabloları düzenlemek
- e. Olanaklar ölçüsünde maliyetlerin düşürülmesini sağlayacak yöntemleri geliştirmek,

Belirli bir mamul veya hizmetin üretim maliyetine doğrudan doğruya herhangi bir dağıtım anahtarı kullanmadan yüklenebilen giderlere örnek aşağıdakilerden hangisidir?

- a. Amortisman giderleri
- b. Çeşitli giderler
- c. Elektrik giderleri
- d. Direkt işçilik giderleri
- e. Genel üretim giderleri

İşletmenin normal üretim kapasitesi 10.000 adet B mamulü üretmektir. Kasım ayında işletme ekonomik kriz nedeni ile 6.000 adet B mamulü üretmiştir.

İşletmenin kasım ayı kapasite kullanım oranı aşağıdakilerden hangisidir?

- a. %40
- b. %50
- c. %60
- d. %70
- e. %100

Genel muhasebe ile maliyet muhasebesi birbirinden ayrı olarak yürütüldüğü, her iki muhasebenin hesaplarını kendi bünyeleri ve hesap alanı içinde tuttuğu ve Genel muhasebe ile maliyet muhasebesi arasındaki bağlantının bağlantı hesapları aracılığıyla sağlandığı muhasebe sistemi aşağıdakilerden hangisidir?

- a. Hesap Ayrılığı Sistemi b. Bağımsız Hesap Sistemi c. Birleşik Hesap Sistemi d. Değişken Maliyet Sistemi e. Standart Maliyet Sistemi

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde uygulanan maliyet muhasebe sistemi aşağıdakilerden hangisidir?

- a. Hesap Ayrılığı Sistemi b. Direkt Maliyet sistemi c. Birleşik Hesap Sistemi d. Değişken Maliyet Sistemi e. Standart Maliyet Sistemi

Aşağıdakilerden hangisi maliyet hesaplarından değildir?

- a. Vergi cezaları
- b. Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri
- c. Genel Üretim Giderleri
- d. Direkt işçilik Giderleri
- e. Hizmet Üretim Maliyetleri

10. Aşağıdaki giderlerden hangisi fonksiyon ayırımında tanımlanan giderlerden değildir?

- a. Pazarlama satış dağıtım giderleri
- b. Genel üretim giderleri
- c. Direkt ilk madde ve malzeme Giderleri
- d. Araştırma, geliştirme giderleri e. Çeşitli giderler

1d 2d 3a 4d 5d 6c 7a 8c 9a 10e

ÜNİTE 2 - İlk Madde ve Malzeme Maliyetleri

İLK MADDE VE MALZEME UNSURLARI

İlk maddeler; mamulün içine giren ve bir mamulün özünü oluşturan, üzerinde emek ve üretim işlemleri yoluyla değişiklikler yapılabilmesine olanak sağlayan nesnelere dir. Kitap üretiminde kullanılan kağıt, çikolata üretiminde kullanılan kakao, pantolon üretiminde kullanılan kumaş, çimento üretiminde kullanılan kil, ilk madde için verilebilecek örneklerdir.

Mamul; ilk maddelere şekil verilmesi, bir başka ifade ile, daha önce hazırlanan esas mamul örneğine benzeyecek şekilde bu ilk maddelerin üzerinde yapılan dönüştürme işlemleri sonucunda ortaya çıkar.

Yardımcı maddeler; mamulün içerisine girmesine karşılık mamulün özünü veya temel yapısını oluşturmeyen, bir birim mamul içinde ne kadar kullanıldığını doğrudan saptayabilmenin teknik olarak çok zor olduğu veya bunu doğru olarak saptayabilmenin maliyetinin bunu doğru olarak saptamanın yarattığı faydanın üzerinde olduğu, maddelerdir. Yardımcı maddeler, ilk maddenin mamule dönüştürülmesinde etkilidirler. Kitap üretiminde kullanılan yapıştırıcı, şeker üretim sürecinde kullanılan kireç taşı, toz halindeki kir sökücülerin üretim sürecinde kullanılan parfümler yardımcı maddelere verilebilecek örneklerdir.

İşletme malzemeleri; mamulün üretilmesi sırasında yararlanılan, ancak mamulün içerisine katılmayan, işletme faaliyetlerinin yürütülebilmesi ve üretimin sürdürülebilmesi amacıyla kullanılan, ilk madde ve yardımcı maddeler dışındaki tüm unsurlardır. Yemek fabrikasında mutfakta tüketilen temizlik malzemeleri, kâğıtlar ve peçeteler; sağlık işletmelerinde tüketilen pamuk, gazlı bez, sargı bandı, enjektör gibi sarf malzemeleri; bir üretim işletmesindeki makinelerin ve cihazların yedek parçaları, bakım-onarım malzemeleri, büro malzemeleri, makine yağları, elektrik malzemeleri işletme malzemelerine örnek oluşturur.

İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ

Mamulün üretimi amacıyla kullanılarak tüketilen her türlü madde/malzemenin parasal ifadesinin, üretim maliyetleri içinde, ilk madde ve malzeme gideri olarak açıklanması gerekir. Bir mamulü üretebilmek için kullanılan ilk madde / malzemelerin gideri, normal olarak sadece mamulün bir parçası olan madde/malzemelerin satın alma bedelini değil, satın alma bedelinin dışında nakliye, sigorta, taşıma ve komisyon maliyetlerinin girmesi söz konusudur. Bu maliyetler, mamullerle ilişkisi açısından sınıflandırıldığında; direkt ilk madde / malzeme giderleri ve endirekt madde / malzeme giderleri olmak üzere iki ana sınıfta toplanabilir.

Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri

Belirli bir tek mamul ile özdeşleşmiş, o mamulle tanımlanabilen ilk madde/malzemelerin giderine, direkt ilk madde / malzeme gideri denir. İlk madde/malzeme giderlerinin bir alt sınıfı olarak düşünüldüğünde, direkt ilk madde ve malzeme giderleri; hangi mamulle veya işle ilişkilendirilebildiği belirlenebilen veya o mamule, işe doğrudan aktarılabilen giderlerdir.

Bir mamulün temel ve fiziki yapısını oluşturan ilk madde/malzemelerden hangi mamul için ne kadar tüketildiği herhangi bir dağıtım yapılmaksızın doğrudan belirlenebilen, aynı türdeki bir mamulden diğerine kullanılan ilk madde/malzeme miktarı değişmeyen ve bu nedenle giderinin de değişmeyeceği kabul edilen ilk madde/ malzeme giderlerine, **direkt ilk madde/malzeme gideri** denir.

Endirekt Madde ve Malzeme Giderleri

Endirekt madde/malzemeler, mamulün temel yapısını oluşturmeyen, buna karşılık nihai mamulün ortaya çıkarılabilmesi için gereksinim duyulan, ancak her mamul içinde ne kadar yer aldığı doğrudan doğruya belirlenebilmesi zor olan ilk madde/malzemelerdir. Bunların direkt ilk madde/malzemelere göre daha az kullanılması söz konusudur. Bu türdeki ilk madde/malzemelerin giderine, **endirekt ilk madde/malzeme gideri** denir. Bunlar ya yardımcı maddelerdir ya da işletme malzemeleridir.

Bu madde/malzemelerle de herhangi bir mamulün doğrudan ve bire bir ilişkilendirilebilmesi söz konusu değildir. Bu nedenle, üretim sürecinde kullanılan bir makinenin işletilebilmesi amacıyla kullanılan makine yağının gideri gibi giderler, endirekt madde/malzeme gideri olarak kabul edilir.

Endirekt ilk madde/malzeme giderleri; üretim sürecinde kullanılmış fakat bir mamule doğrudan aktarılamayan madde/malzemelerin giderleridir. Muhasebede endirekt ilk madde/malzeme giderleri, genel olarak, endirekt giderlerin bir alt unsuru olarak kabul edilir.

İLK MADDE VE MALZEME STOKLARININ KONTROL YÖNTEMLERİ VE SİSTEMLERİ

Stok Kontrolü ve Amacı

Stoklar; işletmenin,

Olağan iş akışında satabilmek için elinde bulundurduğu ve üretimi tamamlanmış mamul, Satışlarını gerçekleştirebilmek için gerekli üretimi yaparken üretim süreci içinde bulunan ve henüz üretimi tamamlanmamış (yarı) haldeki mamul veya Üretim sürecinde tüketilecek ilk madde veya malzeme halindeki varlıklarıdır.

Stoklar; işletmelerin gereksinimlerini karşılayabilmek ve işletme faaliyetlerinde bir aksamaya olanak vermemek amaçlarıyla, etkinlik ve verimliliğe olanak sağlayacak biçimde faaliyetlerin sürdürülebilmesinin de desteklenmesi için; depolanabilen ilk madde/malzemelerden, ara mamullerden, yarı mamullerden, mamullerden, elde bulundurulmuş fiziksel varlıklarıdır.

Stok kontrolü ise, elinde bulundurduğu stokların maliyetini en alt düzeyde tutarak, stoklara karşı talebin karşılanabilmesini sağlayabilmek amacıyla en doğru stok düzeyini belirleme sürecidir. **Stok kontrolünün temel amacı;** stokların ne eksik ne fazla fakat yeterli miktarlarda işletmede hazır bulundurulmasıdır.

Stok Kontrol Yöntemleri

En Düşük-En Yüksek Yöntemi: Bu yöntemde, stok kontrolünden sorumlu yetkili, en düşük ve en yüksek olmak üzere iki stok düzeyi belirler. En yüksek düzey, stok miktarı olarak aşılmaması gereken düzeydir. En düşük düzeye ulaşıldığında, en yüksek düzey aşılmayacak şekilde sipariş verilir.

Görsel Kontrol Yöntemi: Bu stok kontrol yönteminde, ambar biriminde görevli deneyimli bir çalışan, belirli aralıklarla stokları gözden geçirir. Bu deneyimli çalışanın kişisel görüşüne göre, belirli bir düzeyin altına düştüğü belirlenen stokların yeniden tedariki sağlanır.

Çift Depo Yöntemi: Bu yöntemde herhangi bir stok, iki bölmeli bir depoda tutulur. Deponun ana bir bölümü vardır. Bunun yanı sıra ikincil bir yedek depo bölümü de bulunur. Normal olarak ana depo kullanılır. Bu depodaki stoklar tamamen kullanıldığı zaman, yeniden sipariş verilir. Yeni stok teslim alınıncaya kadar yedek depo kullanılır

Sabit Sipariş Yöntemi: Toplam stok maliyetini minimum yapacak şekilde önceden belirlenmiş sabit bir miktarda veya her ay veya her hafta gibi, sabit bir süre sonrasında, sipariş verilir.

ABC Yöntemi: ABC yönteminin uygulanmasında iki ilkeye dikkat edilmelidir. Bunlar; parasal değeri düşük olan stok unsurlarından çok miktarda bulundurmamak ve parasal değeri yüksek olan stok kalemlerinin miktarını düşük tutup kontrolünü sıkılaştırmaktır. Bu amaçla, ambar çalışanları, stokları önem ve parasal değerleri açısından üç ana gruba ayırmaktadırlar:

“A” grubu: Bu gruptaki stok unsurlarının birim maliyetleri, diğer gruptaki stok unsurlarından daha yüksektir. Bu nedenle, bunlardan ambarda miktar olarak daha az bulundurulur.

“B” grubu: Bu gruptaki stokların birim maliyetleri, “A” grubuna göre daha düşüktür. “B” grubundaki stoklar, miktar olarak, “A” grubuna göre daha fazla bulundurulur.

“C” grubu: Bu gruptaki stoklar ise birim fiyatı en düşük stoklardır. “C” grubundaki stoklar, toplam stok miktarının % 40-50'sini, toplam stok değerinin % 5-10'unu oluştururlar.

Çizgi İmleme (Barkodlama) Yöntemi: Çizgi im(barkod); iliştilendiği nesne hakkında değişik verileri temsil eden, ince veya kalın, koyu veya açık renkte çubuk şeklindeki çizgilerden oluşmaktadır.

Radyo Frekansı İle Tanımlama (RFIT) Yöntemi: RFIT yönteminde temel olarak bir etiket ve okuyucu vardır. Stok unsurlarını tanımlamak ve bu unsurları ambarda takip etmek amacıyla, tek tek otomatik ve elektronik olarak tanımlanan RFIT künyesini oluşturan etiketler kullanılır.

Tam Zamanında (Just-In-Time-JIT) Stok Kontrol Yöntemi: Tam zamanında stok kontrolünde “sıfır stok” ile çalışılmak istenmektedir. Bu yöntemde, tedarikçiler ilk madde/malzeme tam gereksinim duyulduğu zamanda ve en uygun yerde işletmeye teslim eder.

Kurumsal Kaynak Planlaması: Malzeme İhtiyaç Planlaması yazılımı, bir üretim işletmesinde, üretim için gereksinim duyulan ilk madde/malzemelerin hesaplanmasını sağlar. Bu hesaplamalar sırasında ambarda var olan stoklar, alınan iş emirleri ve diğer faktörler dikkate alınır. Böylece üretim sırasında herhangi bir ilk madde/malzeme yetersizliği sorunu ile karşılaşılması ortadan kaldırılmaya çalışılır.

Üretim Kaynak Planlaması ise, Malzeme İhtiyaç Planlaması'nın yetersiz kaldığı noktalarda, planlama amacıyla; zaman, makine ve insan gücü gibi, diğer kaynakların da katılması ile genişletilmiş bir yazılımdır.

STOK DEĞERLEME YÖNTEMLERİ

Muhasebeye ilk madde ve malzeme maliyetinin belirlenmek istenmesindeki amaçlar;

İlk madde ve malzemelere ilişkin maliyet kontrolü ve maliyet analizine olanak tanımadır, İşletmenin elde ettiği gelire doğru bir şekilde karşılaştırmaya olanak sağlayacak doğru maliyet rakamlarının sağlanması yoluyla, doğru finansal sonuçların elde edilebilmesidir.

Farklı tarihlerde farklı fiyatlarla tedarik edilen ilk madde ve malzemelerden üretime gönderilenlerin hangileri olması gerektiğini ve dönem sonunda işletmenin ambarında kalan ilk madde ve malzemelerin hangi birim fiyatla değerlendirileceğini belirlemek konusunda karşılaşılan sorun, farklı yöntemlerle aşılabilmektedir.

Stok değerlendirme yöntemleri şunlardır:

- a. Gerçek Parti (Has Parti-Özel Maliyet) Yöntemi
  - İlk-Giren-İlk-Çıkar (First-In-First-Out=FIFO) Yöntemi
  - Son-Giren-Son-Çıkar (Last-In-First-Out= LIFO) Yöntemi
  - Ortalama Maliyet Yöntemleri
- i. Ağırlıklı (Tartılı) Ortalama Maliyet Yöntemi
- ii. Hareketli Ortalama Maliyet Yöntemi
- e. Piyasa Fiyatı (Yenileme Maliyeti) Yöntemi
- f. Piyasa Fiyatı veya Alış Maliyetinden Düşük Olanı İle Değerleme Yöntemi
- g. Standart Maliyet Yöntemi

Tarih	Stok İşlemi	Miktar (metre)	Birim Fiyat	Tutar (₺.)
1 Şubat	Dönem başı mevcudu	700	600.-	
12 Şubat	Satın alınan	800	650.-	420.000.-
18 Şubat	Üretime gönderilen	900		520.000.-
23 Şubat	Satın alınan	1.000	660.-	660.000.-
27 Şubat	Üretime gönderilen	1.200		

Bu bilgilere ve İlk-Giren-İlk-Çıkar stok değerlendirme yöntemine göre, Şubat ayında üretime gönderilen ilk maddenin maliyeti toplam kaç liradır?

Tarih	Stok İşlemi	Miktar (Kilogram)	Birim Fiyat (₺/kilogram)	Tutar (₺.)
1 Mart	Dönem başı mevcudu	500	1.250.-	625.000.-
8 Mart	Satın alınan	750	1.000.-	750.000.-
12 Mart	Satın alınan	900	1.300.-	1.170.000.-
20 Mart	Üretime gönderilen	1.000		
29 Mart	Üretime gönderilen	1.100		

Bu bilgilere ve Son-Giren-İlk-Çıkar stok değerlendirme yöntemine göre, Mart ayında üretime gönderilen yardımcı maddenin maliyeti toplam kaç liradır?

Tarih	Stok İşlemi	Miktar (adet)	Birim Fiyat (₺/adet)	Tutar (₺)
1 Mayıs	Dönem başı Mevcudu	2.000	2.-	4.000.-
10 Mayıs	Satın alınan	5.000	2.5	12.500.-
12 Mayıs	Üretime gönderilen	6.000		
21 Mayıs	Satın alınan	1.000	3.-	3.000.-
27 Mayıs	Üretime gönderilen	1.500		

Bu bilgilere göre ve Hareketli Ortalama Maliyet stok değerlendirme yöntemine göre, Mayıs ayının sonunda stoklarda kalan yardımcı maddenin değeri kaç liradır?

Tarih	Stok İşlemi	Miktar (adet)	Birim Fiyat (₺/adet)	Tutar (₺)
1 Ocak	Dönem başı Mevcudu	1.350	5.-	6.750.-
12 Ocak	Satın alınan	2.650	6.-	15.900.-
21 Ocak	Üretime gönderilen	1.800		
25 Ocak	Satın alınan	1.000		
29 Ocak	Üretime gönderilen	300	6.5	1.950.-

Bu bilgilerden yararlanıldığında ve Tartılı Ortalama stok değerlendirme yöntemine göre, Ocak ayında üretime gönderilen yardımcı maddenin maliyeti toplam kaç liradır?

2.ÜNİTE İLE İLGİLİ SORULAR

Aşağıdakilerden hangisi karşısındaki mamulün ilk maddesi değildir?

- İplik → Kumaş
- Sunta → Dolap
- Deri → Eldiven
- Kauçuk → Lastik
- Makine yağı → Çimento

Aşağıdakilerden hangisi direkt ilk madde ve malzeme için doğrudur ?

- Direkt ilk madde ve malzemenin hangi mamul için ne kadar tüketildiğini belirleyebilmek mümkün değildir.
- Üretim yapan işletme kendi direkt ilk madde ve malzemesini kendisi üretmez.
- Direkt ilk madde ve malzemelerin giderleri mamule doğrudan aktarılabilir.
- Direkt ilk madde ve malzemeler mamulün fiziki yapısını oluşturamaz.
- Üretim yapılırken direkt ilk madde ve malzemelerden yararlanılmaz.

Bir işletme için stok kontrolünün temel amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- Kalitesiz mamul üretimini önlemek
- İşletmede yeterli miktarda stok bulundurularak üretimin devamını sağlamak
- Stoklarla ilgili giderlerin muhasebeleştirilmesi
- İşletmede yüksek miktarda stok bulundurulmasını sağlamak
- Ambarlarda çalışan ilgili kişilere bu konuda gerekli eğitimi vermek

Aşağıdakilerden hangisi karşısındaki işletme türü için bir stok olamaz?

- Ekmek → Fırın
- Doğalgaz → Makine üreticisi
- Gömlek → Tekstil üreticisi
- Toprak → Tuğla üreticisi
- Fıstık → Çikolata üreticisi

Aşağıdakilerden hangisi muhasebede ilk madde ve malzeme maliyeti belirlenmek istenmesindeki nedenlerden birisi değildir?

- İlk madde ve malzemelere ilişkin maliyet kontrolü
- İlk madde ve malzemelere ilişkin maliyet analizi
- İşletmenin elde ettiği gelire doğru bir şekilde karşılaştırmaya olanak sağlamak
- Doğru finansal sonuçların elde edilmesini sağlamak
- İlk madde ve malzemeyi işletmede kullanacak bölümün belirlenmesini sağlamak

Aşağıdakilerden hangisi bir stok değerlendirme yöntemi değildir?

- İlk-Giren-İlk-Çıkar yöntemi
- Son-Giren-İlk Çıkar Yöntemi
- Fabrika maliyeti yöntemi
- Standart maliyet yöntemi
- Hareketli Ortalama maliyet yöntemi

Bir üretim işletmesinde Şubat ayında bir ilk maddeye ilişkin stok hareketleri şöyle gelişmiştir:

Tarih	Stok İşlemi	Miktar (metre)	Birim Fiyat	Tutar (₺)
1 Şubat	Dönem başı mevcudu	700	600.-	
12 Şubat	Satın alınan	800	650.-	420.000.-
18 Şubat	Üretime gönderilen	900		520.000.-
23 Şubat	Satın alınan	1.000	660.-	660.000.-
27 Şubat	Üretime gönderilen	1.200		

Bu bilgilere ve İlk-Giren-İlk-Çıkar stok değerlendirme yöntemine göre, Şubat ayında üretime gönderilen ilk maddenin maliyeti toplam kaç liradır?

- 1.300.000.-
- 1.320.000.-
- 1.273.333,33
- 1.336.000.-
- 1.600.000.-

Bir üretim işletmesinde Mart ayında bir yardımcı maddeye ilişkin stok hareketleri şöyle gelişmiştir:

Tarih	Stok İşlemi	Miktar (Kilogram)	Birim Fiyat (₺/kilogram)	Tutar (₺)
1 Mart	Dönem başı mevcudu	500	1.250.-	625.000.-
8 Mart	Satın alınan	750	1.000.-	750.000.-
12 Mart	Satın alınan	900	1.300.-	1.170.000.-
20 Mart	Üretime gönderilen	1.000		
29 Mart	Üretime gönderilen	1.100		

Bu bilgilere ve Son-Giren-İlk-Çıkar stok değerlendirme yöntemine göre, Mart ayında üretime gönderilen yardımcı maddenin maliyeti toplam kaç liradır?

- 2.730.000.-
- 2.430.000.-
- 2.482.500.-
- 2.500.000.-
- 2.625.000.-

Bir üretim işletmesinde Ocak ayında bir işletme malzemesine ilişkin stok hareketleri şöyle gelişmiştir:

Tarih	Stok İşlemi	Miktar (adet)	Birim Fiyat (t/adet)	Tutar (t)
1 Ocak	Dönem başı Mevcudu	1.350	5.-	6.750.-
12 Ocak	Satın alınan	2.650	6.-	15.900.-
21 Ocak	Üretime gönderilen	1.800		
25 Ocak	Satın alınan	1.000		
29 Ocak	Üretime gönderilen	300	6.5	1.950.-

Bu bilgilerden yararlanıldığında ve Tartılı Ortalama stok değerlendirme yöntemine göre, Ocak ayında üretime gönderilen yardımcı maddenin maliyeti toplam kaç liradır?

- 16.018,60
- 16.800.-
- 14.234,80
- 18.211,50
- 18.930,75

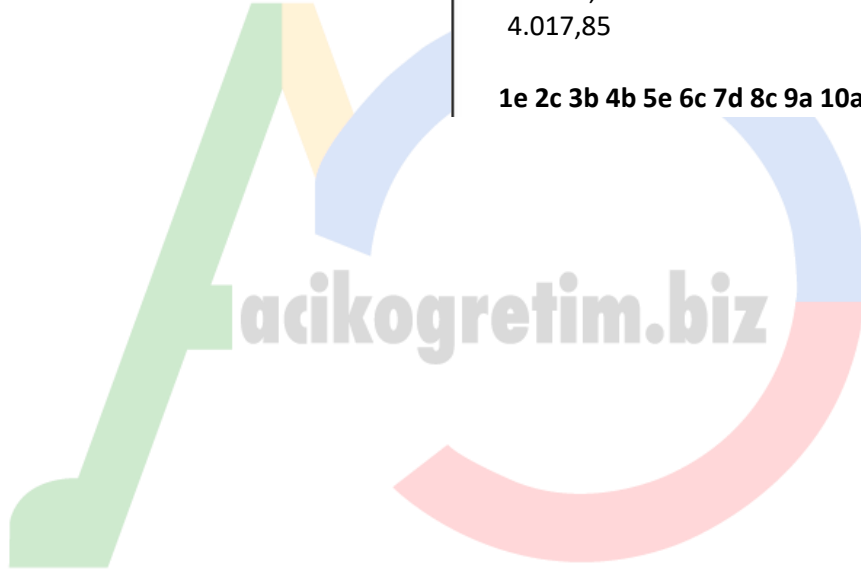
İstanbul'da bulunan bir üretim işletmesinde Mayıs ayında kullanılan bir yardımcı maddeye ilişkin stok hareketleri şöyledir:

Tarih	Stok İşlemi	Miktar (adet)	Birim Fiyat (t/adet)	Tutar (t)
1 Mayıs	Dönem başı Mevcudu	2.000	2.-	4.000.-
10 Mayıs	Satın alınan	5.000	2.5	12.500.-
12 Mayıs	Üretime gönderilen	6.000		
21 Mayıs	Satın alınan	1.000	3.-	3.000.-
27 Mayıs	Üretime gönderilen	1.500		

Bu bilgilere göre ve Hareketli Ortalama Maliyet stok değerlendirme yöntemine göre, Mayıs ayının sonunda stoklarda kalan yardımcı maddenin değeri kaç liradır?

- 1.339,28
- 4.500.-
- 3.750.-
- 14.142,85
- 4.017,85

1e 2c 3b 4b 5e 6c 7d 8c 9a 10a

ÜNİTE 3: İŞÇİLİK MALİYETLERİ VE ÖZELLİKLERİ

İşçilik maliyetleri; “işveren tarafından iş gücü ve insan kaynağı ile ilgili olarak katlanılan fedakârlıkların tamamıdır”. Bir başka ifade ile işçilik maliyeti; “mamul ya da hizmet üretmek amacıyla harcanan insan emeğinin parasal olarak ifade edilmesidir”.

Mamul maliyetinin hesaplanmasında dikkate alınması gereken işçilik maliyeti, direkt ilk madde ve malzeme ile genel üretim maliyetleri gibi, diğer maliyet unsurlarından farklı bazı özelliklere sahiptir.

İşçilik maliyetleri saklanması, stoklanması, depolanması, biriktirilmesi mümkün olmayan bir maliyet unsurudur. İşçi veya memur çalışmanın başlama veya bitiş saatleri arasında işletmede bulunduğu sürece işveren tarafından yeterli miktarda iş verilip verilmediğine yüksek veya düşük verim sağlanıp sağlanmadığına bakılmaksızın ücret almaya hak kazanır.

İşçilik maliyetlerine günlük veya saatlik ücretlere ek olarak sosyal mevzuat hükümleri veya toplu sözleşme hükümlerine göre; sosyal güvenlik işveren payı, bazı sosyal yardımlar, çocuk zammı, ücretli izin, giyecek, yiyecek ve yakacak yardımı gibi, ilaveler yapılabilir.

İşçilik maliyetleri, tüm maliyetleri etkileyen aktif karakterli bir maliyet unsurudur. Her ne kadar işçilik maliyetlerinin, toplam maliyetler içindeki oransal payı son yıllarda düşmekte ise de, bu maliyetlerin verimli ve etkin kullanımını olumlu ya da olumsuz etkileyen bir maliyet unsuru olma özelliğini korumaktadır.

Ücret ödemeleri işveren için bir maliyet özelliği taşıırken ücret almaya hak kazanan işçi için gelir özelliği taşımaktadır. Bu gelir üzerinden kesilecek vergi ve sosyal güvenlik mevzuatına ilişkin primlerin yanı sıra diğer ek ödemelerin takibi ve ödenmesi, işletmelere çeşitli yönetsel ve finansal sorumluluklar yüklemektedir.

İŞÇİLİK MALİYETLERİNİN SINIFLANDIRILMASI

İşçilik maliyetleri sınıflandırılırken öncelikle bu maliyetleri “Üretim Faaliyetleri İle İlgili İşçilik Maliyetleri” ve “Üretim Dışı Faaliyetlerle İlgili İşçilik Maliyetleri” olarak sınıflandırmak mümkündür.

Üretim Faaliyetleri İle İlgili İşçilik Maliyetleri

Üretim faaliyetleri ile ilgili işçilik maliyetlerinin “direkt” ve “endirekt” ayrımında uygulamada bazı farklı varsayımlar söz konusu olabilmektedir.

Bazı işletmeler esas üretim gider yerlerinde çalışan direkt ve endirekt tüm işçilere ait maliyetlerin tamamını direkt işçilik maliyeti olarak kabul etmektedir.

Bazı işletmeler esas üretim gider yerlerinde çalışan direkt işçilere ait maliyetlerin tamamını direkt işçilik maliyeti olarak kabul etmektedir.

Bazı işletmeler, direkt işçiliklere ait maliyetlerin bir kısmını direkt işçilik maliyeti olarak kabul etmektedir.

Direkt işçilik maliyetlerinin mamullerle ilişkisi doğrudan ya da direkt kurulmakla birlikte, işçilik maliyetlerini oluşturan bazı unsurlar, direkt işçilik eylemleri ile ilgili olmasına karşın, bunların mamullerle doğrudan ilişkisini kurmak, işçinin fiili çalışmasından daha çok yasalar ya da sözleşmeler gereği ödenmesi gereken unsurlar olması nedeniyle güç ya da olanaksız olabilmektedir. Bu nedenle, bu maliyet unsurları “endirekt işçilik maliyeti” olarak dikkate alınabilmektedir.

Direkt İşçilik Maliyetleri

Direkt işçilik maliyeti, “üretilen mamullere doğrudan doğruya yüklenebilen ve mamulün temel yapısını oluşturan, ilk madde ve malzemenin biçimini, yapısını ve niteliğini değiştiren maliyetlerdir”. Bir başka tanıma göre de direkt işçilik maliyetleri; “esas üretim gider yerlerinde ortaya çıkan ve ilk madde ve malzemeyi şekillendiren, onun mamul hâline getirilmesini sağlayan ve üretimde doğrudan çalışanlara ilişkin işçilik maliyetlerini açıklar”.

Direkt işçilik maliyetleri, 7/A seçeneğinde “720-Direkt İşçilik Giderleri Hesabı”nda izlenirken 7/B seçeneğinde “791-İşçi Ücret ve Giderleri Hesabı”nda izlenmektedir.

Endirekt İşçilik Maliyetleri

Endirekt işçilik maliyeti, “Mamullerin üretiminde kullanılan, direkt işçilik dışında kalan ve bu mamullere doğrudan doğruya yüklenmeleri olanaksız olan işçilik maliyetleri”ne denir. Endirekt işçilik maliyetleri; “yardımcı işçilik maliyetleri” ve “yönetici işçilik maliyetleri” olmak üzere ikiye ayrılır ve “direkt işçilik maliyetleri dışında kalan üretimle ilgili olan işçilik maliyetleri endirekt işçilik maliyeti” olarak kabul edilmektedir.

Endirekt işçilik maliyetleri, Muhasebe Sistemi 7/A seçeneğinde “730 Genel Üretim Giderleri Hesabı”nda izlenirken, 7/B seçeneğinde “791 İşçi Ücret ve Giderleri Hesabı”nda izlenmektedir.

Üretim Dışı Faaliyetler İle İlgili İşçilik Maliyetleri

Üretim dışı faaliyetler ile ilgili işçilik maliyetlerini; “Araştırma ve Geliştirme Maliyetleri”, “Pazarlama, Satış ve Dağıtım Maliyetleri”, “Genel Yönetim Maliyetleri” ve “Diğer Faaliyet Maliyetleri” olarak sınıflandırmak mümkündür. Bu maliyetler, üretim maliyetleri ile ilişkilendirilmeyip, dönem sonunda gelir tablosu hesaplarına yansıtılmaktadır.

Üretim dışı faaliyetler ile ilgili işçilik maliyetleri, Muhasebe 7/A seçeneğinde; “750 Araştırma ve Geliştirme Giderleri Hesabı”, “760 Pazarlama-Satış ve Dağıtım Giderleri Hesabı”, “770 Genel Yönetim Giderleri Hesabı” ve “Diğer Faaliyet Giderleri” ile ilgili hesaplarda izlenirken, 7/B seçeneğinde de “791 İşçi Ücret ve Giderleri Hesabı”nda izlenmektedir.

İŞÇİLİK MALİYET UNSURLARI

İşçilik maliyetleri birbirinden farklı özellikteki birçok unsurdan meydana gelmektedir. İşçilik maliyetlerinin temeli ve özü; ücrettir. Ücret; kök ve eklerden oluşur.

Kök ücret, “işçiye çalışmasının karşılığı yapılan ödemeleri” temsil eder.

Ek ücret ise, “mevzuat ve sözleşmeler gereği ya da isteğe bağlı olarak, kök ücrete yapılan ilaveler”den oluşmaktadır.

- Esas (Normal) ücretler
- Fazla Çalışma Ücretleri ve Zamları
- Gece / Vardiya Zammı
- Sağlık Giderleri
- Harçlıklar
- Kıdem Tazminatı
- Eğitim ve Staj Giderleri
- Diğer İşçilikler
- Hafta ve Genel Tatil Ücretleri
- Üretim ve Verimlilik Primleri
- Sosyal Yardımlar
- İzin Ücreti
- İşçi Yollukları
- İhbar Tazminatı
- Sosyal Güvenlik Kurumu İşveren Payları

İŞÇİLİK MALİYET UNSURLARI	
Fili Çalışmayla İlgili	İlgili Yasalarla ve Sözleşmeyle İlgili
<ul style="list-style-type: none"> • Esas (Normal) Ücretler • Fazla Çalışma Ücretleri • Üretim ve Verimlilik Primleri 	<ul style="list-style-type: none"> • Hafta ve Genel Tatil Ücretleri • Fazla Çalışma Zamları • Gece / Vardiya Zammı • Sosyal Yardımlar • Sağlık Giderleri • İzin Ücreti • Harçlıklar • İşçi Yollukları • Kıdem Tazminatı • İhbar Tazminatı • Eğitim ve Staj Giderleri • Yasal İşveren Payları • Diğer İşçilikler

İŞÇİLİK MALİYET UNSURLARI	DİREKT İŞÇİLİK MALİYETLERİ	ENDİREKT İŞÇİLİK MALİYETLERİ*
Esas (Üretici) İşçilikler		
• Esas (Normal) Ücretler	X	
• Fazla Çalışma Ücretleri	X	
• Üretim ve Verimlilik Primleri	X	
• Hafta ve Genel Tatil Ücretleri		X
• Fazla Çalışma Zamları		X
• Gece / Vardiya Zammı		X
• Sosyal Yardımlar		X
• Sağlık Giderleri		X
• İzin Ücreti		X
• Harçlıklar		X
• İşçi Yollukları		X
• Kıdem Tazminatı		X
• İhbar Tazminatı		X
• Eğitim ve Staj Giderleri		X
• Yasal İşveren Payları		X
• Diğer İşçilikler		X
Yardımcı İşçilikler		
• Tüm Unsurlar		X

Brüt Ücret: "Brüt ücret"; esas (normal) ücretleri, yıllık ücretli izin ücretleri, fazla çalışma ücretleri ve zamları, üretim ve verimlilik primleri, gece/vardiya zamları vb. unsurları içermektedir.

Esas (Normal) Ücretler ve Tatil Ücretleri: Esas (normal) ücretler, "işçilerin normal çalışma süresinde şilen yaptıkları iş karşılığı tahakkuk ettirilen ücretleri ifade eder". Mevzuatta, normal çalışma süresi ortalama günlük 7,5 saat, haftalık 45 saat olarak belirlenmiştir. Uygulamada, bu süreler, haftalık 45 saati geçmemek üzere, günde 8 saat olarak gerçekleştirilebilmektedir.

Yıllık İzin Ücretleri: İş Kanunu gereğince, bir işverene bağlı olarak asgari 1 yıl çalışmış olan işçilere normal ücret dışında;

1-5 yıl çalışanlara 12 gün,

5-10 yıl çalışanlara 18 gün,

15 yıldan daha fazla çalışanlara 24 gün yıllık ücretli izin verilir.

Fazla Çalışma Ücretleri ve Zamları: Yasalarda fazla çalışma süresi günlük 3 saatten fazla, yılda da 90 günden fazla olamayacağına da değinilmektedir. İşçinin fazla çalışması söz konusu olduğunda, normal çalışma ücretine ek olarak 50 fazla çalışma primi hesaplanır. Normal çalışma süreleri dışında ve hafta tatillerindeki fazla çalışma % 100 zamlı, ulusal bayram ve genel tatil günlerinde de fazla çalışma % 200 zamlı ödenir.

Fazla çalışma ücreti her koşulda direkt işçilik olarak kabul edilirken fazla çalışma zamları normal kapasite koşullarında özel bir sipariş ile ilgili ise, Direkt işçilik maliyetlerine, kapasite açıklarını gidermek vb. genel bir amaca yönelik ise, indirekt işçilik olarak genel üretim maliyetlerinde izlenmelidir.

Üretim ve Verimlilik Primleri: İşçilerin üretimle olan ilişkileri göz önünde tutularak, izin ve hastalıklar hariç olmak üzere, başarılı çalışanları ödüllendirmek amacıyla ücret aldıkları günler için ödenen çıplak gündelikleri üzerinden % 50 üretim primi ödemesi yapılabilmektedir.

Bu maliyetler; uygulandıkları bölümlere direkt işçilik ile ilgili ise direkt işçilik maliyeti, endirekt işçilik ile ilgili ise genel üretim maliyeti olarak kaydedilmelidir.

Gece / Vardiya Zammı: Vardiyalı çalışan işletmelerde gece vardiyasında çalışan işçilere gece primi ödenmesi zorunludur. Gece zammı ödemesi akşam 20.00 ile sabah 06.00 saatleri arasındaki çalışmalar için yapılmaktadır. Gece primi ödemelerinde de fazla çalışma primine isabet eden tutarlar çalışan işçi direkt işçilik icraatında bulunsa bile, genel üretim maliyetinin bir unsuru olarak kabul edilmelidir.

İkramiyeler: İkramiyeler; çalışanları güdülemek (motive etmek) amacıyla belirli dönem ya da günler için tahakkuk ettirilen ücret ekleridir. Primler ile ikramiyeler arasındaki temel fark; primlerin doğrudan çalışma karşılığı olarak verilmesi, buna karşın ikramiyelerin başarılı bir performansa karşılık ödüllendirme amacıyla ödenmesidir.

Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) İşveren Payları: Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) çalışanlara iş kazası, meslek hastalığı, diğer hastalıklar, doğum, malullük, yaşlılık ve ölüm gibi birçok konuda sosyal güvenlik yardımı sağlamaktadır.

Kıdem Tazminatı: Kıdem tazminatı; işçinin işten çıkarılması ya da ayrılması hâlinde işverence işçiye yapılan ödemeleri ifade etmektedir.

İhbar Tazminatı: İhbar tazminatı; işverenin işçiyi işten çıkarması ya da işçinin işten ayrılmak istemesi durumundaki karşılıklı yükümlülükleri içerir.

0- 6 Ay için 2 Hafta

6-18 Ay için 4 Hafta

18-36 Ay için 6 Hafta

36 Ay ve fazlası için 8 Hafta

İŞÇİLİK MALİYETLERİNİN İZLENMESİ VE KULLANILAN BELGELER

İşçinin işletmede geçirdiği zamanın belirlenmesi önemlidir. Bu açıdan işçilik miktarlarının belirlenmesi iki noktada önem kazanmaktadır:

İş yerinde geçirilen toplam zamanın belirlenmesi,

Toplam zamanın hangi işler üzerinde geçirildiğinin belirlenmesi.

İşyerinde Geçirilen Toplam Zamanı Gösteren Belgeler

İşçilerin iş yerindeki toplam çalışma sürelerinin belirlenmesinde önceleri “*Puantaj Cetveli (Devam Çizelgesi)*” kullanılırken, sonraları bu kartların yerini “*Otomatik Saat Kartları (İşçi Zaman Kartları)*”nın aldığı görülmektedir. Otomatik saat kartları, her bir işçi için ayrı düzenlenmekte olup, işçilerin haftalık ya da aylık çalışma sürelerini günler itibarıyla göstermektedir. İşçilerin işletmede geçirdikleri toplam süreleri de içeren bu karta dayanarak ücret bordroları hazırlanabilmektedir.

Toplam Zamanın Hangi İşler Üzerinde Geçirildiğini Gösteren Belgeler

İşçilik maliyetlerinin hangi işler üzerinde geçirildiğinin belirlenmesinde kullanılan iki temel belge; “*İşçi Çalışma Kartı*” ve “*İşçi Çalışma Kartı Özeti*”dir. Bu belgelerin düzenlenmesindeki amaç, işçilerin işletmede geçirdikleri süreleri hangi bölümlerde ve hangi işlerde geçirdiklerini saptamak ve işçilik maliyetlerinin mamüllere yüklenmesinde yardımcı olmaktır.

ÜCRET SİSTEMLERİ

Ücretin hesaplanması ve ödeme şekillerinin farklı şekillerde olması, “Zaman Esasına Göre Ücret Sistemi”, “Akord (Parça) Esasına Göre Ücret Sistemi”, “Prim Esasına Göre Ücret Sistemi” gibi değişik ücret sistemlerini ortaya koymaktadır.

Zaman Esasına Göre Ücret Sistemi

Ülkemizde en yaygın olarak olan ücret sistemi; “zaman temeline dayanan ve saat ücreti ya da gündelik şeklinde uygulanan ücret sistemidir”. Bu ücret sisteminde ödenecek ücretin hesaplanmasında işçinin işletmede geçirdiği süre esas alınır. Bu ücret sisteminde ücret ile işçinin verimi arasında doğrusal bir ilişki söz konusu olmayıp, saat, gün, hafta ya da ay olarak işletmede geçirilen süre işçinin alacağı ücreti belirlemektedir.

Akord Esasına (Parça Başına) Göre Ücret Sistemi

Burada geçen süreye bakılmaksızın, belirli bir zaman içerisinde şilen üretilen mamul miktarına göre ödenmektedir. Bu sisteme “Akord Esasına (Parça Başına) Göre Ücret Sistemi” de denilmektedir. Bu sistemin en önemli özelliği, yapılan işle ödenen ücret arasında doğrudan bir ilişkinin varlığıdır. Bu sistemde işçi, ne kadar çok üretirse o kadar çok ücret alacağını bilerek hareket etmektedir. Sistemin “Para Akordu” ve “Zaman Akordu” olmak üzere iki tür uygulaması vardır.

Para Akordu: Para akordunda, üretilen mamül başına bir ücret belirlenir. Bu ücret, birim başına akord değeri olarak ifade edilmektedir. Ödenecek ücret; üretim miktarı ile birim başına akord değerinin çarpımı sonucu hesaplanır.

Zaman Akordu: Zaman akordunda, üretilen miktardan daha önemli olan, bir birim ücret için gerekli olan zamandır. Bu zaman, genellikle, dakika olarak belirlenir. Bu, “akord zamanı” olarak da ifade edilir. Daha sonra, normal saat ücretine akord zammı da eklenerek, bir dakika için akord ücreti hesaplanır. Bu da, “akord faktörü” olarak ifade edilir. Akord zamanı ile akord faktörünün çarpılması sonucu ise, bir birim üretim için akord ücret hesaplanmış olur.

Grup Akordu: Akord ücret sistemlerinin grup çalışmalarına uygulanması hâlinde sistem, “grup akordu” olarak da ifade edilmektedir. Grup akordu, belirli bir işin grup hâlinde yapılması veya belirli bir mamul grubunun, yine bir grup işçi tarafından üretilmesi durumunda uygulanır. Grup akordunda, hesap edilen akord ücretinin aynı grupta çalışan işçiler arasında paylaşılması gerekmektedir. Grup akordunun uygulanmasında, saat ücreti doğal olarak, grupta çalışan işçilerin normal saat ücretleri toplamıdır.

Prim Esasına Göre Ücret Sistemleri

Prim esasına göre ücret sistemlerinde normal üretim miktarı aşıldığında kök (çıplak) ücrete ek olarak prim ödenmesi yapılmaktadır. Bu sistemin amacı, işletme hedeflerine ulaşabilmek, etkinlik ve verimliliği artırmak için, finansal katkı yoluyla işçilerin motivasyonu artırmaktır.

İŞÇİLİK MALİYETLERİNİN TAHAKKUKU, ÜRETİME YÜKLENMESİ VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

İşçilik Maliyetlerinin Direkt ve Endirekt Ayrımı

Üretim sürecinde direkt ve endirekt işçilik maliyetleri farklı biçimlerde ve çeşitli nedenlerden ötürü ortaya çıkabilir.

Endirekt işçiliklerin ayrımında aşağıdaki ayrım hususların göz önünde bulundurulması mümkün önemlidir:

Bir işçi endirekt işçilik icra ediyor ve belirli bir maliyet yerinde sürekli olarak çalışıyorsa bu işçiye ilişkin işçilik maliyetlerinin tamamı o maliyet merkezine yüklenir.

Bir işçi birden fazla maliyet merkezini ilgilendiren endirekt işçilik icra ediyorsa o işçiye ait maliyetlerin faydalanan maliyet merkezleri arasında dağıtılması gerekmektedir.

Belirli bir maliyet merkezinde direkt işçilik icra eden bir işçinin belirli zamanlarda makinelerin ayarlanması, malzemelerin taşınması, bakım-onarım vb. işleri yapması durumunda, bu işçinin bu maliyet merkezlerinde geçirdiği sürelerin ayrı ayrı gösterilmesi ve burada geçen sürelerle ilişkin maliyetlerin indirekt işçilik kabul edilmesi gerekmektedir.

İşçilik Maliyetlerinin Tahakkuku ve Ödenmesi

Dönem sonlarında işçilik maliyetlerinin tahakkuku amacıyla direkt işçiliklerin "720 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ"na, endirekt işçiliklerin de "730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ"na kaydedildiği "*Mahsup Fişi*" düzenlenir.

İşçilik Maliyetlerinin Üretime Yüklenmesi ve Muhasebeleştirilmesi

İşçilik maliyetlerinin üretimle ilgili olan kısımlarının direkt ve indirekt ayrımı ve tahakkukundan sonra, bu maliyetlerin işletmelerin kullanacakları maliyet sistemlerine göre üretim maliyetlerine yüklenmesi gerekmektedir. Bu maliyetlerin üretime yüklenmesi süreci; "*Sipariş Maliyet Sistemi*" ve "*Safha Maliyet Sistemi*"ne göre farklılıklar arz etmektedir.

İŞÇİLİK MALİYETLERİ İLE İLGİLİ BAZI ÖZEL SORUNLAR

Boşa Geçen Zaman İşçiliklerinin Muhasebeleştirilmesi

Boş geçen zaman, bir işçinin çeşitli nedenlerle üretim faaliyetlerinde bulunmadan boşa harcadığı zamanı açıklamaktadır. Önlenebilmesi mümkün olan bu sürenin ortaya çıkmasındaki başlıca nedenleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

Tesis, makine ve cihazların arızalanması,

İlk madde ve malzemelerin ya da ara mamullerin üretime zamanında verilememesi,

Sipariş yetersizliğinden üretimin normal kapasitenin altında kalması,

Yardımcı araç-gereç ya da hizmetlerin yetersizliği,

İlk madde ve malzemelerdeki kalite sorunları,

İş talimatı ve prosedürlerindeki eksiklikler,

Enerji sıkıntısından doğan kısıtlamalar ve aksaklıklar.

Boş işçilik maliyetlerinin ortaya çıkmasının nedeni, yukarıda sayılanlardan biri ya bir kaçı ise bu işçilik maliyetleri üretim maliyetleri ile ilişkilendirilir; ancak 730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ HESABI'na kaydedilerek, bu maliyetlerin dönemde üretilen mamullere yüklenmesi sağlanmış olur.

İkinci yaklaşım ise boşa geçen zamanın nedeni normal üretim koşullarının dışında ve önlenmesi mümkün olmayan doğal afetler, enerji sıkıntısı vb. nedenlerden kaynaklanıyorsa, boşa geçen işçilik maliyetleri üretim maliyetleri dışında tutulur ve 680 ÇALIŞMAYAN KISIM GİDER VE ZARARLARI HESABI'na kaydedilerek doğrudan dönem giderlerine aktarılır.

Fazla Çalışma Ödemelerinin Muhasebeleştirilmesi

Fazla çalışma, işletme tam kapasite çalışırken yapılmış ise ve hangi siparişe ait olduğu biliniyor ise, direkt işçilik olarak kabul edilip, 720 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ HESABI'na kaydedilmelidir. Fazla çalışmanın belli bir işle bağıntısının kurulamadığı durumlardaki fazla çalışma ücreti ile vardiya primleri, genel üretim giderleri içerisinde ele alınıp,

730-GENEL ÜRETİM GİDERLERİ HESABI'na kaydedilerek, mamul maliyetlerine aktarılmalıdır. İşletme fazla çalışmayı kendi etkinsizliği ve verimsizliği nedeniyle yapmış ise, fazla çalışma ücreti dönem giderleri ile ilişkilendirilmek üzere 680 ÇALIŞMAYAN KISIM GİDER VE ZARARLARI HESABI'na kaydedilmelidir.

Yıllık İzin, Tatil ve İkramiye Ödemelerinin Muhasebeleştirilmesi

Üretimde çalışanlara ilişkin yıllık izin ücretleri ve toplu olarak ödenen ikramiyeler genel üretim gideri olarak kabul edilerek 730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ HESABI'nda ayrılan karşılıklar da 373 MALİYET GİDERLERİ KARŞILIĞI HESABI'nda izlenir.

Kıdem Tazminatlarının Muhasebeleştirilmesi

Kıdem tazminatının ilk defa ayrılmasında kıdem yükü, işçiliğin fonksiyonuna göre üretim ile ilgili ise *720. DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ* ve *730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ HESABI*'na, üretim ile ilgili değilse de 'FAALİYET GİDERLERİ'ne kaydedilir. Bu hesaplar borçlandırılırken "*472 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI HESABI*" alacaklandırılır.

İzleyen dönemde kıdem tazminatı ödeneceği zaman yapılacak ilk yevmiye kaydı "*472 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIKI HESABI*" borçlu, "*372 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI HESABI*" alacaklı şeklinde olacaktır. İkinci yevmiye kaydında

da "*372 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIKI HESABI*" borçlandırılırken "*100 KASA HESABI*" alacaklandırılacaktır. Karşılık ayrılıp da ödenmeyen kısım var ise bu tutarlar "*900 KANUNEN KABUL EDİLMİYEN GİDER HESABI*"na devredilir.

3.ÜNİTE İLE İLGİLİ SORULAR

"İşveren tarafından işgücü ve insan kaynağı ile ilgili olarak katlanılan fedakârlıkların tamamı" ifadesi aşağıdaki kavramlardan hangisini açıklamaktadır?

- Emek
- Ücret
- İşçilik Maliyetleri
- İşgücü
- Üretim Maliyetleri

Aşağıdakilerden hangisi üretim faaliyetleri ile ilgili işçilik maliyetlerinden biridir?

- Ar-Ge Maliyetleri
- Pazarlama, Satış ve Dağıtım Maliyetleri
- Genel Yönetim Maliyetleri
- Direkt İşçilik Maliyetleri
- Finansman Maliyetleri

Aşağıdakilerden hangisi fiili çalışmayla ilgili ücretlerden birisidir?

- Fazla Çalışma Ücretleri
- Hafta ve Genel Tatil Ücretleri
- Fazla Çalışma Zamları
- Sosyal Yardımlar
- İzin Ücreti

İşçi günlük 8 saatlik çalışmasına ek olarak 2 saat de fazla çalışma yapmıştır. Saat ücreti 10 TL.-'dir. Bu verilere göre işçinin günlük toplam ücreti aşağıdakilerden hangisidir? (Fazla çalışma zammı % 50 olarak uygulanmaktadır.)

- 100.-
- 120.-
- 80.-
- 110.-
- 150.-

Bir iş yerinde 25 ay çalışmış olan bir işçi için ihbar süresi kaç gündür?

- 8 hafta
- 4 hafta
- 2 hafta
- 10 hafta
- 6 hafta

İşçiye çalışmasının karşılığında direkt olarak herhangi bir ilave yapılmadan ödenen ücret aşağıdakilerden hangisidir?

- Giydirilmiş ücret
- Çıplak ücret
- Asgari ücret
- Brüt ücret
- Net ücret

İşçilik maliyetlerinin üretim maliyetlerine yüklenmesi aşamasında yapılacak yevmiye kaydında borçlandırılacak hesap aşağıdakilerden hangisidir?

- 622 SATILAN MAMULLERİN MALİYETİ HESABI
- 720 DİREKT İFİÇİLİK GİDERLERİ HESABI
- 730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ HESABI
- 721 DİREKT İFİÇİLİK GİDERLERİ YANSITMA HESABI
- 151 YARI MAMULLER ÜRETİM HESABI

İş yerinde önlenmesi mümkün olmayan doğal afetler, enerji kısıntısı vb. nedenlerden kaynaklanan boşa geçen zaman karşılığında katlanılan işçilik maliyetleri aşağıdaki hesaplardan hangisinin hangi tarafına kaydedilir?

- 680 ÇALIŞIMAYAN KISIM GİDER VE ZARARLARI HESABI'NIN alacak tarafına
- 730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ HESABI'NIN borç tarafına
- 680 ÇALIŞIMAYAN KISIM GİDER VE ZARARLARI HESABI'NIN borç tarafına
- 720 DİREKT İFİÇİLİK GİDERLERİ HESABI'NIN borç tarafına
- 730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ HESABI'NIN alacak tarafına

(Z) Üretim İşletmesi'nde çalışan işçi emekli olmaya karar vermiştir ve yapılan incelemelerde işçinin günlük 60 TL.- brüt ücret aldığı ve 25 yıllık kıdeminin olduğu saptanmıştır. Bu bilgilerden hareketle işçiye ödenecek olan kıdem tazminatı kaç TL'dir?

- 18.000.-
- 45.000.-
- 36.000.-
- 90.000.-
- 67.500.-

Aşağıdakilerden hangisi endirekt işçiliğe ait özelliklerden biri değildir?

- İşletmenin temel üretim konusunu oluşturan mamul ya da hizmetin üretilmesinde kullanılır.
- Üretimle doğrudan doğruya ilgili değildir.
- Üretilen mamul ya da hizmetlere doğrudan doğruya yüklenemez.
- Direkt işçilik maliyetleri dışında kalan işçiliklerdir.
- Tamir, bakım ve temizlik vb. işlerde çalışan işçileri temsil eder.

1c 2d 3a 4d 5e 6b 7e 8c 9b 10a

ÜNİTE 4 - GENEL ÜRETİM MALİYETLERİ VE MALİYET DAĞITIMI BİRİNCİ AŞAMASI

GENEL ÜRETİM MALİYETLERİ

İşletmelerin kaynaklarını farklı türdeki mamullerin birlikte kullanması söz konusu olabilmektedir. İki veya daha fazla mamul tarafından birlikte kullanılmasıyla ortak fayda sağlayan kaynakların maliyeti, *genel maliyetler* olarak ifade edilebilir. Bunlardan üretimle ilgili olanlara, **genel üretim maliyetleri** denir. Genel üretim maliyetlerinin, üretimle ilgili olması koşulu, diğer işletme fonksiyonları ile ilgili maliyetlerin, bu maliyetler tarafından içerilmediği anlamına gelmektedir.

Genel üretim maliyetleri; yarı mamul ve tamamlanmış mamul ile ilişkili olan ancak ekonomik olarak anlamlı bir şekilde bu maliyet nesnelere doğrudan (direkt) aktarılamayan, tüm üretim maliyetleridir. Bir başka bakış açısıyla tanımlanması gerekirse, **genel üretim maliyetleri**; direkt ilk madde/malzeme maliyetleri ve direkt işçilik maliyetleri dışında kalan üretim maliyetlerini içerir. **Genel üretim maliyetlerinin** üretime destek maliyetleri, işletme maliyetleri, üretim endirekt maliyetleri, endirekt üretim maliyetleri, fabrika genel maliyetleri, üretim genel maliyetleri gibi kavramlarla da tanımlandığı görülmektedir.

Genel Üretim Maliyetlerinin Özellikleri

Genel üretim maliyetlerini, mamulün direkt maliyetleri olan direkt ilk madde ve malzeme maliyeti ile direkt işçilik maliyetinden ayıran temel özellikler, aşağıdaki biçimde özetlenebilir:

Genel üretim maliyetleri ile mamuller arasında direkt (doğrudan) bir ilişki kurulamamaktadır. Genel üretim maliyetleri ile mamuller arasındaki ilişki doğrudan kurulamadığından bir mamule, o dönemde oluşan toplam genel üretim maliyetlerinden bölüştürme yoluyla ortalama maliyet payı verilebilmektedir.

Genel üretim maliyetleri mamullere doğrudan aktarılamadığı için, ancak dağıtım yoluyla mamullerle buluşturulabilmektedir. Bu nedenle, genel üretim maliyetleri maliyet dağıtımının esasını oluştururlar.

Genel üretim maliyeti, birbirinden farklı özelliklere ve davranışlara sahip çeşitli alt maliyet unsurlarının bir araya gelmesinden oluşur.

Genel üretim maliyetlerinin bir bölümü, finansal dönem içinde düzensiz aralıklarla ve farklı tutarlarda ortaya çıkarlar.

Genel üretim maliyetlerinin fiili tutarları mamul maliyetinin saptanması gerektiği anda genellikle belirlenemez. Genel üretim maliyetleri içerisinde yer alan bazı maliyetlere ilişkin fiili tutarlar üretim yapılan dönemden sonra belirlenmektedir.

Genel üretim maliyeti alt unsurlarından kimilerinin dönemlik toplam kesin tutarları belirlenmiş olsa bile, bu maliyet tutarlarının ne kadarlık kısmının üretim maliyetlerinin içine konulacağını önceden belirlemek mümkün değildir.

Genel üretim maliyetleri birim maliyet hesaplama yöntemlerinin birçoğunun temelini de oluşturmaktadır. Şöyle ki genel üretim maliyetlerinin mamul maliyetlerine kısmen veya tamamen yüklenmesine göre, farklı maliyet yöntemlerinin oluşması söz konusudur.

Son yıllarda üretim işletmelerinde ileri üretim tekniklerinin ve yöntemlerinin uygulanması, otomasyona dayalı üretim sistemlerinin hızla artması, kullanılan ilk madde/malzeme türlerinde değişikliklere gidilmesi; toplam üretim maliyetleri içerisindeki direkt ilk madde/ malzeme ve direkt işçilik maliyetlerinin oranının düşmesine, genel üretim maliyetlerinin oranının yükselmesine yol açmıştır.

Bu açıklamalardan da anlaşılacağı gibi genel üretim maliyetleri, maliyet muhasebesinin önemli ve içeriği en kapsamlı üretim maliyeti unsurunu oluşturmaktadır.

Genel Üretim Maliyetlerinin Çeşitleri

Maliyet çeşitleri, bir mamulün üretiminde katlanması gereken maliyetlerin bünyesindeki harcama çeşitlerini ifade eder. Bu hesaplar, kuruluşların bünyelerine uygun biçimde detaylandırılır.”

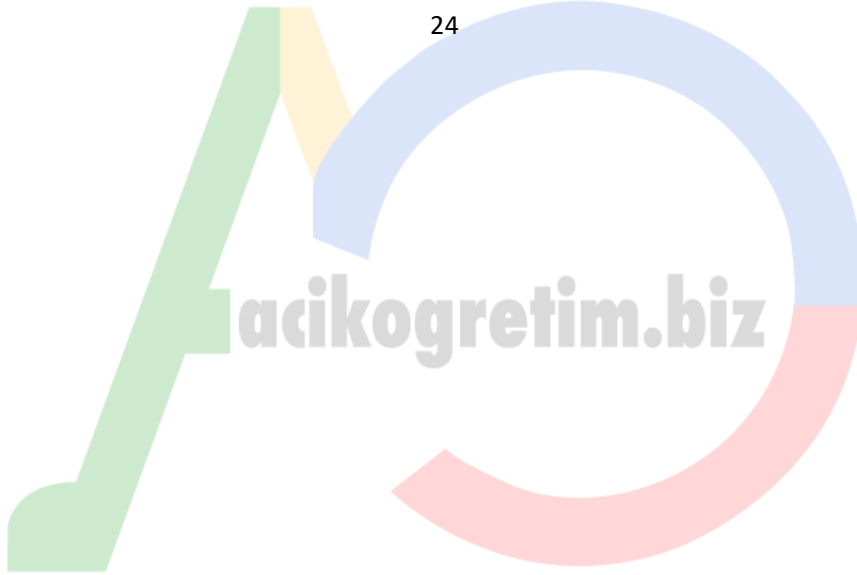
GENEL ÜRETİM MALİYETLERİNİN DAĞITIMI

Maliyet dağıtımı; belirli bir maliyet nesnesi tarafından tüketilen kaynakların miktarı için direkt bir ölçü var olmadığında, maliyetlerin belirli bir maliyet nesnesine atanması sürecidir. Maliyet nesnesi ise ayrı olarak maliyetini ölçmek (belirlemek) istediğiniz bir “şey” veya faaliyettir. Basit olarak, maliyet dağıtımı; bir maliyetin oransal olarak bir mamule atanmasıdır. Maliyet dağıtımı kavramı yerine; maliyet bölüşümü, maliyet tahsisatı, maliyet paylaşımı kavramları da kullanılmaktadır.

“*Dağıtım*” kavramı, bir maliyetin bir mamule atanması için doğrudan bir yöntem bulunamadığını açıklamaktadır. Bu nedenle dağıtımı gerçekleştirenler, mamule maliyeti “*yaklaşık olarak*” yükleme yolunu seçmektedir. Bazı kaynaklar maliyet dağıtımını; maliyetin, onun oluşmasına neden olan unsurlara serpiştirilmesi olarak da tanımlar. Bunun da nedeni, dağıtımın yapısında ne olursa olsun belli ölçülerde keyfilik, isteğe bağlılık olmasıdır.

Maliyet Dağıtımının Amaçları

İşletme kararları için bilgi sağlamak
Arzu edilen motivasyonu elde edebilmek
Maliyetlerin doğrulanması veya harcamaların hesaplanması
Kârın hesaplanması ve stokların değerlendirilmesi

GELENEKSEL MALİYET DAĞITIM MODELİ

AŞAMA I:

Genel Üretim Maliyetlerinin Maliyet Merkezlerine Dağıtımı (I. Maliyet Dağıtımı)

İki tür maliyet merkezi vardır: Esas Üretim Maliyet Merkezleri ve Yardımcı Maliyet Merkezleri

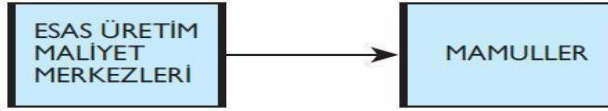
AŞAMA II:

Yardımcı Maliyet Merkezlerindeki Genel Üretim Maliyetlerinin Esas Üretim Maliyet Merkezlerine Dağıtımı (II. Maliyet Dağıtımı)

AŞAMA III:

Esas Üretim Maliyet Merkezlerindeki Genel Üretim Maliyetlerinin Mamullere Dağıtımı (Yüklenmesi) (III. Maliyet Dağıtımı/Yüklenmesi)

Geleneksel Maliyet Dağıtımının Temelini Oluşturan Kavramlar

Maliyet merkezi (gider yeri); “üretim ve hizmetlerin yapıldığı ve maliyetlerin oluştuğu, örgütün bir birimini ya da birim içindeki bir yeri ifade eder” diye tanımlanmaktadır. *Maliyet merkezleri;* maliyetlerin planlanması, kontrol edilmesi ve dengeli bir biçimde toplanarak mamullere dağıtılmasını sağlar.

Muhasebe açısından işletmede ayrı maliyet merkezleri oluşturulmasının temel olarak dört nedeni vardır:

Mamul maliyetlerinin daha doğru belirlenmesi,

Maliyetleri, maliyet merkezlerinde biriktirerek kontrol altına almak ve bu merkezlerin sorumluluklarının belirlenmesi,

Bütçelere temel oluşturacak iş birimlerinin belirlenmesi,

Muhasebeleştirme için gerekli toplam maliyetlerin elde edilebilmesi.

Maliyetin kontrol edilebilmesi için gereken bölümlerin türleri kararlaştırılırken göz önünde bulundurulması gereken etkenler şunlardır:

Her bölümdaki faaliyetlerin, süreçlerin ve makinelerin benzerliği,

Faaliyetlerin, süreçlerin ve makinelerin yerleşimi,

Üretim ve maliyetler için sorumluluklar,

Mamulün akışındaki faaliyetlerin birbirleri ile ilişkileri,

Bölümlerin veya maliyet merkezlerinin sayısı.

Maliyet merkezleri (gider yerleri); aşağıdaki sınıflara ayrılmıştır:

- Esas üretim gider yerleri
- Yardımcı üretim gider yerleri
- Yardımcı hizmet gider yerleri
- Yatırım gider yerleri
- Üretim yerleri yönetimi gider yerleri
- Araştırma ve geliştirme gider yerleri
- Pazarlama, satış ve dağıtım gider yerleri
- Genel yönetim gider yerleri.

Dağıtım anahtarları veya **dağıtım ölçüleri**; genel üretim maliyetlerinin maliyet merkezlerine dağıtılmasında ve maliyet merkezlerinde toplanan genel üretim maliyetlerinin maliyet nesnelere yüklenmesinde kullanılan, finansal ve finansal olmayan ölçütlerdir. Dağıtım anahtarı; dağıtılacak olan maliyetin ortaya çıkmasına yol açan neden veya maliyetleri etkileyen bir sürükleyici (taşıyıcı) olmalıdır. Dağıtım anahtarları; direkt nitelikteki işçilerin çalışma saatleri (süreleri), kullanılan makinelerin çalışma saatleri (süreleri), tüketilen enerjinin kilovat saati, iş bölümlerinin işletme içinde kapladığı alan gibi miktarın bir türü olarak karşımıza çıkar. Her maliyet merkezinin kendine özgü bir dağıtım anahtarı vardır.

Dağıtım (Yükleme) Oranı

İşletmenin genel üretim maliyetlerinin, birinci dağıtım yoluyla maliyet merkezlerine ya da birinci maliyet dağıtım sonrasında yardımcı maliyet merkezlerinde toplanan genel üretim maliyetlerinin ikinci dağıtım yoluyla esas üretim maliyet merkezlerine dağıtımını, ortalama bir değer ile yerine getirilir. Bu ortalama değere, "*genel üretim maliyeti dağıtım oranı*" denir.

$$\text{Dağıtım Oranı} = \frac{\text{Genel Üretim Toplam Maliyeti}}{\text{Dağıtım Anahtarlarının Toplam Miktarı}}$$

Örnek 1 :

İşletmede iki esas, iki de yardımcı üretim gider yeri bulunmaktadır. İşletmede döneme ilişkin ısıtma gideri 700 TL'dir

Gider yerlerine ilişkin radyatör dilim sayısı ise şöyledir:

Esas Üretim Gider Yeri (I)	50
Esas Üretim Gider Yeri (II)	80
Yardımcı Üretim Gider Yeri (A)	30
Yardımcı Üretim Gider Yeri (B)	40
Toplam	200

Birinci dağıtım sonucunda, Yardımcı Üretim Gider Yeri (A)'ya yüklenecek ısıtma gideri kaç TL'dir?

Örnek 2 :

İşletmede iki esas, iki de yardımcı üretim gider yeri bulunmaktadır, işletmede döneme ilişkin enerji gideri 400 TL' dir. Gider yerlerine ilişkin enerji tüketimleri ise şöyledir:

EÜGY(I)	200 kw. saat
EÜGY(II)	150 kw. saat
YÜGY (A)	50 kw. saat
YÜGY(B)	100 kw. saat
Toplam	500 kw. saat

Birinci dağıtım sonucunda, EÜGY (II)'ye yüklenecek enerji gideri kaç TL'dir?

4.ÜNİTE İLE İLGİLİ SORULAR

Aşağıdakilerden hangisi genel üretim maliyetlerini tanımlamakta kullanılamaz?

- Üretim endirekt maliyetleri
- Endirekt üretim maliyetleri
- Direkt genel maliyetler
- Fabrika genel maliyetleri
- Üretim genel maliyetleri

Genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine göre, genel üretim maliyetleri, bilânçoda, aşağıdakilerden hangisinin içerisinde raporlanmalıdır?

- İlk madde ve malzeme stokları
- Yarı mamul stokları
- Satılan mamul stokları
- Yatırım stokları
- Dağıtılacak stoklar

Aşağıdakilerden hangisi genel üretim maliyetlerinin özelliklerinden değildir?

- Genel üretim maliyetleri mamullere doğrudan aktarılabilir
- Genel üretim maliyetlerinden mamullere bölüştürme yoluyla ortalama maliyet payı verilebilir
- Genel üretim maliyetleri birbirinden farklı özelliklere sahip maliyet unsurlarının bir araya gelmesiyle oluşur.
- Genel üretim maliyetlerini oluşturan alt maliyet unsurlarının bir kısmı, düzensiz aralıklarla ortaya çıkar
- Genel üretim maliyetlerinin bazı unsurlarının fiili tutarları üretim yapılan dönemden sonra ortaya çıkar.

Aşağıdakilerden hangisi 1 Sıra No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde belirtilen maliyet çeşitlerinden birisidir?

- Direkt ilk madde/malzeme maliyeti
- Direkt işçilik maliyeti
- Endirekt işçilik maliyeti
- İlk madde ve malzeme maliyeti
- Endirekt madde/malzeme maliyeti

Aşağıdakilerden hangisi maliyet dağıtım kavramı yerine kullanılamaz?

- Maliyet bölüşümü
- Maliyet tahsisatı
- Maliyet paylaşımı
- Maliyet serpiştirilmesi
- Maliyet bütünleştirilmesi

Aşağıdakilerden hangisi maliyet dağıtımının amaçlarından birisi değildir?

- İşletmenin stratejik kararları için bilgi sağlamak
- İstenen güdüleri sağlamak
- Maliyetlerin doğrulanması
- Stokların değerlendirilmesi
- Stokların sayımı

Aşağıdakilerden hangisi geleneksel modelde maliyet dağıtımının birinci basamağında yapılan işlemi açıklamaktadır?

- Esas üretim maliyet merkezlerinden yardımcı maliyet merkezlerine maliyet dağıtılır
- Esas üretim maliyet merkezlerinden mamullere maliyet dağıtılır
- Genel üretim maliyetleri, esas üretim ve yardımcı maliyet merkezlerine dağıtılır
- Genel üretim maliyetleri, mamullere dağıtılır
- Genel üretim maliyetleri, dağıtıcılara aktarılır

Aşağıdakilerden hangisi muhasebe açısından işletmede ayrı maliyet merkezleri oluşturulmasının temel nedenlerinden birisi değildir?

- Mamul maliyetlerinin daha doğru saptanması
- Maliyet merkezlerinde maliyetleri kontrol altına almak
- Maliyet merkezlerinde maliyetleri biriktirmek
- Standart maliyetlerin sapmalarını belirlemek
- Bütçelere temel oluşturacak iş birimlerinin belirlenmesi

Bir üretim işletmesinde Mart–2013 döneminde oluşan amortisman maliyetinin birinci maliyet dağıtımı sırasında, yüzölçümü (kapladığı alan-metrekare) dağıtım anahtarı olarak kullanılacaktır. Bu maliyetin dağıtım yapılacak maliyet merkezleri ve bu merkezlerin direkt işçilik maliyetleri tutarları şöyledir:

Maliyet Merkezleri	Dağıtım Anahtarı Miktarı (metrekare)
Yemekhane Yardımcı M.M.	210
Bilgi İşlem Yardımcı M.M.	480
Baskı Esas Ü.M.M.	520
Kaplama Esas Ü.M.M.	790
TOPLAM	2.000 metrekare

Dağıtımda kullanılacak dağıtım oranı; 8.-TL/metrekare olduğuna göre, işletmenin amortisman maliyeti toplam tutarı ne kadardır?

- 16.000.-
- 1.680.-
- 3.846.-
- 4.166.-
- 6.320.-

10. Bir işletmede Nisan 2013 döneminde oluşan üretimle ilgili doğalgaz maliyetleri ve bakım -onarım maliyetlerine ilişkin verilerle maliyet merkezlerine ilişkin bilgiler şöyledir:

Dönemin üretimle ilgili doğalgaz toplam maliyeti: 60.000.-

Dönemin üretimle ilgili bakım-onarım toplam maliyeti: 20.000.-

Doğalgaz maliyeti; radyatör dilim sayısına ve bakım-onarım maliyeti de; makine saatlerine göre dağıtılacaktır.

İşletmedeki maliyet merkezleri ve dağıtım anahtarlarının dağılımı şöyledir:

Maliyet Merkezleri	Dağıtım Anahtarı Miktarı (Radyatör dilim sayısı)	Dağıtım Anahtarı Miktarı (Makine saatleri)
Laboratuvar Yardımcı M.M.	80	8.000
Revir Yardımcı M.M.	50	-
Temizleme Esas Ü.M.M.	210	29.500
Filtreleme Esas Ü.M.M.	160	12.500
TOPLAM	2.000 dilim	50.000 makine saati

Temizleme esas üretim maliyeti merkezine birinci maliyet dağıtım sonucunda dağıtılacak genel üretim maliyeti toplamı ne kadardır?

- 3.100.-
- 18.100.-
- 5.000.-
- 6.400.-
- 3.750.-

MALİYET MUHASEBESİ – ÜNİTE 5

GENEL ÜRETİM MALİYETLERİNİN İKİNCİ DAĞITIMI

Genel üretim maliyetlerinin dağıtımının ikinci aşamasında ise, yardımcı maliyet merkezlerinde birinci dağıtım (birinci aşama) sonrasında toplanan genel üretim maliyetleri, esas üretim maliyet merkezlerine dağıtılır. Birinci maliyet dağıtımında olduğu gibi, ikinci maliyet dağıtımı sırasında da, dağıtım anahtarları (ölçüleri) kullanılır. Yardımcı Maliyet Merkezlerinin Sundukları Desteklerin Türleri ikinci maliyet dağıtımında kullanılacak dağıtım anahtarlarının, maliyet merkezlerine dağılımını gösteren tabloya **dağıtım ilişkileri tablosu** denir.

GELENEKSEL MALİYET DAĞITIMI MODELİNİN İKİNCİ AŞAMASINDA KULLANILAN YÖNTEMLER İKİNCİ MALİYET DAĞITIMI YÖNTEMLERİ)

- Doğrudan (direkt, basit) dağıtım yöntemi,
- Kademeli (basamaksal, şelale, sıralı) dağıtım yöntemi,
- Matematiksel (eş zamanlı çözüm, denklem) dağıtım yöntemi.

Bu yöntemler uygulanırken; işletmedeki maliyet sisteminin amacı, maliyet dağıtımıyla elde edilebilecek faydalar, işletmenin kullandığı üretim teknolojisi, yöntemin işletmede uygulanabilirliği ve uygulama kolaylıkları gibi koşullar dikkate alınmalıdır.

Doğrudan (Direkt, Basit) Dağıtım Yöntemi

Geleneksel maliyet dağıtım modelinin ikinci maliyet dağıtımında en yaygın olarak kullanılan “doğrudan dağıtım yöntemi”nde; maliyeti dağıtılacak yardımcı maliyet merkezlerinin gerek kendisine gerekse diğer yardımcı maliyet merkezlerine sundukları hizmet miktarları, dağıtımda dikkate alınmaz.

Bu yöntemde, ikinci maliyet dağıtımının; maliyetlerin esas üretim maliyet merkezlerinde toplanması amacına, çok fazla hesaplama yapılmadan ulaşılabildiği için, bu yöntem, “basit dağıtım yöntemi” olarak da tanımlanmaktadır. Doğrudan (direkt,basit) dağıtım yönteminin diğer dağıtım yöntemlerine göre en önemli üstünlüğü,basit olarak, birinci maliyet dağıtım sonrasında yardımcı maliyet merkezlerinde toplanan maliyetleri, esas üretim maliyet merkezlerine dağıtmasıdır.Doğrudan (direkt veya basit) dağıtım yönteminin en önemli sakıncasını da yardımcı maliyet merkezlerinin karşılıklı hizmet ilişkisini dikkate almaması oluşturmaktadır.

Kademeli Dağıtım Yöntemi

yardımcı maliyet merkezleri arasındaki hizmet ilişkilerini kısmen dikkate alan ikinci maliyet dağıtım yöntemidir

KURAL 1: Maliyet dağıtımına, *en fazla sayıda yardımcı maliyet merkezine hizmet sunan* yardımcı maliyet merkeziyle başlanır.

KURAL 2: Kademeli dağıtım yöntemine göre maliyetlerin dağıtımında, yardımcı maliyet merkezlerinin sıralaması yapılırken, yardımcı maliyet merkezleri eşit sayıda maliyet merkezine hizmet sunmuş iseler, bu durumda yardımcı maliyet merkezlerine *en yüksek oranda (yüzdede)* destek veren maliyet merkezinin maliyeti önce dağıtılır.

KURAL 3: Kademeli dağıtım yöntemine göre maliyetlerin dağıtımında, yardımcı maliyet merkezleri sıralanırken,yardımcı maliyet merkezleri kendilerine ve diğer maliyet merkezlerine eşit oranda hizmet sunmuşlarsa, bu durumda *birinci maliyet dağıtım sonrasında bünyesinde en yüksek tutarda maliyet toplanmış olan* yardımcı maliyet merkezinin maliyeti önce dağıtılır.

KURAL 4: Eğer maliyeti dağıtılacak bir yardımcı maliyet merkezi kendisine hizmet sunmuşsa bu hizmet miktarı toplam hizmet miktarı içinden çıkarılarak, geriye kalan hizmet miktarı üzerinden dağıtım gerçekleştirilir. Bu nedenle, ikinci maliyet dağıtım sırasında, yardımcı maliyet merkezinin maliyetlerinden kendi maliyet merkezlerine bir maliyet payı verilmez.

KURAL 5: Kademeli dağıtım yönteminde, bir yardımcı maliyet merkezinin maliyet dağıtımını tamamlanmış ise, sonrasında maliyeti dağıtılmakta olan yardımcı maliyet merkezinden bu maliyet merkezine dağıtım yapılmaz.

KURAL 6: Kademeli dağıtım yöntemine göre maliyetler dağıtılırken, dağıtılacak maliyet tutarı önem kazanmaktadır. Her şeyden önce, birinci maliyet dağıtım sonrasında yardımcı maliyet merkezinde toplanan maliyet tutarı dağıtılacaktır. Maliyeti dağıtılacak yardımcı maliyet merkezine eğer ikinci maliyet dağıtım sırasında gelen

bir maliyet tutarı da varsa; birinci maliyet dağıtım tutarına, ikinci maliyet dağıtım ile gelen bu tutar eklenir ve ikisinin toplam tutarı dağıtıma esas maliyet tutarını oluşturur.

Matematiksel (Eş Zamanlı Çözüm, Denklem) Dağıtım Yöntemi

Matematiksel dağıtım yönteminin kimi zaman *eş zamanlı çözüm* ya da *denklem yöntemi* olarak da tanımlandığı olmaktadır. yardımcı maliyet merkezleri arasındaki karşılıklı hizmet ilişkileri "*tam*" olarak dikkate alınmaktadır. Bu nedenle maliyet dağıtımı sırasında maliyet akışı tek yönlü değil, karşılıklıdır. Bir başka ifade ile, maliyet dağıtımı hem ileriye hem de geriye doğru, çift yönlü olmaktadır. Maliyetleri dağıtılan bir yardımcı maliyet merkezi diğer yardımcı maliyet merkezlerine hizmet sunmuşsa, bu hizmet ilişkisi dikkate alınarak, bunlara da dağıtım sırasında maliyet payı verilir. Böylece, geriye dönük olarak da maliyet dağıtımı yapılır.

Matematiksel dağıtım yönteminde dağıtımı yapılacak yardımcı maliyet merkezinin dağıtımına tabi tutulacak toplam maliyeti = Birinci maliyet dağıtımı sonrasında o maliyet merkezinde toplanan maliyetlerin tutarı + O yardımcı maliyet merkezine diğer yardımcı maliyet merkezlerinden dağıtılacak maliyetlerin toplam tutarı

GENEL ÜRETİM MALİYETLERİNİN ÜÇÜNCÜDAĞITIMI (YÜKLENMESİ)

Esas üretim maliyet merkezlerinde toplanan genel üretim maliyetlerinden, otomobil, mobilya ve kitap gibi, mamullere maliyet dağıtılması (yüklenmesi) işlemi gerçekleştirilir esas üretim maliyet merkezlerinde işlem gören her mamule, merkezin genel üretim maliyetlerinden, yükleme anahtarları (ölçüleri) kullanılarak uygun bir pay verilmesi önemlidir.

Yükleme Anahtarının (Ölçüsünün) Seçimi

Genel üretim maliyetlerinin mamullere yüklenmesi sırasında kullanılacak yükleme anahtarı seçilirken, maliyet merkezinde yürütülen işlemleri en doğru şekilde mamule yansıtacak anahtarın tercih edilmesine dikkat edilmelidir. Eğer maliyet merkezinde yürütülen işlemler, daha çok işçiliğe yönelik ise, bu durumda kullanılması gereken yükleme anahtarı; direkt işçilik maliyetleri ya da bu maliyetin bir yüzdesi veya direkt işçilik saatleri gibi, direkt işçiliklerle ilgili bir anahtar olmalıdır. Belirli bir mamule genel üretim maliyetinin yüklenmesi sırasında, iki veya daha fazla yükleme anahtarı yaklaşık olarak aynı tutarda maliyet sağlıyorsa, en basit yükleme anahtarı tercih edilmelidir.

İşletmelerde Genel Yüklem Oranı mı Yoksa Her Maliyet Merkezi için Ayrı Yüklem Oranı mı kullanılmalıdır?

Genel üretim maliyetlerinin mamullere yüklenmesi sırasında kullanılan oran, işletmenin tümünü temsil edecek bir şekilde ortalama bir yüklem oranından başlayarak, her bir faaliyet için ayrı bir yüklem oranı hesaplanmasına varıncaya kadar özelleştirilebilir. Üretim işletmelerinde elde edilen mamullerin çeşitliliği nedeniyle, her mamul farklı işlemleri ve farklı ilk madde/malzemenin kullanımını, farklı işçilikleri gerektirebilmektedir. Bu nedenle, genel üretim maliyetleri maliyet merkezlerinde toplanarak izlenir ve bu maliyet merkezlerinde işlem gören mamullere de bu bölümlerin yüklem oranlarıyla yüklenmesi gerekir. farklı işlemleri gerektiren farklı mamullere, değişik maliyet merkezlerinde işlem gördüklerinde, bölümsel yüklem oranları ile genel üretim maliyet payı yüklenmelidir. Bunun amacı mamullere hak ettikleri kadar genel üretim maliyeti yükleyebilmek ve böylece doğru maliyet bilgisi edebilmektir. Ancak, işletmede sadece bir tür mamul üretiliyorsa ya da üretilen mamuller birbirlerine çok benziyorlarsa her maliyet merkezi için farklı yüklem oranı yerine, tüm işletme için bir tek (genel) yüklem oranı kullanılabilir.

FAALİYETLERE DAYALI MALİYETLEME

İşletmenin kaynakları, faaliyetleri, maliyet nesnelere, maliyet taşıyıcıları ve faaliyet başarı ölçüleri hakkındaki verileri işleyerek, bunları finansal ve finansal olmayan bilgiye dönüştüren sistemdir.

Faaliyetlerin maliyet muhasebesi sistemlerinin temeli olarak kullanılmasını zorunlu kılan bazı nedenler şöyle sıralanabilir:

- Faaliyetler, değişim için uygun bir temeli oluşturur.
- Faaliyetler, kolaylıkla anlaşılır.
- Faaliyetler, maliyetleri taşıyan faktörlere dikkati çeker.
- Faaliyetler, mamul maliyetlerinin doğruluk derecesini artırır.
- Faaliyetler, sürekli gelişmeyi tamamlar.
- Faaliyetler, finansal ve finansal olmayan başarı ölçülerini bütünleştirir.
- Faaliyetler, kendi aralarındaki karşılıklı bağımlılığa dikkati çeker.
- Faaliyetler, planlamayı, kontrolü ve karar destek sistemini birbirine bağlar.

Bu nedenlerle, işletmelerde geleneksel maliyet muhasebesi sistemleri yerine, faaliyetlere dayalı maliyet sistemlerinin kullanılması gerekir.

Faaliyetlere dayalı maliyet sistemi aşağıdaki amaçlar için kullanılmaktadır:

Toplam üretim maliyetleri içinde önemli bir duruma gelen genel üretim maliyetlerinin yapısının daha iyi anlaşılmasını sağlayarak genel üretim maliyetleri ile mamuller, hizmetler, dağıtım kanalları, projeler gibi maliyet nesnelere arasındaki ilişkinin oluşturulması (genel üretim maliyetlerinin dağıtılması),

Maliyetlerin oluşumuna neden olan olayları ve faaliyetleri belirleyerek, maliyetlerin kontrolüne ve yönetimine yardımcı olmak,

Maliyetleri; maliyet nesnelere, olanaklar el geldiğinde doğru olarak aktararak, karar alma sürecinde, yöneticileri maliyet bilgilerinden etkin olarak yararlandırmak. faaliyetlerin neden olduğu ve bu faaliyetleri tüketenlerinde; mamuller, müşteriler, projeler gibi maliyet nesnelere olduğu kabul edilir. Bu varsayımsal yaklaşım, bir başka ifade ile, faaliyetlerin kaynakları ve mamullerin de faaliyetleri tükettiği varsayımı, faaliyetlere dayalı maliyet sisteminin temelini oluşturur.

Geleneksel Sistem ile Faaliyetlere Dayalı Sistem Arasındaki Farklılıklar

Geleneksel maliyet sistemleriyle karşılaştırıldığında, faaliyetlere dayalı maliyet sistemlerinde, yardımcı maliyet merkezleri ve esas üretim maliyet merkezlerinin yerini faaliyetler almaktadır. Bir başka ifade ile, ilk aşamada maliyetler faaliyetlere dağıtılmaktadır. Bu nedenle, üretim süreci içinde, faaliyet maliyeti merkezleri, geleneksel maliyet istemlerinde kullanılan maliyet merkezleriyle birbirine benzer bir hâl almaktadır. İki sistem arasındaki ikinci farklılık ise, faaliyetlere dayalı maliyet sisteminde çok daha fazla sayıda ve türde maliyet taşıyıcısı/dağıtım anahtarı kullanılıyor olmasıdır.

İki sistem arasındaki bir diğer farklılık ise, geleneksel maliyet dağıtım sisteminin ikinci aşamasıyla, bir başka ifade ile, birinci aşama sonrasında yardımcı maliyet merkezlerinde toplanan genel üretim maliyetlerinin dağıtım anahtarları ile esas üretim maliyet merkezlerine dağıtılmasıyla, ilgilidir.

Faaliyetlere dayalı maliyet sistemleri, kısa sürede önemli yol kat etmişlerdir. Faaliyetlere dayalı maliyetleme sistemlerinden hareket eden işletmelerden bazıları bu sistemin temel düşüncesinden yararlanarak, faaliyetlere dayalı yönetim anlayışını kullanmaya başlamışlardır.

Faaliyetlere dayalı yönetim, faaliyetlere dayalı maliyet bilgilerini aşağıdaki amaçlar için kullanılmaktadır:

- Stratejik önceliklerin belirlenmesi ve uygulanması,
- Düşük maliyetli mamullerin tasarımı, maliyetlerin azaltılması olanakları ve kalitenin iyileştirilmesi için yapılan araştırmalarda; çabaların analizi ve başarının ölçümü,
- Tedarikçi ile ilişkilerde israfın belirlenmesi,
- En kârlı olanakları sağlayan dağıtım kanalları için yapılması gerekli sermaye harcamalarının belirlenmesi.

5.ÜNİTE İLE İLGİLİ SORULAR

Genel üretim maliyetlerinin ikinci dağıtımında yardımcı maliyet merkezlerinde birinci maliyet dağıtımı sonrasında toplanan genel üretim maliyetlerinin bir kısmı esas üretim maliyet merkezlerine dağıtılmaz ise, aşağıdakilerden hangisi ile karşılaştırılması olanağı vardır?

- Mamul maliyetleri yanlış belirlenir.
- Üretim hatlarında bekleme yaşanır.
- İlk madde ve malzeme maliyeti yanlış hesaplanır.
- Yardımcı maliyet merkezleri kendilerine destek vermemiş olur.
- İşçilik maliyetleri doğru hesaplanır.

Aşağıdakilerden hangisi genel üretim maliyetlerinin ikinci dağıtımı işlemi dikkate alındığında geçerli değildir?

- Yardımcı maliyet merkezlerinin sundukları destek faaliyetlerinden o yardımcı maliyet merkezleri kendileri de yararlanabilir
- Yardımcı maliyet merkezlerinin sundukları destek faaliyetlerinden diğer yardımcı maliyet merkezleri de yararlanabilir.
- Yardımcı maliyet merkezlerinin sundukları destek faaliyetlerinden esas üretim maliyet merkezleri de yararlanabilir.
- İkinci maliyet dağıtımında, dağıtım süzgeçleri kullanılır.
- İkinci maliyet dağıtımında, dağıtım ilişkileri tablosu kullanılır.

Aşağıdakilerden hangisi ikinci maliyet dağıtımında kullanılacak yöntemlerden birisi değildir?

- Denklemler yöntemi
- Direkt dağıtım yöntemi
- Endirekt dağıtım yöntemi
- Basit dağıtım yöntemi
- Karşılıklı dağıtım yöntemi

	Sosyal Tesis Y.M.M.	Kalite Kontrol Y.M.M.	Boyama E.Ü.M.M.	Montaj E.Ü.M.M.	Toplam
Birinci Maliyet Dağıtımı Toplamı	9.000.-	26.000.-	40.000.-	60.000.-	135.000.-
Destek Miktarları:					
Sosyal Tesis Y.M.M.	—	20 işçi	80 işçi	100 işçi	200 işçi
Kalite Kontrol Y.M.M.	—	2.000 Mk.S.	4.000 Mk.S.	9.000 Mk.S.	15.000 Mk.S.

Yukarıdaki dağıtım ilişkileri tablosu ve “doğrudan dağıtım yöntemi” ilkeleri dikkate alınarak, işletmenin genel üretim maliyetleri ikinci dağıtımı gerçekleştirildiğinde, “Boyama E.Ü.M.M.”nde toplanan maliyetlerin “genel toplamı” kaç liradır?

- 50.333,33
- 52.000.-
- 75.000.-
- 22.500.-
- 83.000.-

5.

	Yemekhane Y.M.M.	Bakım Onarım Y.M.M.	Kesme E.Ü.M.M.	Dikiş E.Ü.M.M.	Toplam
Birinci Maliyet Dağıtımı Toplamı	4.000.-	30.000.-	90.000.-	100.000.-	224.000.-
Destek Miktarları:					
Sosyal Tesis Y.M.M.	—	30 işçi	370 işçi	200 işçi	600 işçi
Kalite Kontrol Y.M.M.	—	4.000 Mh.S.	12.000 Mh.S.	11.000 Mh.S.	27.000 Mh.S.

Yukarıdaki dağıtım ilişkileri tablosu ve “kademeli dağıtım yöntemi” ilkeleri dikkate alınarak işletmenin genel üretim maliyetlerinin ikinci dağıtımı gerçekleştirilmek istenirse, hangi maliyet merkezinin maliyeti ilk önce dağıtılmalıdır?

- Yemekhane yardımcı maliyet merkezi (Y.M.M.)
- Bakım Onarım yardımcı maliyet merkezi (Y.M.M.)
- Yemekhane esas üretim maliyet merkezi (E.Ü.M.M.)
- Kesme esas üretim maliyet merkezi (E.Ü.M.M.)
- Dikiş esas üretim maliyet merkezi (E.Ü.M.M.)

Aşağıdakilerden hangisi matematiksel dağıtım yöntemi için doğru değildir?

- Maliyet dağıtımı sırasında maliyet akışı karşılıklıdır.
- Maliyet dağıtımı hem ileriye hem de geriye doğru çift yönlüdür.
- Maliyeti dağıtılacak yardımcı maliyet merkezinin diğer yardımcı maliyet merkezlerine sunduğu hizmet dağıtım sırasında dikkate alınmaz.
- Matematiksel dağıtım yöntemi doğrudan dağıtım yöntemine göre daha doğru çözümdür.
- Matematiksel dağıtım yöntemi kademeli dağıtım yöntemine göre daha doğru çözümdür.

Aşağıdakilerden hangisi genel üretim maliyetlerinin mamullere yüklenmesi sırasında kullanılacak yükleme anahtarı seçilirken dikkat edilmesi gereken en önemli ilkedir?

- Maliyet merkezinde yürütülen işlemleri mamule en doğru şekilde yansıtabilecek anahtarın seçilmesi gerekir.
- Direkt işçiliklerin bir yüzdesi olması gerekir.
- Direkt ilk madde ve malzemenin bir tutarı olması gerekir.
- Maliyet merkezindeki iş yükünü artıracak bir yükleme anahtarı olmalıdır.
- En yüksek maliyetle hesaplamalara yol açacak bir yükleme anahtarı olmalıdır.

8.

	Makineden Geçirme E.Ü.M.M.	Montaj E.Ü.M.M.	Toplam
İkinci Maliyet Dağıtım Sonucu Genel Toplam	₺200.000.-	₺400.000.-	₺600.000.-
Üçüncü Maliyet Dağıtımında Kullanılacak Yükleme Anahtarları	MAMUL (YZ)	MAMUL (AD)	TOPLAM
Makineden Geçirme E.Ü.M.M. Dağıtım Ölçüsü Makine Saatleri (Mk.S.)	40.000 Mk.S.	60.000 Mk.S.	100.000 Mk.S.
Montaj E.Ü.M.M. Dağıtım Ölçüsü Direkt İşçilik Saatleri (D.İ.S.)	120.000 D.İ.S.	80.000 D.İ.S.	200.000 D.İ.S.

İşletmenin iki esas maliyet merkezi (E.Ü.M.M.) olarak belirlenen; "Makineden geçirme" ve "Montaj" bölümlerinde üretilmekte olan (YZ) ve (AD) mamullerine üçüncü maliyet dağıtımını yapılması gerekmektedir. Yukarıdaki bilgilerden yararlanarak "Mamul (AD)"ye yüklenecek genel üretim maliyeti tutarı toplamı kaç liradır?

- 120.000.-
- 160.000.-

- 80.000.-
- 280.000.-
- 320.000.-

Aşağıdakilerden hangisi ileri üretim ortamlarında karşılaşılan maliyet muhasebesi sorunlarından birisi değildir?

- Robotların kullanılması nedeniyle, işçilik maliyetleri düşmektedir.
- Yükleme ölçüsü olarak, işçiliklerle ilgili ölçüler yerine makine saatleri kullanılmaya başlanmıştır.
- Çok sayıda işletme yöneticisi, hacim ile ilgili ölçülerin dağıtımda kullanılmaması gerektiğini düşünmektedir.
- Direkt işçilik saatleri bir tek dağıtım anahtarı olarak kullanılmamalıdır.
- Direkt ilk madde ve malzeme türlerinin gelişiyor olması önemlidir.

Faaliyetlere dayalı maliyetleme sisteminde genel üretim maliyetleri dağıtılırken, ikinci aşamada hangi işlem gerçekleştirilir?

- Kaynak maliyetleri faaliyetlere dağıtılır
- Faaliyet maliyetleri maliyet nesnesi (mamullere) dağıtılır.
- Kaynak maliyetleri mamullere dağıtılır.
- Faaliyet maliyetleri kaynaklara dağıtılır
- Maliyet nesnesi (mamullerin) maliyetleri kaynaklara dağıtılır.

1a 2d 3c 4b 5b 6c 7a 8d 9e 10b

MALİYET MUHASEBESİ ÜNİTE -6

SİPARİŞ MALİYET SİSTEMİ

Çok sayıda ve birbirinden farklı türde mamul veya hizmetlerin üretildiği üretim işletmelerinde kullanılan bir maliyet sistemidir. Çeşitli olarak, miktar olarak az ve birbirlerine benzemeyen mamullerin üretiminin yapıldığı bir üretim ortamında, üretilebilecek mamullerin maliyetinin hesaplanmasında sipariş maliyet sistemi kullanılmalıdır.

Bir başka ifade ile sipariş maliyet sistemi; "birbirinden fiziksel açıdan farklı heriş ya da üretim grubu (üretim partisi) için katlanılan maliyetlerin ayrı ve özel olarak izlenerek sipariş maliyeti kartlarında toplandığı maliyet sistemi olarak da tanımlanabilir. Sipariş maliyeti sistemi, uygulamada "iş emri maliyeti", "iş emri maliyeti sistemi" ve "özel sipariş sistemi" gibi adlarla da anılmaktadır.

****Eğer bir işletme küçük partiler hâlinde birbirine benzemeyen mamuller üretirse ve bu mamullerin maliyetleri farklı ise işletme her bir mamul ya da partinin maliyetini ayrı ayrı izlemelidir.

Sipariş Maliyeti Sisteminin Özellikleri

Sipariş maliyeti sistemi, belirli partiler hâlinde üretim yapan ve her partide diğerlerinden oldukça farklı tür ya da nitelikte mamuller üreten işletmelerde, her bir mamul veya mamul grubunun maliyetlerini ayrı saptayabilmek için kullanılmaktadır.

Sipariş maliyet sistemi, müşteri isteklerine uygun mamullerin üretimi söz konusu olduğunda, siparişe özgü maliyetlerin hesaplanmasına olanak vermektedir.

Siparişe özgü üretim maliyetleri, direkt ilk madde/malzeme gideri, direkt işçilik gideri ve genel üretim giderleri ve siparişin müşterilere teslim maliyetlerinden oluşmaktadır. Bu maliyetlerin, sipariş edilen mamullerin üretimi ile ilişkilendirilmesi gerekmektedir. Direkt ilk madde/malzeme ve direkt işçilik maliyetleri siparişlere doğrudan yüklenmektedir. Genel üretim maliyetleri ise genellikle tahmini olarak yüklenmektedir. Sipariş edilen mamullerin üretimi tamamlandıktan sonra, siparişe ilişkin yarı mamul kalması söz konusu değildir.

Sipariş maliyet sistemi, hizmet sektöründe danışmanlık firmaları, reklam ajansları vb. tarafından uygulanabilirken, üretim işletmelerinde de mobilya,gemi, otomotiv, yat, özel projeler ve inşaat vb. mamulleri üreten işletmeler tarafından uygulanabilmektedir.

Sipariş maliyeti sisteminde, siparişe yüklenecek direkt ilk madde/malzeme gideri, direkt işçilik giderleri ve genel üretim giderleri tutarları "sipariş maliyeti kartı"nda gösterilmektedir.

Sipariş maliyeti sistemi, sipariş esasına göre çalışan işletmelerle birlikte farklı türde mamulleri veya hizmetleri stok için üreten işletmelerde de kullanılmaktadır.

Sipariş maliyet sisteminin yararları şu şekilde sıralanabilir:

- Kârlı işlerin, kârsız işlerden kolayca ayırt edilebilmesini sağlar.
- İşletme tarafından gelecekte alınacak benzer siparişlerin maliyetlerinin tahmin edilmesine olanak sağlar.
- İşletme tarafından gelecekte alınacak benzer siparişlerin maliyetlerinin tahmin edilmesine olanak sağlar ve fiyattlamaya yardımcı olur.
- Maliyet verilerinin işletme yönetimine kullanışlı bir şekilde sunulmasını sağlar.
- Gerçek maliyetlerin, tahmini maliyetlerle karşılaştırılması ile faaliyetin rasyonelliğinin, verimliliğinin denetlenmesini sağlar.
- Satış fiyatının maliyete dayalı olduğu ihalelerde ve diğer sözleşmelerde, özel siparişin maliyetinin hesaplanmasına olanak sağlar. Bu gibi sözleşmelerde üretici işletme, maliyetlerin üzerine belirli bir kâr payı ilave ederek satış fiyatını belirleyebilir. Bu durumda maliyetin özel olarak saptanmasına bu sistem olanak sağlamış olur.
- Üretimde kullanılan çeşitli ilk madde ve malzemelerin miktar olarak da belirlenmesi sonucu; işçilik zaman kontrolü, ilk madde ve malzeme miktarı kontrollerine olanak sağlar.
- Siparişlerin ve maliyet merkezlerinin maliyetlerinin dökümü ve maliyet kontrolünün yapılmasına olanak sağlar.
- Çalışanların verimliliğinin ölçülmesi ve başarısının değerlendirilmesine olanak sağlar

Sakıncaları şu şekilde sıralamak mümkündür:

Her bir sipariş için maliyetlerin ayrıntılı ve özel olarak hesaplanması zaman alıcıdır ve personel maliyetlerini artırmaktadır.

Geçmişte yapılan siparişlerin maliyetlerinden hareket edilmesi bazen gelecekteki fiyat politikaları açısından yanlış kararlara neden olabilmektedir.

Sistem, fiili maliyet sistemine dayalı olarak uygulandığında fiili maliyet sisteminin sakıncalarını da beraberinde getirmektedir

SİPARİŞ MALİYETİ SİSTEMİNDE KULLANILABİLECEK BELGELER

İlk Madde ve Malzeme Maliyetleri ile ilgili Belgeler

İlk Madde ve Malzeme İstek Fişleri

Üretilecek siparişlerde kullanılmak üzere gereksinim duyulan ilk madde ve malzemeleri için üretim bölümünde bölüm yöneticileri tarafından düzenlenen "ilk madde ve malzeme istek fişleri", gereksinim duyulan ilk madde ve malzemeler ile ilgili çeşitli bilgileri içermektedir.

*****Burada endirekt ilk madde ve malzemelerin siparişlere önceden belirlenen tahmini genel üretim maliyetleri yükleme oranları yardımıyla yüklendiğini hatırlatmakta yarar vardır.

İlk madde ve malzeme istek fişi kullanılmak suretiyle;

Stok kartları üzerinde üretime sevk edilen ilk madde ve malzeme kadar azalma yapılmakta, Sipariş maliyeti kartı üzerine direkt ilk madde ve malzeme maliyetleri işlenebilmekte, ilk madde ve malzeme istek fişi özetleri düzenlenerek, üretime sevk edilen ilk madde ve malzemelere ait yevmiye kayıtları yapılabilmektedir.

İlk Madde ve Malzeme İstek Fişleri Özeti

İlk madde ve malzeme istek fişi özeti; siparişlerle ilgili olarak belirli bir maliyet dönemi için düzenlenen ilk madde ve malzeme istek fişlerinden yararlanarak, farklı tarihlerde ve çeşitli ilk madde/malzemelerin üretilen siparişlere göre sınıflandırıldığı belgedir.

İşçi Ücret ve Giderleriyle ilgili Belgeler

İşçi Çalışma Kartları

İşçilik maliyetlerinin siparişlere ayrı ayrı yüklenmesi bu kaynak belge aracılığı ile sağlanır. Sipariş maliyeti sisteminde her bir siparişin direkt işçilik maliyetini hesaplayabilmek, işçilerin işletmede buldukları toplam zamanı hangi bölümlerde ve hangi işlerde çalışarak geçirdiklerinin bilinmesini gerektirir. Bu amaçla düzenlenen belge "işçi çalışma kartı"dır.

İşçi Çalışma Kartları Özeti

İşçi çalışma kartı özetinin toplamları, dönem sonlarında yevmiye kayıtlarının yapılmasında kullanılmaktadır.

**Sipariş maliyeti sisteminde her bir siparişin direkt işçilik maliyetini hesaplayabilmek, işçilerin işletmede buldukları toplam zamanı hangi bölümlerde ve hangi işlerde çalışarak geçirdiklerinin bilinmesini gerektirir.

Genel Üretim Maliyetleri ile ilgili Belgeler

Genel Üretim Maliyetleri Dağıtım Tabloları (Birinci, İkinci ve Üçüncü Dağıtım Tabloları)

Siparişlere ilişkin genel üretim maliyetlerinin belirlenmesinde, maliyet dağıtım tablolarının çok önemli bir işlevi vardır.

Sipariş Maliyeti Kartı Sipariş maliyet kartı, "belli bir siparişe ilişkin maliyetlerin toplandığı belgedir". Sipariş maliyeti kartı, işletmeden işletmeye bazı değişiklikler içermekle birlikte, genel olarak, sipariş ya da stok amacıyla üretimi başlatılan bir mamul ya da mamul grubu için düzenlenmiş bir form olup; başlık, maliyet unsurları ve maliyet özeti olmak üzere başlıca üç kısımdan oluşur. Üretimdeki her bir sipariş için ayrı bir sipariş maliyeti kartı açılır. bu bölümlerde sipariş numarası, mamul türü, mamul miktarı, siparişin üretime alınma tarihi, üretimin bitişi tarihi, üretici iş yerleri, direkt ilk madde ve malzeme kullanım tarihleri, miktarı, tutarı, direkt işçilik kullanım tarihleri, süresi, tutarı, genel üretim maliyetleri yükleme temeli, yükleme oranı ve tutarı, toplam maliyet, birim maliyet, ilgililerin adı soyadı ve imzası gibi bilgileri içermektedir. Her bir sipariş maliyeti kartı, bir büyük defter yardımcı hesabı olarak dikkate alınır ve hesap planı buna göre kodlanır. Üretim aşamasındaki sipariş maliyeti kartlarındaki tutarların toplamı 151 YARI MAMULLER ÜRETİM HESABI'NIN borç kalanına eşit olmalıdır. Tamamlanan siparişler maliyet tutarları ile 152 MAMULLER HESABI'NA aktarılırken satışı gerçekleşenler de 620 SATILAN MAMULLERİN MALİYETİ HESABI'NA aktarılmaktadır.

Tablo 6.1 Sipariş maliyeti kartı örneği

Başlık Kısmı	Stok :	(S) ÜRETİM İŞLETMESİ				Sipariş No :			
	Müşteri :	SİPARİŞ MALİYETİ KARTI				Tahmini Tamamlama Tarihi :			
	Mamul Cinsi :					Başlangıç Tarihi :			
	Sipariş Miktarı :					Tamamlama Tarihi :			
Maliyet Unsurlarının Toplandığı Kısım	(A) Maliyet Yeri								
	Direkt İlk Madde ve Malzeme			Direkt İşçilik Giderleri			Genel Üretim Maliyetleri		
	Tarih	İstek Fişi No	Tutar	Tarih	Çalışma Kartı No	Tutar	Tarih	Yükleme Oranı	Tutar
	Toplam		XXX			XXX			XXX
	(B) Maliyet Yeri								
	Direkt İlk Madde ve Malzeme			Direkt İşçilik Maliyetleri			Genel Üretim Maliyetleri		
	Tarih	İstek Fişi No	Tutar	Tarih	Çalışma Kartı No	Tutar	Tarih	Yükleme Oranı	Tutar
Toplam		XXX			XXX			XXX	
Maliyet Özeti Kısmı	Maliyet Özeti								
	Direkt İlk Madde ve Malzeme Maliyetleri			: XXX					
	Direkt İşçilik Giderleri			: XXX					
Genel Üretim Giderleri			: XXX						
Toplam Üretim Maliyeti			: XXX						
Birim Üretim Maliyeti = $\frac{\text{Toplam Üretim Maliyeti}}{\text{Sipariş Miktarı}}$									

SİPARİŞ MALİYETİ SİSTEMİNİN TEMEL ESASLARI VE İŞLEYİŞİ

Öncelikle, maliyetleri ayrı olarak izlenecek her mamul türü, grubu ya da partiler belirlenir. Bu üretimlerin her birine birer sipariş numarası verilir ve sipariş sözcüğü ile ifade edilir. Bunun temel nedeni, üretilen mamuller; ister müşterilerden alınan siparişleri karşılamak için olsun ister stok için olsun her bir siparişin maliyetinin ayrı olarak izlenmesini sağlamaktır.

Maliyetleri ayrı olarak izlenecek her bir sipariş için ayrı birer sipariş maliyet kartı açılır.

Maliyetlerin sipariş temelinde izlenmesi esastır. Bu nedenle belge düzeni ve bilgi akışının buna göre düzenlenmesi gerekir. Bu düzenleme yapılırken, direkt ve endirekt maliyetlerin ayrılması, sipariş temelinde izlenemeyen ancak dağıtım yardımıyla siparişlere yüklenebilen genel üretim maliyetlerinin dağıtımında kullanılacak ölçüler ve tahmini yükleme oranlarının belirlenmesinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Sipariş maliyet sisteminde önemli olan konu, her bir siparişin maliyetinin ayrı olarak belirlenmesidir. Proje tipi üretimlerde siparişlerin teslimi aylar yada yılları aşabilir. Bu nedenle sistem dönemden daha çok siparişlere odaklanmakta ve tamamlanmayan siparişler dönem sonunda yarı mamul olarak ele alınmaktadır.

Siparişler tamamlandığında, sipariş maliyeti kartında toplanmış olan maliyetler toplam maliyetini oluşturur ve sipariş sayısına bölünerek birim mamul maliyeti hesaplanır.

Sipariş maliyeti sistemi, maliyetlerin kapsamı açısından tam maliyet ve kısmi maliyet sistemleri ile uygulanabilirken, maliyetlerin gerçekleşmiş ya da geleceğe ilişkin olmasına göre de fiili ya da tahmini maliyet sistemleri ile birlikte

uygulanabilir. Her bir siparişin farklı özellikler taşıması nedeniyle standart maliyet sisteminin uygulanmasında kimi zaman güçlüklerle karşılaşmaktadır.

Maliyetler sipariş temelinde izlenirken aynı zamanda maliyet merkezleri temelinde de izlenmek isteniyorsa direkt maliyetler doğrudan siparişlerle ilişkilendirilirken, ikinci dağıtım sonucunda esas maliyet merkezlerinde toplanan endirekt maliyetlerden oluşan genel üretim maliyetleri genel üretim maliyetleri yükleme oranları aracılığı siparişlere yüklenir.

Maliyetler siparişlere yüklendikten sonra, sipariş maliyet kartında toplanan; direkt ilk madde ve malzeme maliyetleri, direkt işçilik maliyetleri ve tahmini genel üretim maliyetleri toplam tutarı kadar yansıtma hesaplarının alacağı karşılığında 151 YARI MAMULLER ÜRETİM HESABI borçlandırılır. Üretimi tamamlanan mamullere isabet toplam üretim maliyeti kadar 152 MAMULLER HESABI borçlandırılırken 151 YARI MAMULLER ÜRETİM HESABI alacaklandırılır.

Siparişler müşterilere teslim edildiğinde ya da stoka üretilen mamuller satıldığında, maliyet tutarı üzerinden 620 SATILAN MAMULLERİN MALİYETİ HESABI'NA borç 152 MAMULLER HESABI'NA alacak kaydedilir. Bu durumda, 152 MAMULLER HESABI'NIN kalanı mevcut mamulleri ve 151 YARI MAMULLER ÜRETİM HESABI'NIN kalanı da üretim sürecinde henüz tamamlanmamış siparişlerin maliyetini gösterecektir.

Siparişlere tahmini olarak yüklenen genel üretim maliyeti ile fiili genel üretim maliyeti arasında eksik ya da fazla yüklemeye bağlı olarak bir fark ortaya çıktığında; bu fark, 620 SATILAN MAMULLERİN MALİYETİ HESABI, 151 YARI MAMULLER ÜRETİM HESABI ve 152 MAMULLER HESABI arasında borç toplamları ile orantılı olarak dağıtılır ya da doğrudan 620 SATILAN MAMULLERİN MALİYETİ HESABI'NA aktarılır.

SİPARİŞ MALİYET SİSTEMİNDE ÖZELLİKLİ KONULAR

Bazı siparişlerin üretim süresi bazen aylara bazen de yıllara yayılabilir. Bu durumda dönem sonu stoklarının durumu önem kazanmaktadır. Siparişlerin üretiminde ortaya çıkan firelerin maliyetlerinin nasıl ele alınacağı ve muhasebeleştirileceği de mamul maliyetlerinin doğru hesaplanabilmesi açısından önemlidir. Müşterilerden gelen taleplere cevap verebilmek amacıyla siparişlerin maliyetlerinin dönem sonunu beklenmeksizin belirlemesi gerekir. Bu amaçla henüz gerçekleşmemiş maliyetlerin de dikkate alınması ve siparişlere yüklenmesi gerekmektedir.

Sipariş Maliyet Sisteminde Normal Maliyet Uygulaması

Sipariş maliyetlerinin hesaplanması sürecindeki ilk adım maliyetlerin belirlenmesi ve kaydedilmesidir. Bu aşamada maliyetler anlamlı ve doğru bir şekilde bir sınıflandırılmalı, maliyet merkezleri ve mamuller ile doğru bir şekilde ilişkilendirilmelidir. Maliyetlerin ölçülmesi; direkt ilk madde/malzeme, direkt işçilik ve genel üretim maliyetlerinin tutarlarının belirlenmesi ve bunların maliyet unsurları olarak sınıflandırılması anlamına gelir. Bu tutarlar, üretim unsurları için harcanmış fiili ya da tahmini tutarlar olabilir. Özellikle belirtmek gerekirse genel üretim maliyetlerine ilişkin belgelere maliyetler hesaplandıktan sonra ulaşılabilir. Bu sorunun çözümü için, tahmini maliyetler kullanılmaktadır. Üretim maliyetlerini belirlemek amacıyla sipariş maliyetlerinin hesaplanmasında fiili maliyet sistemi ve normal maliyet sistemi kullanılmaktadır. Fiili maliyet sistemi, birim maliyetlerin belirlenmesinde kullanılan tüm kaynakların "fiili tutarları"nın kullanılmasını gerektirmektedir. Normal maliyet sistemi ise işletmelerin ürettikleri mamullere ait direkt ilk madde/malzeme ve direkt işçilik maliyetlerine ilişkin maliyetleri fiili tutarlar üzerinden ele alırken; henüz belgelendirilmemiş ancak ortaya çıkması söz konusu olan genel üretim maliyetleri için "tahmini tutarları" kullanmayı öngörmektedir. Sipariş maliyet sisteminde direkt ilk madde ve malzeme maliyetleri ve direkt işçilik maliyetleri siparişler ile doğrudan ilişkilendirilebildikleri için tahmini tutarlara pek gereksinim yoktur. Ancak genel üretim maliyetlerinin dönem boyunca düzenli bir seyir izlememeleri nedeniyle dönemler arasında dengesizlikler söz konusu olabilmektedir.

Sipariş Maliyet Sisteminde Genel Üretim Maliyetlerinin Yüklenmesi

Birden Fazla Genel Üretim Yükleme Oranının Kullanılması

Siparişlere genel üretim yüklenmesi için direkt işçilik saati baz alınarak tek bir yükleme oranı kullanmak, bazı siparişlere gereğinden çok, bazılarına da az yükleme yapılacağından, doğru olmayan (çarpık) maliyet yüklemesine neden olabilir. Doğru mamul ve sipariş maliyetlemesi, ancak hacimle ilgili olmayan faaliyet temelli faaliyet sürücülerini kullanımı ile mümkün olabilmektedir.

****Doğru ve sağlıklı mamul ve sipariş maliyetlemesi, ancak hacimle ilgili olmayan faaliyet temelli faaliyet sürücülerini kullanımı ile mümkün olabilmektedir.

Faaliyet Temelli Maliyet Sisteminin Kullanılması

Genel üretim maliyetlerinin siparişlere dağıtılmasında hacim temelli yöntemlerin yerini faaliyet temelli yaklaşım almıştır. Genel üretim maliyetlerinin siparişlere faaliyet temelli olarak yüklenmesinde; genel üretim maliyetleri, öncelikle, faaliyetlere dağıtılmaktadır. Daha sonra da faaliyetler düzeyinde biriken maliyetler, faaliyetler ile siparişler arasında kurulan mantıksal ilişkilere göre faaliyet ölçüleri aracılığı ile siparişlere yüklenir.

Genel Üretim Maliyetleri Tahmini Yükleme Oranlarının Kullanılması

Genel üretim maliyetleri çok çeşitli ve farklı niteliklere sahip maliyetlerden oluşan bir maliyet unsurudur. Bu maliyetlerin bir kısmı değişken bir kısmı sabittir. Değişken genel üretim maliyetleri, üretim miktarı ile ilişkili olarak artıp azalırken, sabit kısımları ise faaliyet hacmi ile ilişkili olmayıp zamana bağlıdır.

Sipariş maliyet sisteminde genel üretim maliyetlerinin siparişlere yüklenmesinde genel üretim maliyetleri tahmini yükleme oranları kullanılır. Böylece başta düzensiz olarak gerçekleşen maliyetleri üretilen mamullere faaliyet hacmi ile orantılı olarak dağıtmak ve bu maliyetleri kapasite ile ilişkilendirerek boş kapasite maliyetlerini üretim maliyetlerinden ayırt etmek olmak üzere, çok sayıda zorluk ortadan kaldırmış olacaktır. sipariş maliyet sisteminde, çoğunlukla genel üretim maliyetleri dönem içerisinde tamamlanan siparişlere tahmini olarak yüklenir. Dönem sonlarında fiili genel üretim maliyetleri belirlendikten sonra gerekli düzeltme işlemleri yapılır. Fiili genel üretim maliyetlerinin tahmini yüklenen genel üretim giderlerinden fazla olması durumunda, fark ilgili siparişlere eklenirken, eksik olması durumunda da siparişlerin maliyetinden düşülür.

Genel üretim maliyeti yükleme oranlarının hesaplanabilmesi için;

Genel üretim maliyetlerinin tek tek belirlenmesi,

Her bir genel üretim maliyeti unsuru için bütçelenen (tahmini) tutarların belirlenmesi

Genel üretim maliyetlerinin siparişlere yüklenmesinde faaliyetlerle ilişkili olarak direkt işçilik saati, direkt işçilik maliyeti, makine saati vb. mantıklı, ölçülebilir ve uygulanabilir (pratik) dağıtım (yükleme) kriterlerinin belirlenmesi gerekir. Daha sonra da aşağıdaki formül uygulanarak tahmini yükleme oranı hesaplanır.

$$\text{Genel Üretim Maliyeti Yükleme Oranı} = \frac{\text{Toplam Tahmini Genel Üretim Maliyeti}}{\text{Toplam Tahmini Şaliyet Hacmi}}$$

ÖRNEK: H üretim işletmesinde gelecek yıl için bütçelenen toplam genel üretim maliyetleri tutarının 800.000.- olacağı ve dağıtım kriteri olarak da makine saatleri seçilmiştir. Gelecek yıl içerisinde makinelerin toplam 20.000 saat çalışacağı öngörülmüştür.

Bu durumda;

$$\text{GÜM yükleme Oranı} = \frac{800.000}{20.000} = 40$$

Fiili GÜM > Tahmini (bütçelenen) GÜM = Eksik Yükleme

Fiili GÜM < Tahmini (bütçelenen) GÜM = Fazla Yükleme

hesaplanmış olacaktır. Eğer tahmini tutarlar ile fiili tutarlar birbirine eşitse herhangi bir fark ortaya çıkmayacaktır.

Ortaya çıkan farkın 151 YARI MAMULLER-ÜRETİM HESABI ve 152 MAMULLER HESABI ve 620 SATILAN MAMULLERİN MALİYETİ HESABI arasında borç kalanları ile orantılı olarak dağıtılması gerekecektir. Farkın önemli bir büyüklük oluşturulmaması durumunda fark doğrudan 620 SATILAN MAMULLERİN MALİYETİ HESABI'NA aktarılabilir. Hesaplama yapılacak formüller aşağıdaki gibi olacaktır:

$$\text{Satılan Mamullerin Payı} = \frac{\text{SMM}}{\text{(SMM+ Mamul + Y.mamul)}} \times \text{Fark}$$

$$\text{Mamuller Payı} = \frac{\text{Mamuller}}{\text{(SMM+ Mamul + Y.mamul)}} \times \text{Fark}$$

$$\text{Yarı Mamul Payı} = \frac{\text{YarıMamuller}}{\text{(SMM+ Mamul + Y.mamul)}} \times \text{Fark}$$

1	31.12.2012		
	731 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ YANSITMA HS.	XXX	
	620 SATILAN MAMULLERİN MALİYETİ HS.	XXX	
	151 YARI MAMULLER ÜRETİM HS.	XXX	
	152 MAMULLER ÜRETİM HS.	XXX	
	730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ HS.		XXX
	Eksik yüklenen genel üretim maliyetlerinin dağıtılması	/	

Eğer fazla yükleme varsa bu durumda yukarıdaki kaydın tersi yapılacaktır.

Sipariş Maliyeti Sisteminde Yarı Mamullerin Durumu

Sipariş maliyeti yönteminde yarı mamul maliyetleri de sipariş temelinde izlenir. Sipariş tamamlanıncaya kadar o siparişle ilgili maliyetlerin tamamı, yarı mamul maliyeti olarak ele alınır. Mali tabloların ya da çeşitli raporların hazırlanması söz konusu değilse bir sipariş için yarı mamul maliyetinden söz edilmez.

Dönem sonu itibarıyla, henüz tamamlanmamış siparişlerin sipariş maliyet kartlarında toplanan maliyetleri, mali tablolarda dönem sonu yarı mamul stoklarında gösterilir. Henüz tamamlanmamış siparişlere ilişkin maliyetler ise yarı mamul maliyetlerinde gösterilecektir.

Eğer sipariş “parçalı sipariş” ise bu durumda siparişin bir kısmı önce tamamlanıp, kalan kısmı daha sonra üretilip teslim edilecektir. Bu durumda siparişin tamamlanan kısmına ilişkin maliyetler, 151 YARI MAMULLER ÜRETİM HESABI’ndan 152 MAMULLER HESABI’NA aktarılacaktır.

Üretimi devam etmekte olan siparişlere ilişkin maliyetler ise 151 YARI MAMULLER ÜRETİM HESABI’NIN yardımcı hesaplarında siparişler temelinde tamamlanıncaya kadar izlenmeye devam edecektir. Bu mamuller tamamlandıktan sonra, yine aynı süreç devam ederek, tamamlanan mamullerin maliyetleri 152 MAMULLER HESABI’NA aktarılacaktır.

Sipariş Maliyet Sisteminde Fire Maliyetlerinin Hesaplanması ve Muhasebeleştirilmesi

Üretim sürecinde çeşitli nedenlerle, miktar azalması şeklinde ortaya çıkan kayıpların, miktar azaltıcı ve maliyet artırıcı bir unsur olarak fireyi ifade ettiğini ve firenin herhangi bir satış değerinin olmadığını söyleyebiliriz. Fire ile artıklar birbirinden farklı şeylerdir. Firelerin üretimde yeniden kullanılabilirliği ya da herhangi bir satış değerine sahip olmaları mümkün değilken artıklar hem yeniden üretimde kullanılabilir hem de düşük de olsa bir satış değerine sahiptir. Bununla birlikte firelerin fiziksel varlıklarından söz edilmezken artıklardan fiziksel olarak söz edilebilmektedir. “normal fireler” in maliyetleri siparişlerin maliyetini arttıran özellikte olmaları nedeniyle direkt ve indirekt malzemeler için 711 DİREK İLK MADDE VEMALZEME YANSITMA HESABI ve 731 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ HESABI’NIN alacağı karşılığında 151 YARI MAMULLER ÜRETİM HESABI’NA yansıtılarak siparişlerin maliyetlerine eklenmelidir. Firelerin “anormal fire” olması durumunda ise fire tutarı 151 YARI MAMULLER ÜRETİM HESABI’NIN alacağı karşılığında 689 DİĞER OLAGANDIŞI GİDER VE ZARARLAR HESABI’NA kaydedilmek suretiyle Kanunen Kabul Edilmeyen Gider olarak üretim maliyetlerinden çıkartılarak doğrudan sonuç hesaplarına aktarılmalıdır.

SİPARİŞ MALİYET SİSTEMİNDE MALİYETLERİN AKIŞI VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

İlk Madde ve Malzemelerin Satın Alınması

150 İLK MADDE VE MALZEME HS. 130.000.-

150.01 Direkt İlk Madde ve Malzeme 100.000,00
150.02 Endirekt İlk Madde ve Malzeme 20.000,00
150.03 İşletme Malzemesi 10.000,00

100 KASA HS. 30.000.-

103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLER HS.

İlk Madde ve Malzemelerin Üretime Alınması

710 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ HS

730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ HS

150 İLK MADDE VE MALZEME HS.

Üretimde İşçilik Kullanımı

720 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLER HS.

730 GENEL ÜRETİM GİDERLER HS.

335 PERSONELE BORÇLAR HS.

360 ÖDENECEK VERGİ VE YASAL YÜK. HS.

361 ÖDENECEK SOSYAL GÜV. KESİN. HS.

İşçilik maliyetlerinin tahakkuku.

(D) üretim işletmesinde Nisan 2012 döneminde üretimle ilgili olarak ₺10.000.- elektrik, ₺10.000.- doğalgaz, ₺2.000.- yemek ve ₺13.000.-de makine amortismanı ve tükenme payı maliyeti olduğu belgelere dayalı olarak belirlenmiştir.

XX.04.2012		
1	730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ HS.	35.000.-
	730.3 Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler 22.000,00	
	730.3.99 Ortak Maliyet Merkezi 22.000,00	
	730.3.99.01 Elektrik Maliyeti 10.000,00	
	730.3.99 .02 Doğalgaz Maliyeti 10.000,00	
	730.3.99 .03 Yemek Maliyeti 2.000,00	
	730.6.Amortismanlar ve Tükenme Payları 13.000,00	
	730.6.99 Ortak Maliyet Merkezi 13.000,00	
	730.6.99 .01 Makine Amortisman 13.000,00	
	100 KASA HS.	
	336 DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR	
	257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR	
	XXX DİĞER AKTİF VE PASİF KARAKTERLİ HESAPLAR	
	Fiili genel üretim maliyetlerinin tahakkuku	35.000.-

Üretim Maliyetlerinin Üretime (Siparişlere) Yüklenmesi

Genel üretim maliyetlerinin siparişlere yüklenmesi, ancak "tahmini genel üretim maliyetleri yükleme oranları" nın kullanımı ile mümkün olabilmektedir. Bu nedenle genel üretim maliyetleri siparişlere ve üretime yüklenirken tahmini tutarlar kullanılacaktır.

Örnekteki (D) üretim işletmesinde, Nisan 2012 döneminde, 5.000 D.i.S. faaliyet hacmi ve T100.000,- genel üretim maliyeti bütçelenmiştir. Bu durumda tahmini yükleme oranı aşağıdaki gibi hesaplanacaktır:

$$\text{Genel Üretim Maliyeti Yükleme Oranı} = \frac{100.000.-}{5.000\text{D.i.S}} = 20\text{₺} / \text{D.i.S}$$

boş kapasite varsa, bu tutar 680 ÇALŞMAYAN KISIM GİDER VE ZARARLAR HESABI'NA kaydedilecektir.

30.04.2012	
151 YARI MAMULLER ÜRETİM HS.	
151.01 101 no.lu Sipariş	
151.01 711 Dir. İlk Mad. ve Malz.	90.000,00
151.01 721 Direkt İlk İşçilik	80.000,00
151.01 731 Genel Üretim Maliyetleri	60.000,00
711 DİREKT İLK MAD. VE MALZ. YAN. HS.	
711.0 İlk Mad.ve Malz.Y.	
721 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ YANSITMA HS.	
721.1 İşçi Ücret ve Gid.Y.	
731 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ YANSITMA HS.	
731.0 İlk Madde ve Malz.Yansıtma	
731.1 İşçi Ücret ve Gid.Yansıtma	
731.3 Dış. Sađl.Fay. ve Hiz. Yansıtma	
731.6 Amort. ve Tük.Pay. Yansıtma	
Maliyet unsurlarının üretime (siparişlere) yüklenmesi	

Burada göz önünde bulundurulması gereken önemli nokta; genel üretim maliyetlerinin siparişlere yüklenmesinde tahmini yükleme oranlarının kullanılmasıdır.

Dönem içinde gerçekleşen genel üretim maliyetleri fiili tutarlar üzerinden 730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ HESABI'NA, yüklenen tahmini genel üretim maliyetlerinde 731 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI'NA yüklenmektedir. Bununla birlikte dönem içinde gerçekleşen ve siparişlerin üretiminde kullanılan direkt ilk madde ve malzeme maliyetleri ile direkt işçilik maliyetlerine ilişkin fiili tutarların 711 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ YANSITMA HESABI ve 721 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ YANSITMA HESABI aracılığı ile siparişler temelinde 151 YARI MAMULLER ÜRETİM HESABI'NA yansıtıldığını belirtmekte yarar vardır.

Tamamlanan Siparişlerin Mamul Ambarına Alınması

30.04.2012	
152 MAMULLER HS.	
105 no.lu Sipariş	
151 YARI MAMULLER-ÜRETİM HS.	
151.01 101 no.lu Sipariş	
Tamamlanan siparişlerin mamul ambarına alınması	

Siparişlerin Mamul Ambarından Müşteriye Teslimi

30.04.2012	
100 KASA HS.	
600 YURTIÇİ SATIŞLAR HS.	
600.01 (101) no.lu Sipariş	
Siparişlerin satışı	

30.04.2012	
620 SATILAN MAMULLERİN MALİYETİ H.S	
620.01 (101) no.lu Sipariş	
152 MAMULLER HS.	
152.01 101 no.lu Sipariş	
Satılan siparişlerin maliyeti	

*****Eksik yüklemenin işletmenin kârı ya da vergi matrahını düşük göstermesi bakımından eksik yüklemenin tamamının satışların maliyetine aktarılarak düzeltilmesi avantajlı olarak gözükmektedir. Eğer işletmede fazla yükleme söz konusu ise tam tersine düşünülmelidir. Ancak başarılı işletme kararları açısından konu incelendiğinde, farkın ilgili hesaplara aktarılarak düzeltilmesi doğru bir yaklaşım olacaktır.

Dönem Sonunda Maliyet ve Yansıtma Hesaplarının Kapatılması

30.04.2012	
711 DİREKT İLK MAD. VE MALZ. YAN. HS.	
711.0 İlk Mad.ve Malz.Yansıtma	
721 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ YANSITMA HS.	
721.1 İşçi Ücret ve Gid.Yansıtma	
731 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ YANSITMA HS.	
731.0 İlk Madde ve Malz.Yansıtma	
731.1 İşçi Ücret ve Gid.Yansıtma	
731.3 Dış. Sađl.Fay. ve Hiz. Yansıtma	
731.6 Amort. ve Tük.Pay. Yansıtma	
620 SATILAN MAMULLERİN MALİYETİ HS.	
620.01 (101) no.lu Sipariş (Eksik Yükleme)	
710 DİREKT İLK MAD. VE MALZ. GİD. HS.	
710.0 İlk Mad.ve Malzeme	
720 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ HS.	
720.1 İşçi Ücret ve Giderleri	
730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ HS.	
730.0 İlk Madde ve Malz.Yansıtma	
730.1 İşçi Ücret ve Gid.Yansıtma	
730.3 Dış. Sađl.Fay. ve Hiz. Yansıtma	
730.6 Amort. ve Tük.Pay. Yansıtma	
Maliyet ve yansıtma hesaplarının kapatılması	

30.04.2012	
731 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ YANSITMA HS.	
731.0 İlk Madde ve Malz.Yansıtma	
731.1 İşçi Ücret ve Gid.Yansıtma	
731.3 Dış. Sađl.Fay. ve Hiz. Yansıtma	
731.6 Amort. ve Tük.Pay. Yansıtma	
151YARI MAMULLER ÜRETİM HS.	
151.01 101 no.lu Sipariş	
152 MAMULLER HS.	
152.01 101 no.lu Sipariş	
620 SATILAN MAMULLERİN MALİYETİ HS.	
620.01 101 no.lu Sipariş	
730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ HS.	
730.0 İlk Madde ve Malzeme	
730.1 İşçi Ücret ve Giderleri	
730.3 Dış. Sađl.Fay. ve Hizmetler.	
730.6 Amort. ve Tük.Payları	
Genel Üretim Maliyeti Farklarının Dağıtılması	

6.ÜNİTE İLE İLGİLİ SORULAR

Diğerlerinden ayrı bir işin, bir mamulün ya da bir mamul grubunun maliyetleri izlemeyi ve maliyeti özet olarak hesaplamayı sağlayan sistem, aşağıdakilerden hangisi ile ifade edilir?

- Sipariş maliyeti sistemi
- Özet maliyet sistemi c.
- İş emri yöntemi
- Safha maliyet sistemi
- Değişken maliyet sistemi

Aşağıdakilerden hangisi sipariş maliyeti sisteminin özelliklerinden biri değildir?

- Sipariş maliyeti sistemi, belirli partiler hâlinde üretim yapan ve her partide diğerlerinden oldukça farklı tür ya da nitelikte mamuller üreten işletmelerde kullanılmaktadır.
- Sipariş maliyet sistemi; müşteri isteklerine uygun mamullerin üretimi söz konusu olduğunda, siparişe özgü maliyetlerin hesaplanmasına olanak vermektedir. c. Siparişe özgü üretim maliyetleri; direkt ilk madde ve malzeme gideri, direkt işçilik gideri ve genel üretim giderleri ve siparişin müşterilere teslim maliyetlerinden oluşmaktadır.
- Sipariş maliyeti sistemi, sipariş esasına göre çalışan işletmelerle birlikte farklı türde mamul ya da hizmetleri stok için üreten işletmelerde de kullanılmaktadır.
- Sipariş maliyet sistemi, her zaman fiili genel üretim maliyeti yükleme oranlarını kullanmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi sipariş maliyeti sisteminin sağladığı yararlarından biri değildir?

- Kârlı işlerin, kârsız işlerden kolayca ayırt edilebilmesini sağlar.
- İşletme tarafından gelecekte alınacak benzer siparişlerin maliyetlerinin tahmin edilmesine olanak sağlar.
- Maliyet verilerinin işletme yönetimine kullanışlı bir şekilde sunulmasını sağlar.
- İşletmenin geçmiş yıllardaki maliyetlerinin yorumlanmasını sağlar.
- Çalışanların verimliliğinin ölçülmesi ve başarısının değerlendirilmesine olanak sağlar.

Aşağıdakilerden hangisi sipariş maliyeti sisteminde kullanılan belgelerden biri değildir?

- İlk madde ve malzeme istek fişleri
- İlk madde ve malzeme istek fişleri özeti c.
- İlk madde ve malzeme satın alma iade fişi d.
- Sipariş maliyeti kartı
- İşçi çalışma kartları

Toplamları dönem sonlarında işçilik maliyetlerine ilişkin yevmiye kayıtlarının yapılmasında kullanılan belge aşağıdakilerden hangisidir?

- Sipariş maliyet kartı
- İşçi çalışma kartları özeti
- İşçi çalışma kartları
- Ücret bordrosu
- İş emri kartı

Sipariş maliyeti sisteminde genel üretim maliyetlerinin belirlenmesinde kullanılan belge aşağıdakilerden hangisidir?

- Genel üretim maliyetleri dağıtım tablosu
- İş emri kartı
- Çalışma kartları
- Endirekt malzeme tablosu
- Endirekt işçilik tablosu

Üretim aşamasındaki sipariş maliyeti kartlarındaki tutarların toplamı ile aşağıdaki hesaplardan hangisinin bakiyesi eşit olmalıdır?

- 720 DİREKT İFİÇİLİK GİDERLERİ HESABI
- 710 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ HESABI
- 151 YARI MAMULLER ÜRETİM
- 620 SATILAN MAMULLERİN MALİYETİ HESABI
- 152 MAMULLER HESABI

Aşağıdakilerden hangisi sipariş maliyeti sisteminde genel üretim maliyeti yükleme oranlarının hesaplanmasında kullanılmamaktadır?

- Genel üretim maliyetlerini toplayıcı kriterlerin belirlenmesi gerekir
- Her bir genel üretim maliyeti unsuru için tahmini tutarlarının belirlenmesi gerekir
- Genel üretim maliyetlerinin siparişlere yüklenmesinde dağıtım (yükleme) kriterlerinin belirlenmesi gerekir
- Genel üretim maliyetlerinin siparişlere yüklenmesinde kullanılacak dağıtım (yükleme) kriterinin mantıklı olması gerekir.
- Genel üretim maliyetlerinin siparişlere yüklenmesinde kullanılacak dağıtım (yükleme) kriterinin uygulanabilir (pratik) olması gerekir.

(A) İşletmesi'nin Nisan 2012 dönemine ilişkin bilgileri aşağıdaki gibidir:

711 Dir. İlk Mad. ve Malz. Gid. Hs.	
Borç Toplamı	₺200.000.-
711 Dir. İlk Mad. ve Malz. Yansıtma Hs.	
Alacak Toplamı	₺180.000.-
710 Dir. İşç. Gid. Hs. Borç Toplamı	₺150.000.-
710 Dir. İşç. Gid. Yansıtma Hs. Alacak Toplamı	₺180.000.-
730 Genel Üretim Giderleri Hesabı Borç Toplamı	₺100.000.-
731 Genel Üretim Giderleri Yansıtma Hesabı Alacak Toplamı	₺110.000.-

Bu bilgilere göre döneme ilişkin olarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- Eksik yükleme 10.000.-'dir.
- Eksik yükleme 20.000.-'dir.
- Eksik yükleme 30.000.-'dir.
- Fazla yükleme 10.000.-'dir.
- Fazla yükleme 20.000.-'dir.

10-

31.12.2012	
731 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ YANSITMA HS.	400.000.-
151 YARI MAMULLER ÜRETİM HS.	4.000.-
152 MAMULLER HS.	6.000.-
620 SATILAN MAMULLERİN MALİYETİ HS.	10.000.-
730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ HS.	420.000.-
/	

Yukarıdaki yevmiye kaydına ilişkin olarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- Eksik yükleme 4.000.-'dir.
- Eksik yükleme 6.000.-'dir.
- Eksik yükleme 10.000.-'dir.
- Eksik yükleme 20.000.-'dir.
- Fazla yükleme 10.000.-'dir.

1a 2e 3d 4c 5b 6a 7c 8a 9e 10d

MALİYET MUHASEBESİ-ÜNİTE 7

SAFHA MALİYETİ SİSTEMİNE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER, TEMEL ESASLAR VE İŞLEYİŞ

Büyük miktarlarda, yığın hâlinde ve benzer (homojen) mamuller üreten işletmelerde, üretim maliyetlerinin hesaplanabilmesi için safha maliyeti sistemi kullanılmalıdır. Safha kavramı yerine kimi zaman “evre” kavramı da kullanıldığı için sistem de “evre maliyeti sistemi” olarak da adlandırılmaktadır. “Safha” özel bir amaca ulaşmak için birbiri ile bağlantılı olarak çalışan faaliyetlerin gerçekleştiği üretim yerleridir.

Safha (Evre) Maliyeti Sisteminin Tanımı

“Safha (Evre) maliyet sistemi”; bir veya birbirine benzeyen birkaç mamulün bir arada ve birbirini izleyen aşamalarda yığın ya da kitlesel olarak üretildiği işletmelerde, maliyetlerin safhalar (maliyet yerleri veya evreler) itibarıyla biriktirilerek hesaplandığı bir sistemdir.

“Safha (evre) maliyet sistemi”; tek tip ya da benzer mamullerin sürekli olarak yığın hâlinde üretilmeleri söz konusu olduğunda, üretim eylemlerinin niteliğine göre, birim ve toplam mamul maliyetinin belirlenmesinde kullanılan, fiilî ve standart maliyet uygulaması söz konusu olan bir maliyet hesaplama sistemi olarak da ifade edilebilir.

Safha (evre) maliyet sistemi; üretimin birbirine paralel ve zincirleme olarak bağlı safhalarda gerçekleştiği, devamlı olarak ve kitlesel bir tek ya da birkaç mamulün üretildiği işletmelerde kullanılmaktadır.

*****Safha maliyeti sisteminde; üretim faaliyetleri, sırasında maliyetlerin toplanması ve toplanan maliyetlerin o dönem üretilen mamul miktarına bölünerek birim maliyetlerin hesaplanmasında “zaman” ve “yer” ölçütleri büyük önem taşımaktadır.

Buradaki “safha” kavramı, “Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği Tekdüzen Hesap Planı’nda “Esas Üretim Gider Yeri” olarak ifade edilmiştir. Her safhanın toplam üretim maliyeti, o safhada üretilen toplam birime bölünerek, birim maliyet saptanır ve buna “Birim Eş Değer Mamul Maliyeti (BEDMM.)” denir. Bir mamulün ancak birçok safhada işlem görerek nihai mamul (tamamlanmış mamul) hâline gelmesi nedeniyle, önceki safhalardan devralınan maliyetlerin de dikkate alınarak o safhanın toplam üretim maliyeti hesaplanmaktadır. Eğer maliyetler tek bir safha için hesaplanacak ise tek safhalı, birden fazla safha için hesaplanacak ise çok safhalı, maliyet hesaplama teknikleri uygulanacaktır.

Safha maliyeti sisteminde; direkt ilk madde ve malzemeye şekil veren direkt işçilik ve genel üretim maliyetleri “şekillendirme” ya da “dönüştürme” maliyeti olarak tek bir maliyet unsuru olarak ifade edilebilmektedir.

Safha (Evre) Maliyet Sisteminin Özellikleri

Safha maliyeti sistemi, mamullerin kitleler hâlinde üretildiği ve genellikle birbirini izleyen safhaların yer aldığı işletmelerde kullanılmaktadır.

Safha maliyeti sisteminde tüm mamullerin maliyetlemesi bir ortalama ibarettir. Başka bir ifade ile üretim maliyeti ortalama olarak hesaplanmaktadır.

Safha maliyeti sisteminde; arıza, bakım-onarım, mesai bitimi vb. durumlar dışında, üretim sürekli ve akış hâlinindedir.

Safha maliyeti sisteminde, homojen, türdeş veya benzer karakterlere ve yapıya sahip olan mamuller üretilmektedir.

Safha maliyeti sisteminde üretim süreci safhalara ayrılmaktadır ve bu safhalar esas üretim maliyet yeri olarak tanımlanır.

Safha maliyeti sisteminde mamul miktarları ve maliyetleri tamamlanma dereceleri dikkate alınarak eş değer birim türünden hesaplanır.

Safha maliyeti sisteminde; direkt ilk madde ve malzeme, direkt işçilik ve genel üretim maliyetleri önce safhalara sonra da mamullere yansıtılır.

Safha maliyeti sisteminde, maliyetler “*üretim maliyeti raporu*” düzenlenerek hesaplanmaktadır.

Safha maliyeti sisteminde; dönem başı ve dönem sonu yarı mamul stokları ile fire söz konusu olması durumunda, mamul miktarlarının hesaplanması bazı karmaşık durumları doğurur ve belli varsayımların kullanılmasını gerektirir.

Safha maliyeti sisteminde üretimin birbirine bağlı safhalardan oluşması nedeniyle ilk safhadan başlayarak her bir safhada toplanan maliyetler bir sonraki safhaya aktarılacak üzere üretilen mamulün toplam ve birim maliyeti hesaplandıktan sonra son safhada üretimi tamamlanmış nihai mamullerin toplam maliyeti, stok maliyeti olarak 152 MAMULLER HESABI’NA, satılanlarda 620 SATILAN MAMULLERİN MALİYETİ HESABI’NA aktarılır.

Safha maliyeti sisteminin yararları şu şekilde sıralanabilir:

Safha maliyeti sisteminde, maliyetler her dönemin sonunda (genellikle ayın sonunda) düzenli olarak hesaplanabildiği için, yöneticilerin toplam ve birim maliyetlerle ilgili bilgi gereksinimi düzenli olarak karşılanmış olur.

Safha maliyeti sisteminde, üretilen mamullerin tek tip ve türdeş olması nedeniyle, birim ve toplam maliyetlerin hesaplanması daha sağlıklı ve kolaydır.

Safha maliyeti sistemi diğer maliyet sistemlerine göre daha yalın ve tekdüze olması nedeniyle daha düşük maliyetli, uygulaması kolay ve ekonomik bir sistemdir.

Safha maliyeti sistemi standart maliyet sistemine dayalı olarak kullanıldığında, yöneticilere maliyetlerle ilgili zamanlı bilgi sunabilmektedir.

Safha maliyeti sisteminin sakıncaları da aşağıdaki gibi sıralanabilir:

Safha maliyeti sistemi, özellikle fiili maliyet sistemine dayalı olarak uygulandığında, maliyetlerin ancak dönem sonlarında hesaplanabilmesi nedeniyle raporlamada gecikmeler yaşanabilir.

Mamullerin homojen olmaması durumunda, birim eş değer mamul miktarı ve maliyetlerinin hesaplanması güçleşmekte ve sağlıklı hesaplamalar söz konusu olabilmektedir.

Yarı mamul stoklarının bulunması ve bunların tamamlanma derecelerinin doğru belirlenememesi hâlinde, birim ve toplam maliyetlerin hesaplanmasında hatalar ortaya çıkabilmekte; stok ve satılan mamul maliyetleri bunlardan olumsuz etkilenebilmektedir.

***** Mamullerin homojen olmaması durumunda birim eş değer mamul miktarı ve maliyetlerinin hesaplanması güçleşmekte ve sağlıklı hesaplamalar söz konusu olabilmektedir.

Safha maliyeti sistemi ile sipariş maliyet sistemi karşılaştırdıklarında aralarındaki diğer farklılıklar da aşağıdaki gibi açıklanabilir:

Sipariş maliyet sisteminde birbirinden farklı mamul ya da hizmetler iş partileri şeklinde üretilirken, safha maliyeti sisteminde türdeş ya da birbirine çok benzeyen mamuller kesintisiz ve seri olarak büyük miktarlarda ve yığın olarak üretilmektedir.

Sipariş maliyeti sisteminde üretim maliyetleri siparişlerde toplanırken safha maliyeti sisteminde ise safhalarda (esas üretim maliyet yerlerinde, evrelerde) toplanmaktadır.

Sipariş maliyeti sisteminde üretim maliyetleri; “*sipariş maliyeti kartı*” nda toplanırken safha maliyeti sisteminde ise safhalardan belirli bir dönemde geçen mamul birimleri ile safhada aynı dönemde katlanılan maliyetler ve bu maliyetlerin safhalardan geçen birimlere yüklenişini gösteren “*üretim maliyeti raporu*” nda toplanmaktadır.

Sipariş maliyeti sisteminde bir üretim bölümünden diğerine maliyet transferi yapılmazken, safha maliyeti sisteminde bir safhada tamamlanan birimler daha sonraki işlemler için bir sonraki safhaya devredilir. Bu birimlere önceki safhadan yüklenen toplam maliyetler “*önceki safhadan devralınan maliyet*” olarak ifade edilmektedir.

Safha maliyeti sisteminde dönem sonu yarı mamullerin tamamlanma derecelerine göre kaç tamamlanmış mamule eşit olabileceği belirlenir ve bunlara “*eş değer birim*” adı verilir. Bir başka ifade ile bir üretim safhasına üretimi henüz tamamlanmamış olan mamul birimlerinin, *sanki* tamamlanmış mamul olarak ifade edilmesiyle “*eş değer birim*” oluşur. Sipariş maliyeti sisteminde ise bütün maliyetler her bir sipariş için ayrı ayrı belirlendiğinden böyle bir işleme gereksinim duyulmamaktadır.

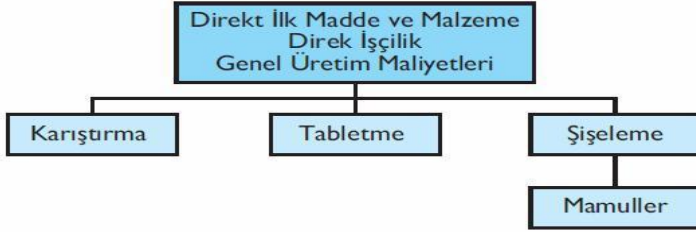
Safha maliyeti sisteminde birim maliyetler dönem sonlarında hesaplanırken sipariş maliyet sisteminde sipariş maliyetinin hesaplanabilmesi için siparişlere ilişkin tüm maliyetlerin hesaplanmış olması ve üretimin tamamlanmış olması gerekmektedir.

Safha maliyeti sisteminde maliyet raporları safhalar dikkate alınarak hazırlanırken, sipariş maliyet sisteminde ise safhalar bazında bir raporlamaya gereksinim duyulmamaktadır.

Sipariş maliyeti sisteminde “151 YARI MAMULLER-ÜRETİM HESABI”NIN yardımcı hesapları siparişler olurken safha maliyeti sisteminde ise yardımcı hesapları safhalar oluşturmaktadır.

Sipariş Maliyeti Sisteminde Üretim Maliyetleri

Safha Maliyeti Sisteminde Üretim Maliyetleri

Hizmet işletmelerinde Safha Maliyeti Sistemi

Birbiriyle özdeş ve sürekli olarak aynı hizmeti üreten işletmeler safha maliyeti sistemi yaklaşımından faydalanabilirler. Tahakkuk, postalama, banka çeki işleme, yağ değiştirme, rezervasyon, biletleme, bagaj kontrolü, uçuş vb. işlemler, özdeş ve sürekli tekrarlanabilen hizmet işlemlerine örnek olarak gösterilebilir. Ancak, bu hizmetlerin bir kısmı tek aşamada (safhada) tamamlanırken bir kısmı da rezervasyon, biletleme, bagaj kontrolü, uçuş ve bagaj teslimi gibi hizmetlerden oluşan uçak yolculuğu gibi birden fazla safhada gerçekleştirilebilmektedir.

Birbirine benzer ve sürekli olarak aynı hizmeti üreten işletmeleri, safha maliyeti sistemi yaklaşımından faydalanabilirler.

Tam Zamanında Üretim (JIT) Ortamlarında Safha Maliyeti Sistemi

Günümüz rekabet ortamında birçok işletme "Tam Zamanında Üretim (JIT - Just In Time)" yaklaşımını benimsemiştir. JIT üretim yaklaşımının temel felsefesi, ilk madde ve malzemeye gereksinim duyulduğu anda ve miktarda tedarik edilmesidir. Aynı zamanda bu işletmeler üretim maliyetlerinin belirlenmesinde kullanabilecekleri safha maliyeti sistemini uygulamaktadırlar.

Bu amaçla baştan sona tüm süreçler için çalışma hücreleri, bir başka ifade ile safhalar yaratmakta ve maliyetleri bu safhaları temel alarak hesaplamaktadırlar. Bu çerçevede maliyetler dönem boyunca bu safhalarda toplanmaktadır ve aynı dönem için çıktılarının maliyetleri hesaplanmaktadır. Üretime ilişkin birim maliyetler, toplam dönem maliyetlerinin çıktı miktarına bölünmesi yoluyla hesaplanmaktadır. Önceki dönemden devralınan stok olmadığı gibi bir sonraki döneme devredecek herhangi bir stok da yoktur.

Safha Maliyeti Sisteminde Faaliyet Temelli Maliyetlemenin Rolü

Faaliyet temelli maliyetleme çok sayıda mamulün üretimine olanak veren süreçlerin oluşturulmasında önemli role sahiptir. Hem hücresel hem de bağımsız üretim süreçleri için faaliyet temelli maliyetlemenin temel görevi, hücreler ya da safhalara yüklenmiş genel üretim maliyetlerini safha ya da hücrelere atamaktır. Her bir safha ya da hücre, tek bir mamulün üretilmesine tahsis edildiği için, safhada gerçekleşen genel üretim maliyetleri yalnızca o mamule yüklenir. Bununla birlikte ilk madde ve malzemelerin taşınması, mamullerin kontrolü, ilk madde ve malzeme siparişlerinin verilmesi gibi faaliyetlere ilişkin maliyetler, safhalara paylaştırılabilir.

Eş değer birim sayısının hesaplanmasında aşağıdaki formül kullanılmaktadır.

Eş değer Birim Sayısı = Yarı Mamul Miktarı x Tamamlama Derecesi

Safha maliyeti sisteminde kullanılan bu beş temel basamak aşağıdaki gibidir:

Basamak: Fiziki Akımların Belirlenmesi. Üretime giren ve üretimden çıkan toplam üretim miktarlarının akışını gösterir ve giren miktar ile çıkan miktarın eşitlenmesi gerekir.

Basamak: Eş Değer Birim Miktarlarının Hesaplanması. Üretimi tamamlanmış mamuller ile üretimi devam eden yarı mamullerin direkt ilk madde ve malzeme ile şekillendirme açısından tamamlanma dereceleri ile çarpılması

sonucunda eş değer miktarlar belirlenir.

Basamak: Toplam Üretim Maliyetlerinin Hesaplanması. Dönem başı yarı mamuller ile dönem içinde ilgili safhada üretimi gerçekleştirilen mamul ve yarı mamuller için katlanılan direkt ilk madde malzeme ve şekillendirme maliyetlerinin toplamının hesaplanması sürecidir.

Basamak: Birim Eş Değer Mamul Maliyetlerinin Hesaplanması. Safhalarda oluşan toplam üretim maliyetlerinin, ilgili safhadaki eş değer birim sayılarına bölünmesi yoluyla birim eş Değer mamul maliyetleri hesaplanır.

Basamak: Mamul ve Yarı Mamul Maliyetlerinin Dağıtımı ve Sağlama.

Üretim için katlanılan maliyetlerin, ilgili safhadaki mamul ve yarı mamul stoklarına dağıtımı yapılarak tam olarak yüklenip yüklenilmediğinin kontrolü sürecidir.

Fiziki Akımların Belirlenmesi ve Eş Değer Birim Sayısının Hesaplanması (1. ve 2. Basamak) Fiziki akım, üretime giren birimlerin nereden geldiğini ve nereye gittiğini gösteren bir süreçtir. “2.basamakta çıktılar fiziki birim olarak değil, Eş değer birim olarak hesaplanmaktadır.

Birim eş değer miktar yerine fiziki birimlerin kullanılması sonucunda yapılacak bir yanlış hesaplama maliyetlerin düştüğü hissini yaratarak, hatalı kararların alınmasına neden olabilmektedir

...Şubat...	
151 YARI MAMULLER ÜRETİM HS.	
151.01 Montaj Safhası	
711 DİREKT İLK MAD. VE MALZ. YAN. HS.	
711.0 İlk Mad.ve Malz.Y.	
721 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ YANSITMA HS.	
721.1 İşçi Ücret ve Gid.Yansıtma	
731 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ YANSITMA HS.	
731.0 İlk Madde ve Malz.Yansıtma	
731.1 İşçi Ücret ve Gid.Yansıtma	
731.3 Dış. Sađl.Fay. ve Hiz. Yansıtma	
731.6 Amort. ve Tük.Pay. Yansıtma	
Şubat döneminde gerçekleşen üretim maliyetlerinin kaydedilmesi	
/ /	
152 MAMULLER HS.	
151 YARI MAMULLER ÜRETİM HS.	
151.01 Montaj Safhası	
Şubat ayı döneminde üretimi tamamlanan mamullerin ambara devri	
/	

DÖNEM BAŞI VE DÖNEM SONU YARI MAMUL STOKUNUN BULUNMASI DURUMUNDA SAFHA MALİYETİ SİSTEMİ

İşletmelerde dönem başı ve dönem sonu yarı mamullerin bulunması ve bunların diğer dönem maliyetlerini etkilemesi nedeniyle birim maliyetlerde farklılıklar olabilmektedir. Bu nedenle temel beş basamakta maliyetleri sağlıklı hesaplayabilmek için uygun stok değerlendirme yöntemi belirlemek gerekmektedir. Bu yöntemler; “Ağırlıklı ortalama maliyet yöntemi” ve “İlk Giren ilk Çıkar yöntemi” dir.

Ağırlıklı Ortalama Maliyet Yöntemi

“Ağırlıklı ortalama maliyet yöntemi” nde, dönem başı yarı mamullerin cari dönemde başlanıp cari dönemde tamamlandığı varsayılmaktadır. Bu varsayım, dönem başı yarı mamullerin önceki dönem maliyetlerinin ve önceki dönemde yapılan üretim işlemlerinin cari dönemde yapılmış gibi kabul edilmesini esas almaktadır.

$$\text{D.B.Y.M. Önceki Dönem Maliyeti} + \text{Cari Dönem Maliyetleri}$$

Ortalama Birim Maliyet =

Eşdeğer Mamul Miktarı

şimdi ağırlıklı ortalama maliyet yöntemini safha maliyeti sisteminde kullanılan beş temel basamağı kullanarak açıklayalım.

Basamak: Fiziki Akımların Belirlenmesi

Basamak: Eş Değer Birim Miktarlarının Hesaplanması

Basamak: Toplam Üretim Maliyetlerinin Hesaplanması

Basamak: Birim Eş Değer Mamul Maliyetlerinin Hesaplanması

Basamak: Mamul ve Yarı Mamul Maliyetlerinin Dağıtımı ve Sağlama

... Mart ...	
151 YARI MAMULLER ÜRETİM HS.	
151.01 Montaj Safhası	
711	DİREKT İLK MAD. VE MALZ. YAN. HS.
711.0	İlk Mad.ve Malz.Yansıtma
721	DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ YANSITMA HS.
721.1	İşçi Ücret ve Gid.Yansıtma
731	GENEL ÜRETİM GİDERLERİ YANSITMA HS.
731.0	İlk Madde ve Malz.Yansıtma
731.1	İşçi Ücret ve Gid.Yansıtma
731.3	Dış. Sađl.Fay. ve Hiz. Yansıtma
731.6	Amort. ve Tük.Pay. Yansıtma
Mart döneminde gerçekleşen üretim maliyetlerinin Yarı Mamuller Üretim Hesabı'na kaydedilmesi	
/	

... Mart ...	
151 YARI MAMULLER ÜRETİM HS.	
151.02 Test Safhası	
151 YARI MAMULLER ÜRETİM HS.	
151.01 Montaj Safhası	
Mart döneminde Montaj safhasında üretimi tamamlanan birimlerin Test safhasına devri	
/	

İlk Giren ilk Çıkar Maliyet Yöntemi

Safha maliyeti sisteminde "İlk Giren ilk Çıkar Maliyet Yöntemi (FİFO)"nde, önceki dönemden devreden dönem başı yarı mamullerin üzerindeki maliyetler, cari dönemin üretim maliyetlerinden ayrı düşünülür.

***Ağırlıklı ortalama maliyet yönteminde dönem başı yarı mamullerin maliyetleri ile cari dönem maliyetleri birleştirilmesine karşın, FİFO yönteminde cari dönemde üretilen birimlerin maliyetlerinin hesaplanmasında cari dönem maliyetleri dikkate alınır.

FİFO yöntemini safha maliyeti sisteminde kullanılan beş temel aşamayı kullanarak açıklayalım.

Basamak: Fiziki Akımların Belirlenmesi

Basamak: Eş Değer Birim Miktarlarının Hesaplanması

Basamak: Toplam Üretim Maliyetlerinin Hesaplanması

Basamak: Birim Eş Değer Mamul Maliyetlerinin Hesaplanması

Basamak: Mamul ve Yarı Mamul Maliyetlerinin Dağıtımı ve Sağlama

*****FİFO yöntemi ile ağırlıklı ortalama maliyet yöntemleri arasındaki farkın en belirgin nedeni, ilk madde ve malzeme fiyatlarındaki istikrarsızlıktır. Bunun dışında safhalarda oluşan maliyetleri etkileyen kayda değer başka bir fark yoktur. Çünkü safha maliyeti sistemini kullanan işletmelerin özellikleri arasında önemli farklılıklar yoktur.

BİR DEN FAZLA TÜRDE MAMULÜN ÜRETİLMESİ DURUMUNDA SAFHA MALİYET SİSTEMİ

Safha maliyeti sistemi, genellikle tek tür mamul üretiminin gerçekleştiği işletmelerde uygulanan bir maliyet sistemidir. Bununla birlikte bazı durumlarda birbirine benzeyen ya da belirli bir aşamaya kadar türdeş olup, daha sonraki safhalarda farklılaşan mamuller üretilebilmektedir. Bu durum, birleşik mamullerde olduğu gibi üretim tekniklerinden kaynaklanabileceği gibi, isteğe bağlı olarak da tercih edilebilir. Safhalarda üretilen farklı mamuller birleşik mamul niteliğinde ise "birleşik mamuller" e ilişkin "birleşik mamul maliyetlemesi" tekniklerinin kullanılması tercih edilmelidir.

7.ÜNİTE İLE İLGİLİ SORULAR

Aşağıdakilerden hangisi safha maliyeti sistemi ile ilgili olarak geçerlidir?

- Safha maliyeti sistemi yalnızca üretim işletmeleri tarafından uygulanır.
- Safha maliyeti sistemi hizmet işletmelerince de uygulanabilir.
- Safha maliyeti sistemini küçük miktarlarda ve kişiye özel üretim yapan işletmeler kullanır.
- Safha maliyeti sisteminde dönem başı stokları hiçbir şekilde maliyetlendirilmez.
- Safha maliyeti sisteminde "151 YARI MAMULLER - ÜRETİM Hesabı"nın kullanılmasına gerek yoktur.

Safha maliyeti sisteminde direkt ilk madde ve malzeme mamul haline gelinceye kadar gösterdiği akış aşağıdakilerden hangisi ile ifade edilir?

- Süreç
- Bölüm
- Ambar
- Safha
- Atölye

Aşağıdakilerden hangisi safha maliyeti sisteminin özelliklerinden biri değildir?

- Safha maliyeti sistemi, mamullerin kitleler halinde üretildiği ve genellikle birbirini izleyen safhaların yer aldığı işletmelerde kullanılmaktadır.
- Safha maliyeti sisteminde tüm mamullerin maliyetlemesi bir ortalama dan ibarettir. Safha maliyeti sisteminde arıza, bakım-onarım, mesai bitimi v.b. durumlar dışında, üretim sürekli ve akış halindedir.
- Safha maliyeti sisteminde mamul miktarları ve maliyetleri tamamlanma dereceleri dikkate alınarak eş değer birim türünden hesaplanır.
- Safha maliyeti sistemi birbirinden farklı, her biri özel mamullerin üretildiği işletmelerde kullanılır.

Safha maliyeti sisteminde dönem sonu yarı mamullerin tamamlanma derecelerine göre kaç tamamlanmış mamule denk geldiğini belirleyen unsur aşağıdakilerden hangisidir?

- Tamamlanma derecesi
- Eş değer birim
- Şekillendirme
- Eş değer mamul maliyeti
- Yarı mamul

Aşağıdakilerden hangisi safha maliyeti sisteminde kullanılan beş temel aşamadan biri değildir?

- Fiziki akımların belirlenmesi
- Eş değer birim miktarlarının hesaplanması
- Birim eş değer mamul maliyetlerinin hesaplanması
- Muhasebeleştirme
- Mamul ve yarı mamul maliyetlerinin dağıtımı ve sağlama

6-

152 MAMULLER HS.	50.000.-	
151 YARI MAMULLER ÜRETİM HS.		50.000.-
151. 01 Montaj Safhası		

Aşağıdakilerden hangisi yukarıdaki yevmiye kaydını en uygun şekilde açıklar?

- Montaj safhasındaki yarı mamullerin bir sonraki safhaya devri
- Montaj safhasında oluşan maliyetlerin üretime yüklenmesi
- Montaj safhasındaki yarı mamullerin tamamlanarak devrine
- Montaj safhasındaki maliyetlerin dönem maliyetlerine aktarılması
- Mamullerin düzeltilmek üzere üretime gönderilmesine

(A) üretim işletmesi montaj safhasına ilişkin bilgiler şu şekildedir:

Dönem başı yarı mamuller 4.000 Birim
Dönem içinde üretimine yeni başlanan mamuller 36.000 Birim
Dönem Sonu yarı mamuller 6.000 Birim

Yukarıdaki bilgilere göre üretimi tamamlanan mamul miktarı aşağıdakilerden hangisidir?

- 10.000 Birim
- 30.000 Birim
- 34.000 Birim
- 2.000 Birim
- 40.000 Birim

(A) İşletmesi montaj safhasında ilgili döneme ilişkin bilgileri aşağıdaki gibidir:

Dönem başı yarı mamuller 40.000 Birim
Dönem sonu yarı mamuller 60.000 Birim
Dönem içinde üretimine yeni başlanıp tamamlanan mamuller 100.000 Birim

Tamamlanma dereceleri:

Dönem başı yarı mamuller % 40
Dönem sonu yarı mamuller % 50

Yukarıdaki bilgilere ve ilk giren ilk çıkar (FIFO) yöntemine göre montaj safhasının toplam eş değer birim miktarı kaçtır?

- a. 100.000 Birim
- b. 124.000 Birim
- c. 130.000 Birim
- d. 154.000 Birim
- e. 160.000 Birim

(A) İşletmesi safha maliyeti sistemini uygulamaktadır ve montaj safhasına ilişkin dönem bilgileri aşağıdaki gibidir.

Dönem başı yarı mamuller 600 Birim
Tamamlanma dereceleri:
Direkt ilk madde ve malzeme % 70
Şekillendirme % 50

Dönem sonu yarı mamuller 800 Birim
Tamamlanma dereceleri:
Direkt ilk madde ve malzeme % 90
Şekillendirme % 80

Dönem içinde üretimine yeni başlananlar 3.400 Birim
Üretimi tamamlanıp devredilenler 3.200 Birim

Maliyetler:

Toplam Dönem başı yarı mamuller 1.176.000 TL
Direkt ilk madde ve malzeme 376.000 TL
Şekillendirme 800.000 TL
Toplam Cari Dönem maliyetleri: 1.718.400 TL
Cari Direkt ilk madde ve malzeme maliyet 329.600 TL
Cari Şekillendirme Maliyeti 1.388.800 TL

Yukarıdaki bilgilere ve ağırlıklı ortalama maliyet yöntemine göre Montaj safhasında toplam birim eş değer mamul maliyeti kaç liradır?

- 180.-
- 570.-
- 640.-
- 724.-
- 750.-

9. Sorudaki bilgilere ve İlk Giren İlk Çıkar (FIFO) yöntemine göre Montaj safhasında dönem sonu yarı mamullerin maliyeti kaç liradır?

- a. 67.802 b. 244.842 c. 264.141 d. 318.885,91 e. 705.595

1b 2d 3e 4b 5d 6c 7c 8d 9e 10d

MALİYET MUHASEBESİ – ÜNİTE 8

BİRDEN FAZLA SAFHA OLMASI DURUMUNDA MALİYET HESAPLAMA SÜRECİ

Birden fazla safha olması durumunda maliyet hesaplama süreci şöyle gerçekleşmektedir:

Her şeyden önce, dönem içinde gerçekleşen maliyetler her safhada (evrede) ayrı olarak biriktirilir.

Dönem sonunda birinci safhada biriken maliyetler, dönem sonunda, safhanın (evrenin) “*üretimi tamamlanan*” birimleri ile “*yarı mamuller*” i arasında dağıtılır.

Birinci safhanın dönem sonu yarı mamulleri, izleyen dönemin dönem başı yarı mamulü olarak bu safhada kalırken, birinci safhada hesaplanan tamamlanan birimlerin maliyeti, bir sonraki safha (evre) olarak düşünülen, ikinci safhaya (evreye) devredilir.

ikinci safhada (evrede) dönem içinde toplanan maliyetler ile birinci safhadan devralınan maliyetler, toplam maliyetleri oluşturur. Bu maliyet toplamı, bu safhada (evrede) üzerinde üretim işlemleri yapılan ve üretimi tamamlanan mamuller ile dönem sonu yarı mamulleri arasında dağıtılır.

ikinci safhadan (evreden) sonra üçüncü bir safha (evre) söz konusu değilse, ikinci safhanın (evrenin) tamamlanan birimleri için hesaplanan maliyetler, mamul maliyetlerini oluşturur. Eğer üretim süreci üç veya daha fazla safhadan oluşmakta ise, mamullerin maliyetini belirleyebilmek için yukarıdaki süreç tekrar uygulanır.

***Genelde işletmelerde maliyet hesaplama süresi, bir aydır. Safha maliyeti sisteminde maliyetler aylık olarak hesaplanmaktadır. Bir safhada işlemleri tamamlanan birimler, aynı dönem içerisinde bir sonraki safhaya devredilmektedir. işlemleri henüz tamamlanmamış olan birimler ise dönem sonu yarı mamul olarak ilgili safhada kalmasına karşın, bir sonraki döneme dönem başı yarı mamul olarak devredilmektedir

ÜRETİM KAYIPLARI VE SAFHA MALİYET SİSTEMİNDE FİRELER

Oluşma zamanlarına göre üretim kayıpları; üretimin başında, üretim sırasında ve üretimin sonunda ortaya çıkan kayıplardır. Üretimin başında ve üretim sırasında ortaya çıkan üretim kayıpları, genellikle, fire ve artıklardan oluşmaktadır.

Üretimin sonunda ya da kalite kontrol aşamasında ortaya çıkan üretim kayıpları ise, genellikle, bozuk mamuller ve kusurlu mamuller olarak açıklanmaktadır.

Niteliklerine göre üretim kayıpları ise; normal üretim kayıpları ve anormal üretim kayıplarıdır.

Normal üretim kayıpları; üretim faaliyetlerinde ortaya çıkması beklenen ve kabul edilebilir sınırları (standartlar) aşmayan üretim kayıplarıdır.

Anormal üretim kayıpları ise, önceden belirlenmiş normal üretim kaybı standartlarını aşan üretim kayıplarıdır. Bir başka ifade ile, üretim faaliyetleri sırasında ortaya çıkmaları beklenmeyen ve kabul edilebilir sınırlar içerisinde olmayan üretim kayıplarıdır. Bu tür üretim kayıpları, kontrol edilebilir üretim kayıplarıdır ve kalitenin yükseltilmesinde, müşteri beklentilerinin karşılanmasında, maliyetlerinin azaltılmasında, kârlılığın ve verimliliğin artırılmasında işletme yöneticilerinin en önemli araçlarıdır. İster normal, isterse anormal üretim kaybı olsun, tüm üretim kayıplarını dört grupta toplamak mümkündür.

Bunlar;

- Kusurlu Mamuller,
- Bozuk Mamuller,
- Artıklar,
- Fireler'dir.

Kusurlu Mamul Kavramı : “***kusurlu mamul***”; üretim faaliyetinin belirli bir aşamasında ortaya çıkan ya da üretim faaliyetinin tamamlanmasından sonra beklenen kaliteyi ve özellikleri sağlayamayan, bozuk ya da iskarta durumundaki mamullerdir. kusurlu mamuller bozuk mamullere benzemekle birlikte, ek ilk madde ve malzeme, ek direkt işçilik ve ek genel üretim maliyetlerine katlanılmak yoluyla istenilen kalite ve özelliklerdeki sağlam mamullere dönüştürülmesi olanaklı ve ekonomik olan mamullerdir.

Bozuk Mamul Kavramı : “***Bozuk mamul***”; üretim sürecinin belirli bir noktasında ortaya çıkabilen ya da üretim sürecini tamamlamakla birlikte beklenen kaliteyi ya da fiziksel ölçüleri sağlayamayan bozuk ya da iskarta durumundaki mamullerdir. Kusurlu mamullerin tersine ekonomik olmayan mamullerdir. Bozuk mamuller, atılırlar ya da katlanıldıkları maliyetlerin çok altında, belki de hurda değeri ile satılabilirler. ***Bozuk mamullerin net maliyeti, iskartaya çıkarıldığı ana kadar yüklenen toplam maliyetlerden, satış değerinin, bir başka ifade ile, hurda değerinin çıkarılmasıyla***

belirlenir. Normal oranda ortaya çıkan bozuk mamullerin maliyetini sağlam mamullere yüklemek, anormal oranda ortaya çıkacak bozuk mamullerin maliyetini ise, doğrudan sonuç hesaplarına aktarmak doğru bir yaklaşım olacaktır.

Artık Kavramı : Üretim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinde, üretime giren direkt ilk madde ve malzeme ile genel üretim maliyetlerin bir unsuru olan yardımcı madde ve malzemelerin tamamının, üretilen mamulün bünyesine girmesi arzu edilmesine karşılık, kimi zaman bunların tamamı mamul biçimine dönüştürülemez. Üretim sürecine giren direkt ilk madde ve malzeme ile yardımcı madde ve malzemelerin, döküntü olarak kalan ve ölçülebilir düşük bir satış değerine sahip olan parçalarına *artık* denir.

Yan mamuller; birleşik mamuller üretilirken direkt ilk madde ve malzeme ve diğer üretim maliyetlerinin bir araya gelmesiyle mamuller üretilirken zorunlu olarak ortaya çıkan diğer ikinci derecedeki mamullerdir. Artıklar; direkt ilk madde ve malzeme olarak yeniden üretimde kullanılabilmesi gibi, ek bir üretim işleminden geçirilerek, yeni bir yan mamul de elde edilebilir. Ancak bu işlem için ek yeni yatırımlara gerek duyulabilir.

Fire Kavramı : Bir mamulün bünyesinde yer alan ilk madde ve malzemelerde kırılma, azalma, çekme, kısılma, buharlaşma ve benzeri değişiklikler nedeniyle meydana gelen ve miktar azalması şeklinde ortaya çıkan fire, bu yönü ile miktar azaltıcı, maliyet artırıcı bir unsur olarak değerlendirilebilir. Örneğin; gaz, toz, duman ve satış değeri olmayan artıklar Fire olarak değerlendirilebilir. Fire kavramını, bir mamulün bünyesinde yer alan net ilk madde ve malzeme miktarı ile üretim sürecine giren brüt ilk madde ve malzeme miktarı arasındaki fark olarak da ifade etmek mümkündür. Tam Fire oranı ne kadar yüksekse, birim başına düşen ilk madde ve malzeme maliyeti de o ölçüde artmaktadır.

Etkili bir kalite ve maliyet kontrolü sağlayabilmek için, üretimin her aşamasında “normal” kabul edilebilecek fire oranlarının önceden belirlenmesi ve bunların sonradan şilen gerçekleşen firelerle karşılaştırılması gerekmektedir.

***normal firelerin maliyeti, üretilen birimlere yüklenecektir ve bu da üretilen mamullerin maliyetini artırıcı bir etki yaratacaktır. Anormal firelerin maliyetinin ise, sonuç hesaplarına aktarılması, bir başka ifade ile kanunen kabul edilmeyen giderlerde izlenmesi gerekecektir.

Üretim Kayıplarına Yol Açan Etkenler

Kusurlu mamul, bozuk mamul, artık ve fire şeklinde tanımlanan üretim kayıplarının ortaya çıkış nedenleri aşağıda sıralanmıştır:

- ilk madde ve malzemenin kalitesi,
- Üretimde çalışanların yeterliliği, performansı ve kalitesi
- Makine, tesis ve cihazların yenilik ve verimlilik düzeyi,
- Makine, tesis ve cihazların bakım ve onarımlarının yapılma sıklığı,
- Üretimdeki başarı düzeyi,
- Yönetici düzeyinde üretimi kontrol edenlerin yeterliliği, başarısı ve kalitesi,
- Üretimde kullanılan üretim teknikleri,
- Kullanılan enerjinin türü, devamlılığı, performansı ve kalitesi,
- Çalışanlara ilişkin çalışma koşulları ve sosyal haklar,
- Çalışanların eğitim düzeyleri ve motivasyon,
- işletmenin ücret politikası ve fazla çalışma,
- Diğer etkenler.

Üretim kayıplarına neden olan etkenler

- Malzeme ile ilgili etkenler,
- insan unsuru ile ilgili etkenler,
- Üretim, ölçme yöntemleri, makine, teçhizat ve enerji ile ilgili etkenler,
- Yönetim ile ilgili etkenler.

Üretim Kayıpları Maliyet ilişkisi

Üretim faaliyetleri sırasında değişik türde kusurlu mamul, bozuk mamul, artık ve fireler şeklinde ortaya çıkan miktarsal azalmalar, toplam maliyetler içinde, özellikle, ilk madde ve malzeme maliyetlerinin daha ağırlıklı olduğu üretim faaliyetlerinde;

- Üretim maliyetlerinin kontrolü,
- Üretilen mamullerin kalitelerinin artırılarak satışların yükseltilmesi,
- Kalitenin artırılarak kalite maliyetlerinin azaltılması, yöntemleriyle önem kazanmaktadır.

üretim kayıplarına ilişkin sorunların ekonomik olarak çözümlenmesi; müşteri memnuniyeti, pazar payının artırılması, maliyetlerin azaltılması, kalitenin artırılması, kârlılığın ve verimliliğin artırılması yönleri ile dikkatle ele alınması gerekmektedir.

****Üretim kayıpları, paydayı küçültücü bir unsur olduğu için aynı zamanda “maliyetleri artırıcı bir unsur” olarak mamul maliyetlerini ve kârlılığı etkilediğini söylemek mümkündür.

Üretim Kayıplarının Hesaplanması ve Muhasebeleştirilmesi Safha Maliyet Sisteminde Fire Maliyetlerinin Hesaplanması

Normal firelerin maliyetleri üretilen mamullerin maliyetini artırır. Bu nedenle, *normal firelerin maliyetleri, üretilen birimlerin maliyetlerine eklenmelidir. Anormal firelerin maliyetleri ise doğrudan sonuç hesaplarına aktarılmalıdır.* Safha maliyeti sisteminde de üretimde kullanılan ilk madde ve malzemelerde oluşan *normal fireler, fire oranları göz önünde bulundurularak, üretilen mamullere yüklenir ve böylece fireye isabet eden maliyetler de doğrudan üretilen birimlere yüklenmiş olur.* Eğer ortaya çıkan fireler *anormal fire ise*, bu durumda *fire maliyetleri kanunen kabul edilmeyen gider olarak üretim maliyetinden düşülerek ilgili sonuç hesabına aktarılır.*

Safha Maliyet Sisteminde Fire Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi

710 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ HS.
710.0 İlk Madde ve Malzeme Giderleri
710.0.01 Birinci Safha
720 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ HS.
720.1 İşçi Ücret ve Giderleri
720.1.01 Birinci Safha
730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ HS.
730.4 Çeşitli Giderler
730.4.01 Birinci Safha
XXX İLGİLİ AKTİF VE PASİF HESAPLAR
Dönem içinde birinci safhaya ilişkin maliyetlerin kaydı

Daha sonra fonksiyonel maliyet hesaplarına alınan maliyetlerin safhalardaki üretime göre “151-YARI MAMULLER-ÜRETİM HESABI”NA alınması gerekir. şöyle ki;

MART 2012	
151 YARI MAMULLER ÜRETİM HS.	
151.01 Birinci Safha	
711 DİREKT İLK MAD. VE MALZ. GİD.YANSITMA HS.	
711.0 İlk Madde ve Malzeme Yansıtma	
721 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ YANSITMA HS.	} sekillendirme
721.1 İşçi Ücret ve Giderleri Yansıtma 50.000.-	
731 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ YANSITMA HS.	} sekillendirme
731.4 Çeşitli Giderler Yansıtma 50.000.-	
Dönem içinde oluşan maliyetlerin Yarı Mamuller-Üretim Hs.’nda birinci safhaya aktarılması.	

Ancak *bu fireler anormal fire olsalardı*, o zaman bu firelerin maliyeti ilgili safha maliyetinden düşülerek “689 DİĞER OLAĞAN DIŞI GİDER VE ZARARLAR HESABI”NA (Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler) aktarılacaktı.

720 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ HS.
720.1 İşçi Ücret ve Giderleri
720.1.01 Birinci Safha
730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ HS.
730.4 Çeşitli Giderler
730.4.01 Birinci Safha
XXX İLGİLİ AKTİF VE PASİF HESAPLAR
Dönem içinde gerçekleşen ikinci safhaya ilişkin maliyetlerin fonksiyonel maliyet hesaplarına alınması.

Daha sonra, fonksiyonel maliyet hesaplarına alınan maliyetlerin safhalardaki üretime göre "151 YARI MAMULLER – ÜRETİM HESABI"NA alınması gerekir. şöyle ki;

151 YARI MAMULLER ÜRETİM HS.
151.02 İkinci Safha
152 MAMULLER HS.
151 YARI MAMULLER ÜRETİM. HS.
151.01 Birinci Safha
721 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ YANSITMA HS.
721.1 İşçi Ücret ve Giderleri Yansıtma 30.000.-
731 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ YANSITMA HS.
731.4 Çeşitli Giderler Yansıtma 20.000.-
Dönem içinde birinci safhada oluşan maliyetlerin mamuller ve ikinci safhaya aktarılması ve ikinci safhada oluşan maliyetlerin mamullere yüklenmesi.

şekillendirme

tim.biz

Birinci safhada oluşan maliyetleri; tamamlanan mamuller için "152 MAMULLER HESABI"NA, tamamlanmayanların ise ikinci safhaya devredilmesine ve ikinci safhada oluşan maliyetleri ikinci safhaya yükledikten sonra yapılacak yevmiye kaydı; dönemde oluşan maliyetleri ikinci safhaya yükledikten sonra yapılacak yevmiye kaydı; ikinci safhada tamamlanan mamullerin "152-MAMULLER HESABI"NA aktarılması ve firelerin anormal fire olması halinde (buradaki fireler anormal fire kabul edilecektir) bunların "689 DİĞER OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR HESABI"NA (Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler) aktarılmasına ilişkindir.

Bu işlemlere ilişkin kayıtlar şöyle olacaktır.

152 MAMULLER HS.
689 DİĞER OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR HS.
689.01 Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler (Anormal Fire)
(5.000 Birim x 2,375 ₺/Birim)
151 YARI MAMULLER ÜRETİM HS.
151.02 İkinci Safha
İkinci safhada tamamlanan mamullerin ve ortaya çıkan fire maliyetlerinin ilgili hesaplara alınması.

Daha sonra da dönem sonu işlemleri ile fonksiyonel maliyet ve yansıtma hesapları aşağıdaki gibi karşılaştırılarak kapatılacaktır.

711 DİREKT İLK MAD. VE MALZ. YAN. HS.	
711.0 İlk Mad.ve Malzeme Yansıtma	
721 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ YANSITMA HS.	} Şekillendirme
721.1 İşçi Ücret ve Gid. Yansıtma 80.000.-	
731 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ YANSITMA HS.	
731.4 Çeşitli Giderler Yansıtma 70.000.-	
710 DİREKT İLK MAD. VE MALZ. GİD. HS.	
710.0 İlk Mad.ve Malzeme	
720 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ HS.	} Şekillendirme
720.1 İşçi Ücret ve Giderleri 80.000.-	
730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ HS.	
730.4 Çeşitli Giderler Yansıtma 70.000.-	
Maliyet ve yansıtma hesaplarının kapatılması	

8.ÜNİTE İLE İLGİLİ SORULAR

Aşağıdakilerden hangisi safha maliyeti sisteminde birden fazla safha olması durumunda devralınan maliyetlerle ilgili olarak doğrudur?

- İlk safhanın başında ayrı bir direkt ilk madde ve malzeme eklenmiş gibi ele alınır.
- İlk safhanın başında şekillendirme maliyeti eklenmiş gibi ele alınır.
- Sonraki safhanın başında ayrı bir direkt ilk madde ve malzeme eklenmiş gibi ele alınır.
- Sonraki safhanın başında şekillendirme maliyeti eklenmiş gibi ele alınır.
- Ağırlıklı ortalama maliyet yönteminde dikkate alınmaz.

2-

MAYIS 2012	
152 MAMULLER HS.	XXX
152.01 (A) Mamulü	
151 YARI MAMULLER ÜRETİM HS.	XXX
151.02 III. Safha	

Yukarıdaki yevmiye kaydı aşağıdakilerden hangisi ile açıklanabilir?

- Üretimi tamamlanan mamullerin mamul stoklarına alınması
- Üçüncü safhadaki yarı mamullerin dönem sonu yarı mamul stoklarına alınması
- Üretimi tamamlanan mamullerin satışına ilişkin maliyet kaydı
- Dönem üretim maliyetinin üçüncü safhaya yüklenmesi
- (A) mamulünün üretime alınması

3., 4., 5., 6., 7. ve 8.soruları aşağıdaki verilerden hareketle yanıtlayınız.

Maliyetlerini belirlemede "Safha Maliyeti Sistemi"ni uygulayan (A) İşletmesinin Mart ayı döneminde "İlk-Giren-İlk-Çıkar (FIFO)" varsayımı altında birinci ve ikinci safhalarına ilişkin verileri aşağıdaki gibidir:

	Birinci Safha	İkinci Safha
Dönem Başı Yarı Mamul Stokları	5.000 birim	1.000 birim
Tamamlanma Dereceleri		
Direkt İlk Madde ve Malzeme	%40	%35
Şekillendirme	%60	%70
Dönem Sonu Yarı Mamul Stokları	9.000 birim	3.000 birim
Tamamlanma Dereceleri		
Direkt İlk Madde ve Malzeme	%60	%30
Şekillendirme	%30	%80
Cari Dönemde Üretimine Başlanan	25.000 birim	21.000 birim
Cari Dönemde Üretimi Tamamlanan	21.000 birim	19.000 birim
Dönem Sonu Yarı Mamul Stoklarının Maliyeti		
I. Safhadan Devir	—	8.000.000.-
Direkt İlk Madde ve Malzeme Maliyeti	14.400.000.-	22.750.000.-
Şekillendirme Maliyeti	14.500.000.-	25.500.000.-
Cari Dönem Maliyetleri		
Direkt İlk Madde ve Malzeme Maliyeti	1.200.000.000.-	1.300.000.000.-
Şekillendirme Maliyeti	2.000.000.000.-	1.500.000.000.-

Yukarıdaki bilgilere göre birinci safhada üretimden çıkan toplam miktar kaç birimdir?

- 5.000 Birim
- 10.000 Birim
- 20.000 Birim
- 25.000 Birim
- 30.000 Birim

Yukarıdaki bilgilere göre aşağıdakilerden hangisi şekillendirme açısından birinci safhanın birim eşdeğer miktarını (E.DM.) gösterir?

- 30.000 E.DM.
- 14.980 E.DM.
- 29.700 E.DM.
- 20.700 E.DM.
- 23.700 E.DM.

Yukarıdaki bilgilere göre birinci safhadan ikinci safhaya devreden 21.000 birimin maliyeti kaç liradır?

- 2.332.778.966.-
- 2.501.278.772.-
- 2.566.240.410.-
- 2.702.456.380.-
- 3.200.000.000.-

Yukarıdaki bilgilere göre direkt ilk madde ve malzeme açısından ikinci safhanın birim eşdeğer miktarı (E.DM.) aşağıdakilerden hangisidir?

- 18.950 E.DM.
- 19.550 E.DM.
- 20.350 E.DM.
- 20.700 E.DM.
- 24.400 E.DM.

Yukarıdaki bilgilere göre şekillendirme açısından ikinci safhanın eşdeğer birim maliyeti kaç liradır?

- a. 66.496.-TL/ E.DM.
- b. 64.600.-TL/ E.DM.
- c. 67.500.-TL/ E.DM.
- d. 72.464.-TL/ E.DM.
- e. 96.618.-TL / E.DM.

Yukarıdaki bilgilere göre ikinci safhanın dönem sonu yarı mamul stokları maliyeti kaç liradır?

- a. 338.956.207.-
- b. 475.543.574.-
- c. 563.980.749.-
- d. 619.824.822.-
- e. 860.313.825.-

Aşağıdaki 9. ve 10. Sorular için aşağıdaki verileri kullanınız.

Safha maliyeti sistemini kullanan işletmede dönem ilişkin bazı bilgiler şöyledir:

Birinci safha birim eşdeğer mamul maliyeti 600.000.-
İkinci safha birim eşdeğer maliyet 700.000.-
Birinci safhada tamamlanıp ikinci safhaya devredilen 10.000 birimin maliyeti 6.000.000.000.-
İkinci safha fire miktarı 2.000 Birim

Yukarıdaki verilere göre ikinci safhanın sonunda toplam mamul maliyetine eklenecek fire maliyeti farkı aşağıdakilerden hangisidir?

- a. 50.000.-
- b. 100.000.-
- c. 150.000.-
- d. 600.000.-
- e. 750.000.-

Yukarıdaki verilere ikinci safhanın toplam birim maliyeti aşağıdakilerden hangisidir?

- a. 850.000.-b.
- 1.000.000.-c.
- 1.150.000.-d.
- 1.300.000.-e.
- 1.450.000.-

1c 2a 3e 4d 5d 6b 7d 8d 9c 10e

VİZE_Ünite 1**Maliyet Muhasebesine Giriş**

1.İşletmeden çekilen ve konan değerler hariç olmak üzere, belli bir muhasebe döneminde varlıklarda meydana gelen artış nedeniyle özkaynaklarda ortaya çıkan azalışa ne ad verilir?

- Gider
- Harcama
- Maliyet
- Varlık
- Hasılat

2.Belli bir muhasebe döneminde,hasılattan düşülen,faydası tükenmiş maliyetlere ne ad verilir ?

- Gider
- Harcama
- Maliyet
- Varlık
- Hasılat

3.Aşağıdakilerden hangisi gider değildir?

- TL 1000 elektrik faturasının ödenmesi
- TL 2000 Su faturasının Ödenmesi
- TL 3000 içinde bulunulan döneme ait kira ödenmesi
- TL 4000 ortaklara temettü ödenmesi
- TL 5000 yatık gideri ay sonuna kadar ödenecektir

4.Bir mal,hizmet veya fayda sağlamak amacıyla yapılan ödeme ve borçlanmalara ne ad verilir?

- Gider
- Harcama
- Maliyet
- Varlık
- Hâsılat

5.Aşağıdakilerden hangisi harcama değildir?

- Ödenen Nakit
- Katlanılan Borç
- Karşılıksız varlık Tüketimi
- Transfer edilen varlık
- Sunulan hizmetlerin parasal tutarı

6.Aşağıdakilerden hangisi harcamanın gider sayılacağı durumlardan biri değildir?

- İşletme faaliyetlerinin devamı için yapılmalı
- İşletmenin özkaynağını azaltmalı
- İşletmenin özkaynağını korumalı
- İşletmenin özkaynağını artırmalı
- Harcama sonucu elde edilen yarar aynı dönemde tüketilmeli

7.Bir mamul ya da hizmetin edinilmesi için o dönem içinde yapılan harcamalarla, katlanılan fedakârlıkların parasal tutarına ne ad verilir?

- Gider
- Harcama
- Hâsılat
- Varlık
- Maliyet

8.Aşağıdakilerden hangisi satın alma maliyetlerinden biri değildir?

- Satın alma fiyatı
- Direkt işçilik gideri
- Yükleme maliyeti
- Taşıma maliyeti
- Boşaltma maliyeti

9. Aşağıdakilerden hangisi maddi duran varlıkların maliyet unsurlarından değildir?

- İthalat vergileri
- İhracat Vergileri
- Satın alma fiyatı
- Çalışabilmesi için katlanılan maliyetler
- Maddi duran varlığın sökülmesi, taşınması

10. Aşağıdakilerden hangisi maddi duran varlıkların maliyetine girmeyerek, doğrudan gider yazılan kalemlerden biri değildir?

- Yeni bir tesis açılmasının maliyeti
- Yeni bir mamul ve hizmetin tanıtılması maliyeti
- Yönetim giderleri
- Yeni bir yerde, yeni bir müşteri kitlesiyle iş yapmak için katlanılan maliyetler
- Özel amaçlı varlık niteliği taşıdığı sürece varlık ediniminden kaynaklanan finansman giderleri

11. Faaliyet hacmindeki bir değişimin, maliyetlerde neden olduğu değişmeye ne denir?

- Ek maliyet
- Batmış maliyet
- Fırsat maliyeti
- Varlık
- Hasılat

12. Bir karar işlemi sırasında o karardan etkilenmeyen maliyetlere ne ad verilir?

- Ek maliyet
- Batmış maliyet
- Fırsat maliyet
- Varlık
- Hasılat

13. Bir seçeneğin seçilmesi nedeni ile vazgeçilen diğer seçenekten dolayı kaybedilen gelire ne denir?

- Ek maliyet
- Batmış maliyet
- Fırsat maliyet
- Varlık
- Hasılat

14. İşletmenin kontrolünde olup, gelecekte işletmeye ekonomik fayda sağlaması beklenen değerlere ne denir?

- Ek maliyet
- Batmış maliyet
- Fırsat maliyet
- Varlık
- Hasılat

15. Aşağıdakilerden hangisi hasılat olarak kabul edilir?

- Üçüncü kişiler adına tahsil edilen paralar
- Satış vergileri
- Mal veya hizmet vergileri
- KDV tutarları
- Satış bedeli

16. Genel muhasebe ile maliyet muhasebesinin birlikte çalıştığı ancak bazı ana ve yardımcı hesapların her iki muhasebede ayrı tutulduğu sistem aşağıdakilerden hangisidir?

- Dengeli muhasebe sistemi
- Bağımsız muhasebe sistem
- Birleşik muhasebe sistemi
- Hesap ayrılığı sistemi
- Hesap bütünlüğü sistemi

- 17.Sorumlu yöneticinin karar ve faaliyetlerinden önemli ölçüde etkilenen giderlere ne ad verilir?
 Kontrol edilebilen gider
 Kontrol edilemeyen gider
 Fiili giderler
 Standart giderler
 Sabit giderler
- 18.Tahakkuk etmiş,gerçekleşmiş giderlere ne denir?
 Kontrol edilebilen gider
 Kontrol edilemeyen gider
 Fiili giderler
 Standart giderler
 Sabit giderler
- 19.Tüm maliyet unsurlarının,maliyetin içine sokulduğu yöntem aşağıdakilerden hangisidir?
 Tam maliyet yöntemi
 Değişken maliyet yöntemi
 Normal maliyet yöntemi
 Asal(direkt)maliyet yöntemi
 Standart maliyet yöntemi
- 20.Maliyetlerin sadece değişken giderlerin esas alınarak hesaplandığı yöntem aşağıdakilerden hangisidir?
 Tam maliyet yöntemi
 Değişken maliyet yöntemi
 Normal maliyet yöntemi
 Asal(direkt)maliyet yöntemi
 Standart maliyet yöntemi
- 21.Maliyetlerin,faaliyetler yapıldıktan sonra giderlerin fiilen gerçekleşen tutarları esas alınarak hesaplandığı yöntem aşağıdakilerden hangisidir?
 Fiili maliyet yöntemi
 Tahmini maliyet yöntemi
 Standart maliyet yöntemi
 Sipariş maliyet yöntemi
 Safha (evre)maliyet yöntemi
- 22.I.Sipariş maliyet yöntemi
 II.Safha (evre)maliyet yöntemi
 III.Kısmi maliyet yöntemi
 Yukarıdakilerden hangileri maliyetlerin saptanma şekline göre maliyet yöntemidir?
 I
 II
 III
 I-II
 I-II-III
- 23.Birbirini izleyen,birbirine bağlı aşamalarda sürekli ve seri olarak mamül üreten işletmeler aşağıdaki yöntemlerden hangisini kullanır?
 Fiili maliyet yöntemi
 Tahmini maliyet yöntemi
 Standart maliyet
 Sipariş maliyet
 Safha (evre)maliyet yöntemi
- 24.Maliyet muhasebesinin genel muhasebeden bağımsız çalışması durumunda 7/A seçeneğinde hangi hesaplar kullanılır?
 Yansıtma hesapları
 Bağlantı hesapları
 Fark hesapları
 Çeşit hesapları
 Yardımcı hesaplar

26. Aşağıdakilerden hangisi 7/A seçeneğindeki gider yerlerinden iri değildir?

- Esas üretim gider yeri
- Yardımcı üretim gider yeri
- Yardımcı hizmet gider yeri
- Üretim yerleri yönetimi gider yeri
- Çeşitli gider yerleri

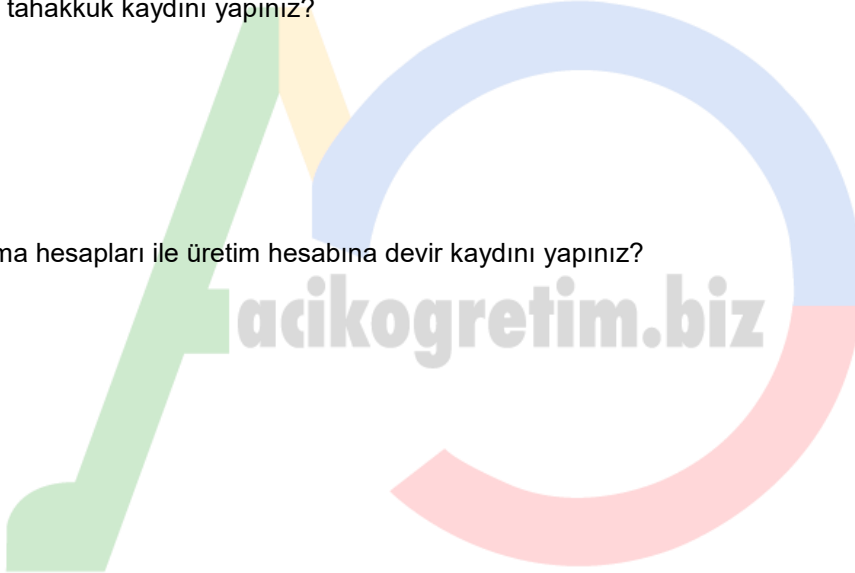
27. 7/A seçeneğinde, giderlerin doğdukları anda ilgili fonksiyonel gider hesaplarına ve aynı anda gider yerleri ve gider çeşitleri hesaplarına kaydedilmesine ne denir?

- Eş zamanlı kayıtlama
- Tek düze kayıtlama
- Bağımsız kayıtlama
- Birleşik kayıtlama
- Geleneksel kayıtlama

28. 7/A seçeneğine göre ilk madde ve malzeme tüketimi kaydını yapınız?

29. İşçilik giderlerinin tahakkuk kaydını yapınız?

30. Giderlerin yansıtma hesapları ile üretim hesabına devir kaydını yapınız?

Vize_ünite 2

1. Bir cismi oluşturan unsurlara, duyuyla algılanabilecek nesnelere ne denir?

- Madde
- Malzeme
- İlk madde
- Mamul
- Hammadde

2. Aşağıdakilerden hangisi madde değildir?

- Un yapımında---Buğday
- Ayran yapımında-----Su
- Isınmada kullanılan -----Doğalgaz
- Buzdolabı yapımında -----çelik sac
- Ayakkabı yapımında -----metal

3. Bir işin yapılabilmesinde kullanılan tamamlayıcı unsurlara ne denir?

- Madde
- Malzeme
- İlk madde
- Mamul
- Hammadde

4. Mamulün içine giren, özünü oluşturan, emek ve üretim yoluyla değişiklikler yapılabilen nesnelere ne denir?

- Madde
- Malzeme
- İlk madde
- Mamul
- Hammadde

5. Aşağıdakilerden hangisi karşısındaki mamulün ilk maddesi değildir?

- Kitap----Kağıt
- Çikolata----Kakao
- Pantolon----Kumaş
- Çimento-----Kil
- Kumaş-----Düğme

6. Mamulün içine giren mamulün özünü veya temel yapısını oluşturmayan, ne kadar kullanıldığı belirlenemeyen nesnelere ne denir?

- Yardımcı madde
- İşletme malzemesi
- İlk madde ve malzeme
- Direkt ilk madde ve malzeme
- Endirekt ilk madde ve malzeme

7. İlk madde ve yardımcı maddeler dışında kalan tüm unsurlara ne denir?

- Yardımcı madde
- İşletme malzemesi
- İlk madde ve malzeme gideri
- Direkt ilk madde ve malzeme
- Endirekt ilk madde ve malzeme

8. Aşağıdakilerden hangisi ilk madde ve malzeme gideri değildir?

- Satın alma bedeli
- Nakliye- taşıma
- Sigorta
- Komisyon
- Ar-ge

9. Aşağıdakilerden hangisi direkt ilk madde ve malzeme değildir?

- Mobilya----Kereste
- Ampul-----Cam
- Bina-----Tuğla
- Gömlek----Kumaş
- Makine-----makine yağı

10. Aşağıdakilerden hangisi ilk madde ve malzeme işlemlerinden biri değildir?

- Gereksinim belirlenmesi
- Tedarik
- Teslim alma
- Pazarlama
- Depolama

11. Üretimin aksamaması amacıyla, ilk madde malzemenin işletme dışından sağlanması için hangi belge düzenlenir?

- Mamul Ağacı
- İstek fişi
- Satın alma istek fişi
- Teslim alma ve muayene raporu
- Ambar stok kartı

12. Ambar stok kartında, ilk madde ve malzemelere ilişkin hangi bilgi bulunur?

- Ambara giren miktar
- Ambardan çıkan miktar
- Ambarda kalan miktar
- Ambara giren-çıkan miktar
- Ambara giren-çıkan-kalan miktar

13. En doğru stok düzeyini belirleme çabalarına ne denir?

- Optimal stok
- Dengeli stok
- Stok kontrolü
- Stok değerlemesi
- Stok denetlemesi

14. İşletmelerde stok kontrolünün temel amacı nedir?

- Üretim maliyetini düşürmek
- Üretim karını arttırmak
- İşletmede max düzeyde stok bulundurmak
- Yeterli miktarda stok bulundurarak üretimin devamını sağlamak
- Üretim kalitesini arttırmak

15. Aşağıdakilerden hangisi stok kontrol yöntemlerinden biri değildir?

- En düşük-en yüksek yöntemi
- Görsel kontrol yöntemi
- Çift depo yöntemi
- Sabit sipariş yöntemi
- İlk giren ilk çıkar yöntemi

16. Çalışanın deneyimi ve sağduyusuna bağlı olarak yeni sipariş verildiği stok kontrol yöntemi aşağıdakilerden hangisidir?

- En düşük-en yüksek yöntemi
- Görsel kontrol yöntemi
- Çift depo yöntemi
- Sabit sipariş yöntemi
- ABC Yöntemi

17.Farklı miktar ve değerdeki stoklar arasında üç grup belirleyerek bunların kontrolü olarak izlendiği stok kontrol yöntemi aşağıdakilerden hangisidir?

- En düşük-en yüksek yöntemi
- Görsel kontrol yöntemi
- Çift depo yöntemi
- Sabit sipariş yöntemi
- ABC Yöntemi

18.Bir işletmenin üretim faktörlerinin bir bütün olarak en iyi şekilde kullanılmasını sağlayan yönetim sistemi yazılımına ne ad verilir?

- Kurumsal kaynak planlaması
- Malzeme ihtiyaç planlaması
- Üretim kaynak planlaması
- Pazarlama kaynak planlaması
- Ar-Ge kaynak planlaması

19.Doğru ilk madde ve malzemeyi, doğru miktarda ve doğru zamanda almaya dayanan yazılımına ne ad verilir?

- Kurumsal kaynak planlaması
- Malzeme ihtiyaç planlaması
- Üretim kaynak planlaması
- Pazarlama kaynak planlaması
- Ar-Ge kaynak planlaması

20.Aşağıdakilerden hangisi ilk madde ve malzemelerin maliyetinin belirlenmek istenmesinin amaçlarından biri değildir?

- İlk madde ve malzemelere ilişkin maliyet kontrolü yapmak
- İlk madde ve malzemeler ilişkin maliyet analizini yapmak
- Doğru finansal sonuçlar elde etmek
- İşletmenin elde ettiği gelirlerle doğru bir şekilde karşılaştırmaya olanak sağlamak
- Mali tabloları hazırlamak

21.Üretimde tüketilen ve ambarda kalan stokların değerinin belirlenmesi işleminde kullanılan farklı yaklaşımlara ne nedir?

- Stok değerlendirme yöntemleri
- Stok kontrol yöntemleri
- Stok denetleme yöntemleri
- Stok sayım yöntemleri
- Stok fiyatlandırma yöntemleri

22.İlk giren ilk çıkar yöntemi nedir?

- Üretim maliyetlerinin ve stokların değerlendirilmesinde ilgili partinin birim fiyatının esas alındığı yöntem
- Ambara ilk gelen veya ambarda ilk var olan ilk madde ve malzemelerin üretime öncelikle gönderildiği yöntem
- Üretime gönderilen ilk madde ve malzemelerin ambara en son gelen malzemelerin olduğu yöntemdir.
- Ağırlıklı ortalama birim maliyetinin değişmeden kullanıldığı yöntemdir.
- Ortalama birim maliyetin,her ilk madde ve malzeme alımından sonra tekrar hesaplandığı

23.Hareketli Ortalama maliyet yöntemi nedir?

- Üretim maliyetlerinin ve stokların değerlendirilmesinde ilgili partinin birim fiyatının esas alındığı yöntem
- Ambara ilk gelen veya ambarda ilk varolan ilk madde ve malzemelerin üretime öncelikle gönderildiği yöntem
- Üretime gönderilen ilk madde ve malzemelerin ambara en son gelen malzemelerin olduğu yöntemdir
- Ağırlıklı ortalama birim maliyetinin değişmeden kullanıldığı yöntemdir
- Ortalama birim maliyetin,her ilk madde ve malzeme alımından sonra tekrar hesaplandığı yöntemdir

24.Çabuk bozulabilen veya modası geçen ilk madde ve malzemelerde,işletmeyi ortaya çıkan zararlardan koruyan yöntem aşağıdakilerden hangisidir?

- İlk giren ilk çıkar
- Piyasa fiyatı
- Piyasa fiyatı veya alış maliyetinden düşük olanı ile değerlendirme
- Standart maliyet
- Son giren ilk çıkar

Tarih	Stok	Miktar	Br.Fiyat	Tutar
1 Ocak	D.Başı Mevcut	100	20	2000
5 Ocak	Satın alma	200	30	6000
10 Ocak	Sevk	150	-----	-----
15 Ocak	Satın alma	300	40	12000
20 Ocak	Sevk	250	-----	-----

25.26.27.28.29 ve 30.sorular bu tablodan çözülecektir.

25.Yukarıdaki bilgilere ve ilk giren ilk çıkar yöntemine göre,dönem sonu stokta kalan ilk madde ve malzemenin maliyeti kaç TL dir?

- 5.500
- 6.666
- 8.000
- 12.000
- 14.500

26.İlk giren ilk çıkar yöntemine göre üretime sevk edilen ilk madde ve malzemenin maliyeti kaç TL dir?

- 5.500
- 6.666
- 8.000
- 12.000
- 14.500

Son giren ilk çıkar yöntemine göre üretime sevk edilen ilk madde ve malzemenin maliyeti kaç TL dir?

- 5.500
- 6.666
- 8.000
- 12.000
- 14.500

Son giren ilk çıkar yöntemine göre,dönem sonu stokta kalan ilk madde ve malzemenin maliyeti kaç TL dir?

- 5.500
- 6.666
- 8.000
- 12.000
- 14.500

29.Tartılı ortalama maliyet yöntemine göre üretime sevk edilen malzemenin maliyeti?

- 6.666
- 8.000
- 12.000
- 13.333
- 14.500

Tartılı ortalama maliyet yöntemine göre dönem sonu stokta kalan ilk madde ve malzemenin maliyeti kaç TL dir?

- 6.666
- 8.000
- 12.000
- 13.333
- 14.500

Vize_Ünite 3

1.İşveren tarafından işgücü ve insan kaynağı ile ilgili olarak, katlanılan fedakârlıkların tamamına ne denir?

- İşçilik maliyetleri
- Emek
- Ücret
- Maliyet
- Gider

2.İnsanların gereksinimlerini gidermek için,gelir elde etmek amacıyla zihinsel ve bedensel çalışmalarına ne ad verilir?

- İşçilik maliyetleri
- Emek
- Ücret
- Maliyet
- Gider

3.İnsan emeğinin bedeline ne ad verilir?

- İşçilik maliyetleri
- Emek
- Ücret
- Maliyet
- Gider

4.Aşağıdakilerden hangisi işçilik maliyetinin özelliklerinden değildir?

- Saklanması, stoklanması, depolanması, biriktirilmesi mümkün değildir.
- Günlük ve saatlik ücretlere ek olarak ilaveler yapılabilir
- Tüm maliyetleri etkilemez
- Ücret ödemesi işveren için maliyettir
- Ücret ödemesi işi için gelirdir.

Aşağıdakilerden hangisi üretim dışı faaliyetlerle ilgili işçilik maliyetlerinden biri değildir?

- Ar-Ge maliyeti
- Genel yönetim maliyeti
- Diğer faaliyet maliyeti
- Pazarlama, satış ve dağıtım maliyeti
- Finansman maliyeti

Aşağıdakilerden hangisi direkt işçilik maliyetinin özelliklerinden değildir?

- Üretilen mamüllere doğrudan yüklenir
- Esas üretim gider yerlerinde kullanılır
- Mamullerin temel yapısını oluşturur
- İlk madde ve malzemenin biçimini, yapısını, niteliğini değiştirir.
- Dağıtım anahtarı yardımıyla kolaylıkla ölçülür.

7.Üretim faaliyetlerini yöneten işçilikler aşağıdakilerden hangisidir?

- Direkt işçilik maliyeti
- Endirekt işçilik maliyeti
- Yardımcı işçilik maliyeti
- Yönetici işçilik maliyeti
- Üretken işçilik maliyeti

8.Direkt işçilik maliyetleri 7/A seçeneğinde hangi hesapta izlenir.

- Direkt işçilik giderleri
- İşçi ücret ve giderleri
- Genel üretim giderleri
- Ar-Ge giderleri
- Genel yönetim giderleri

9.İşçiye çalışmasının karşılığı yapılan ödemeye ne denir?

- Kök ücret
- Ek ücret
- Giydirilmiş ücret
- Net ücret
- Brüt ücret

10.Çıplak ücrete ek ücretin eklendiği toplam ücrete ne denir?

- Kök ücret
- Ek ücret
- Giydirilmiş ücret
- Net ücret
- Brüt ücret

11.Bordro da tahakkuk eden brüt ücretten yasal kesintiler düşüldükten sonra kalan ücrete ne denir?

- Kök ücret
- Ek ücret
- Giydirilmiş ücret
- Net ücret
- Brüt ücret

12.işçilerin normal çalışma süresinde, fiilen yaptıkları iş karşılığı tahakkuk ettiren ücrete ne denir?

- Ek ücret
- Kök ücret
- Esas(normal)ücret
- Giydirilmiş ücret
- Brüt ücret

13.Bir işverene bağlı olarak 1–5 yıl çalışanlara kaç gün yıllık ücretli izin verilir?

- 7 gün
- 10 gün
- 12 gün
- 18 gün
- 24 gün

14.Fazla çalışma zammı, normal kapasite koşullarında özel bir sipariş ile ilgili ise hangi hesapta izlenir?

- Direkt işçilik gideri
- Genel üretim gideri
- Genel yönetim gideri
- Finansman gideri
- Memur ücret ve giderleri

Fazla çalışma zammı,kapasite açıklarını gidermek gibi genel bir amaca yönelik ise,hangi hesapta izlenir?

- Direkt işçilik gideri
- Genel üretim gideri
- Genel yönetim gideri
- Finansman gideri
- Memur ücret ve giderleri

16.Çalışanları motive etmek amacıyla, belirli dönem ya da günler için tahakkuk ettiren ücret eklerine ne denir?

- Zam
- Prim
- İkramiye
- Kıdem tazminatı
- İhbar tazminatı

17.Aşağıdakilerden hangisi sosyalgüvenlik kurumu işveren paylarından biri değildir?

- Gelir ve damga vergisi
- %14 SGK işçi payı
- %1 SGK işsizlik sigortası payı kesintileri
- Asgari % 30 SGK işveren payı
- % 2 SGK işsizlik sigortası primumu

18. Bir işletmede, yetkili bir görevlinin bütün bölümleri dolaşarak işe gelen işçileri puantaj kartına işlediği belge aşağıdakilerden hangisidir?

- Devam çizelgesi
- Otomatik saat kartları(işçi zaman kartı)
- İşçi çalışma kartı
- İşçi çalışma kartı özeti
- Personel devam kontrol sistemi

19. Ücretlerin yevmiye kayıtlarına geçirilmesinde kullanılan belge aşağıdakilerden hangisidir?

- Devam çizelgesi(puantaj cetveli)
- Otomatik saat kartları(işçi zaman kartı)
- İşçi çalışma kartı
- İşçi çalışma kartı özeti
- Personel devam kontrol sistemi

20. Barkod okuyucuya sistemler, parmak izi, yüz tanımlama sistemi gibi dijital sistemlere ne denir?

- Devam çizelgesi(puantaj cetveli)
- Otomatik saat kartları(işçi zaman kartı)
- İşçi çalışma kartı
- İşçi çalışma kartı özeti
- Personel devam kontrol sistemi

21. Saat ücreti 3,40 TL olan bir işçinin akord zammı %14'dür. Akord zamanı ise bir birim mamül üretmek için 25 dakikadır. İşçi normal çalışma gününde 40 birim üretmektedir. Bu işçinin zaman akorduna göre günlük kazanç kaç TL dir?

- 58,90
- 60,60
- 62,25
- 64,60
- 71,10

22. Kesme işinde çalışan üç işçinin bir günlük üretimleri sonucunda hak ettikleri grup akordu ücretleri 94,8'dir. Çalışan işçilere ilişkin bilgiler şöyledir:

İşçi	Çalışma Süresi	Saat ücreti	Normal çal. ücreti
A	8	2	16
B	7	3	21
C	8	4	32
Toplam	23		69

Grup akordu uygulanan işletmede işçi (A)nın alacağı akort ücreti kaç TL dir?

- 16,5
- 17,5
- 18,2
- 21,9
- 32,6

23. X üretim işletmesinde, 3 saat makine bozulması nedeniyle boşa geçen zaman olmuştur. Bu süre için işçilere ödenen ücret 120 TL ise yapılacak yevmiye kaydında hangi hesap borçlandırılır?

- Direkt işçilik gideri
- Genel üretim gideri
- Genel yönetim gideri
- Çalışmayan kısım gider ve zararı
- Finansman giderleri

24. Sel baskını nedeniyle işletmede boşa geçen zaman olmuştur. Yapılacak yevmiye kaydında hangi hesap borçlandırılır?

- Direkt işçilik gideri
- Genel üretim gideri
- Genel yönetim gideri
- Çalışmayan kısım gider ve zararı
- Finansman giderleri

25. Verimsizlikten kaynaklanan fazla çalışma primi hangi hesapta izlenir?

- Direkt işçilik gideri
- Genel üretim gideri
- Genel yönetim gideri
- Çalışmayan kısım gider ve zararı
- Finansman giderleri

26.

_____ / _____
 472.Kıdem Tazminat Karşılığı Hs. Xx
 372.Kıdem Tazminat Karşılığı Hs. Xx
 -----/-----

Yukarıdaki yevmiye kaydı hangi işleme aittir?

- Aylık kıdem tazminatı karşılığının ayrılması
- Uzun vadeli kıdem tazminatı karşılığının kısa vadeliye aktarılması
- İşçi kıdem tazminatı ödemesi
- İşçi kıdem tazminatı eksik yüklemesi
- İşçi kıdem tazminatı fazla yüklemesi

27. Üretime başlamadan önce, makine ve iş gücünün üretime geçirilmesini planlamak amacıyla, üretim yapılmaksızın ortaya çıkan işçiliklere ne denir?

- İşlem maliyeti
- Üretim maliyeti
- Yönetim maliyeti
- Harekete geçirme maliyeti
- Finansman maliyeti

28. Harekete geçirme maliyeti, doğrudan herhangi bir safha ya da sipariş ile ilişkilendiriliyorsa hangi hesapta izlenir?

- Direkt işçilik gideri
- Genel üretim gideri
- Genel yönetim gideri
- Çalışmayan kısım gider ve zararı
- Direkt ilk madde ve malzeme gideri

29. İşverence karşılanan SGK payları, eğer direkt işçilik icra eden işçilere aitse hangi hesapta izlenir?

- Direkt işçilik gideri
- Genel üretim gideri
- Genel yönetim gideri
- Çalışmayan kısım gider ve zararı
- Direkt ilk madde ve malzeme gideri

30. Verimlilik primleri, hem safha hem de sipariş maliyet sisteminde endirekt işçilere aitse hangi hesapta izlenir?

- Direkt işçilik gideri
- Genel üretim gideri
- Genel yönetim gideri
- Çalışmayan kısım gider ve zararı
- Direkt ilk madde ve malzeme gideri

Vize_Ünite 4

1. İki yada daha fazla mamul tarafından birlikte kullanılmasıyla ortak fayda sağlayan kaynakların maliyetine ne denir?

- Genel maliyetler
- Sabit maliyetler
- Değişken maliyetler
- Karma maliyetler
- Yarı sabit maliyetler

2. Direkt ilk madde ve malzeme maliyeti ile direkt işçilik maliyetleri dışında kalan ve mamullere doğrudan aktarılamayan üretim maliyetlerine ne denir?

- Genel üretim maliyeti
- Genel yönetim maliyeti
- Finansman maliyeti
- Ar-Ge maliyeti
- Dolaylı maliyet

3. Aşağıdakilerden hangisi genel üretim maliyetlerini tanımlamakta kullanılmaz?

- Üretime destek maliyeti
- İşletme maliyeti
- Üretim endirekt maliyetleri
- Endirekt üretim maliyetleri
- Direkt üretim maliyetleri

4. Genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine göre, genel üretim maliyetleri, gelir tablosunda, aşağıdakilerden hangisinin içerisinde raporlanır?

- İlk madde stokları
- Yarı mamul-mamul stokları
- Satılan malın maliyeti
- Malzeme stokları
- Diğer stoklar

5. I. Pazarlama – satış – dağıtım

II. Genel yönetim maliyetleri

III. Finansman maliyetleri

Yukarıdakilerden hangisi yada hangileri gelir tablosunda dönem gideri olarak raporlanır?

- I
- II
- III
- I – II
- I – II – III

6. Maliyetlerin içerisindeki harcama türlerine ne denir?

- Maliyet dağıtımı
- Maliyet nesnesi
- Dağıtım
- Maliyet çeşitleri
- Değerleme

7. Aşağıdakilerden hangisi güm'ün çeşitlerinden biri değildir?

- Direkt işçilik giderleri
- Çeşitli maliyetler
- Vergi resim harç
- Amortismanlar ve tükenme payları
- Finansman maliyetleri

8. Maliyetlerin belli bir maliyet nesnesine atanması sürecine ne denir?

- Maliyet dağıtımı
- Maliyet nesnesi
- Dağıtım
- Maliyet çeşitleri
- Değerleme

9. Bir maliyetin bir mamüle atanması için doğrudan bir yöntem bulunmamasına ne denir?

- Maliyet dağıtımı
- Maliyet nesnesi
- Dağıtım
- Maliyet çeşitleri
- Değerleme

10. Maliyet merkezlerinde toplanan genel üretim maliyetlerinin dağıtım anahtarları ve farklı yönetimler yardımıyla esas üretim maliyet merkezlerine dağıtılmasına ne ad verilir?

- Birinci maliyet dağıtımı
- İkinci maliyet dağıtımı
- Üçüncü maliyet dağıtımı
- Dördüncü maliyet dağıtımı
- Beşinci maliyet dağıtımı

11. Aşağıdakilerden hangisi esas üretim merkezlerine örnek olmaz?

- Kesme
- Boyama
- Torna
- Bakım onarımı
- Montaj

12. Aşağıdakilerden hangisi yardımcı üretim merkezlerinden biri değildir?

- Revir
- Yemekhane
- Tesviye
- Kalite kontrol
- Bilgi işlem

13. Genel üretim maliyet türü ile maliyet dağıtım anahtarı ölçüsü eşleştirmelerinden hangisi yanlış verilmiştir?

- Fabrika binası kirası-kapladığı alan
- Endirekt işçilik- makine saati
- Isıtma gideri-Radyatör sayısı
- Su gideri-Musluk sayısı
- Yemekhane-İşçi sayısı

14. Dağıtılacak (yüklenecek) genel üretim maliyeti tutarının, dağıtımda (yüklemede) kullanılacak anahtarının (ölçünün) toplam miktarına bölünmesi yoluyla bulunan ortalama değere ne ad verilir?

- Dağıtım Oranı
- Cari oran
- Kaldıraç Oranı
- Asit test oranı
- Karlılık

15. Aşağıdakilerden hangisi maliyet merkezlerine dahil edilemez?

- Esas hizmet gider yerleri
- Yardımcı üretim gider yerleri
- Üretim yerleri yönetimi gider yerleri
- Araştırma ve geliştirme gider yerleri
- Genel yönetim gider yerleri

16. X işletmesinin genel üretim maliyeti 750.000, Direkt işçilik maliyeti 150.000, Direkt ilk madde ve malzeme maliyeti 100.000 ve Direkt işçilik saati 10.000 D.İ.S olduğuna göre dağıtım oranı nedir?

- 25
- 75
- 85
- 90
- 100

17. Aşağıdakilerden hangisi genel üretim maliyetlerinin özelliklerinden biridir?

Mamuller ile doğrudan bir ilişki kurulmaktadır.

Genel üretim giderleri eş özelliklere sahiptir.

Faaliyet hacmi yüksek olduğu dönemlerde birim mamul maliyetleri de artar

İşletme çalıştırılmayıp boş bekleyen makinelerin amortisman maliyeti üretim maliyetleri içerisinde yer almaz

Tüm genel üretim giderleri dönem sonunda ortaya çıkmaktadır.

18. İşletmenin sahip olduğu madenlerde meydana gelen değer düşüklüğünde aşağıdaki genel üretim maliyetlerinin hangisinin kapsamına dahil edilir?

Vergi resim ve harçlar

Amortisman ve tükenme payları

Finansman maliyetleri

Dışardan sağlanan fayda ve hizmetler

İlk madde ve malzeme maliyetleri

19. Maliyet dağıtımına ilişkin aşağıdaki bilgilerden hangisi doğrudur?

Tüm maliyet hesapları tek bir dağıtım anahtarı ile yüklenir

Maliyet dağıtımı dönem sonunda yapılır.

Bir maliyetin oransal olarak bir mamule atanmasını ifade eder ve dağıtım yaklaşık olarak yüklenir

Üretim işletmelerinde maliyet dağıtımı yapılamaz

Maliyet dağıtımı direkt giderlerin indirekt giderlere yüklenmesinde kullanılır.

20. Genel üretim maliyeti hesaplarında biriken maliyetlerin dağıtım anahtarları vasıtası ile esas ve yardımcı maliyet merkezlerine dağıtılmasına ne ad verilir?

Birinci dağıtım yöntemi

Kademeli dağıtım yöntemi

İkinci dağıtım yöntemi

Matematiksel dağıtım yöntemi

Üçüncü dağıtım yöntemi

21. Aşağıdakilerden hangisi esas üretim maliyet merkezlerinin özelliklerinden biri değildir?

Bir mamulün fiili üretime konu olduğu merkezdir

Mamulü ambalajlanması da bu merkezde yapılır.

Bir maliyetin oransal olarak bir mamule atanmasını ifade eder ve dağıtım yaklaşık olarak yüklenir.

Üretim işletmelerinde maliyet dağıtımı yapılamaz.

Maliyet dağıtımı direkt giderlerin indirekt giderlere yüklenmesinde kullanılır.

22. Farklı maliyet merkezlerine destek faaliyeti sunarak mamulün üretimine katkıda bulunan maliyet merkezi aşağıdakilerden hangisidir?

Yardımcı maliyet merkezi

Esas maliyet merkezi

Ana maliyet merkezi

Analitik maliyet merkezi

Üçüncül maliyet merkezi

Final_Ünite 5

1.Yardımcı maliyet merkezlerinde toplanan genel üretim maliyetleri, esas üretim maliyet merkezlerine dağıtılmasına ne ad verilir?

- Doğrudan dağıtım yöntemi
- Kademeli dağıtım yöntemi
- İkinci dağıtım yöntemi
- Matematiksel dağıtım yöntemi
- Üçüncü dağıtım yöntemi

2.yardımcı maliyet merkezlerinin gerek kendisine gerekse diğer yardımcı maliyet merkezleri ile esas üretim maliyet merkezlerine sundukları hizmetlerin toplam miktarlarını ve hizmetlerin miktarlarının dağılımını, dağıtım anahtarlarından yararlanarak gösteren tabloya ne ad verilir?

- Dağıtım ilişkileri tablosu
- Fon akım tablosu
- Mali akım tablosu
- Faaliyet dağıtım tablosu
- Kar / zarar tablosu

3.maliyeti dağıtılacak yardımcı maliyet merkezlerinin gerek kendisine gerekse diğer yardımcı maliyet merkezlerine sundukları hizmet miktarları, dağıtımda dikkate alınmayan ve yardımcı maliyet merkezleri arasındaki karşılıklı hizmet ilişkisi yok kabul edilen yöntem ne ad verilir?

- İkinci maliyet yöntemi
- Doğrudan dağıtım yöntemi
- Kademeli dağıtım yöntemi
- Matematiksel dağıtım yöntemi
- Basamaksal dağıtım yöntemi

	Bakım onarım	Yemek- hane	Torna	Montaj
Dağıtım toplamı	10.000	25.000	40.0000	55.000
Bakım onarım işçilik saati	100	150	350	450
Yemekhane işçi sayısı	5	10	60	40

4.Yukarıdaki tabloya göre montaj bölümünün doğrudan dağıtım anlayışına göre yardımcı maliyet merkezlerinden alacağı toplam tutar kaç tl dir?

- 4.285
- 8.965
- 11.000
- 12.980
- 15.625

5.Karşılıklı hizmet ilişkileri kısmen dikkate alan ikinci maliyet dağıtım yöntemi aşağıdakilerden hangisidir?

- Doğrudan dağıtım yöntemi
- Basit dağıtım yöntemi
- Matematiksel dağıtım yöntemi
- Geleneksel dağıtım yöntemi
- Kademeli dağıtım yöntemi

6.Kademeli dağıtım yöntemine ilişkin aşağıdaki bilgilerden hangisi doğru değildir?

- Kademeli dağıtım yönteminde maliyet dağıtımını tek yönlüdür ve sürekli ileriye doğru yapılmaktadır.
- Maliyetler sürekli olarak esas üretim maliyeti merkezlerine yönelik dağıtılmaya çalışılmaktadır
- Yardımcı gider merkezlerin birbiriyle olan ilişkileri tamamen dikkate alan bir yöntemdir
- Kademeli dağıtım yönteminin işleyişi bazı kuralların izlenmesini gerektirir.
- Kademeli dağıtımın diğer bir adı basamaksal dağıtım yöntemidir.

	YÜGY(A)	YÜGY(B)	EÜGY(I)	EÜGY(II)
1.Dağıtım toplamı	400	200	800	900
Dağıtım anahtarı				
Makine saati	-----	100	240	360
İşçi sayısı	10	15	40	45

YÜGY A'nın giderleri işçi sayısı, YÜGY B'nin gideri ise makine saati dir.

7.kademeli dağıtım yöntemine göre YÜGY B'den EÜGY (I)'e dağıtım yapılacak gider tutarı kaç tl'dir?

- 60
- 96
- 104
- 156
- 200

8.Doğrudan dağıtım yöntemine göre yardımcı maliyet merkezlerinden EÜGY (I)'e dağıtım yapılacak gider tutarı kaç TL 'dir?

- 80
- 188
- 212
- 268
- 332

9.Yardımcı maliyet yerlerindeki giderleri tam olarak dikkate alan dağıtım yöntemi hangisidir?

- Kademeli dağıtım
- Birinci dağıtım
- Doğrudan dağıtım
- Matematiksel dağıtım
- Üçüncü dağıtım

10.ikinci maliyet dağıtım sonrasında esas üretim maliyet merkezlerinde toplanan maliyetlerin dağıtım anahtarları aracılığıyla mamullere atanmasına ne ad verilir?

- Geleneksel maliyetleme
- Faliyete dayalı maliyetleme
- Basit maliyetleme
- Birleşik maliyetleme
- Genel yükleme oranı

11.Diğer adı basit dağıtım olan yöntem aşağıdakilerden hangisidir?

- Doğrudan dağıtım
- Şelale dağıtım
- Basamaksal dağıtım
- Denkleme dağıtım
- Matematiksel dağıtım

12.Diğer adı eşzamanlı çözüm yöntemi olan dağıtım yöntemi aşağıdakilerden hangisidir?

- Direkt dağıtım yöntemi
- Matematiksel dağıtım yöntemi
- Doğrudan dağıtım yöntemi
- Basamaksal dağıtım yöntemi
- Kademeli dağıtım yöntemi

13.Aşağıdaki kurallardan hangisi kademeli dağıtımın ilk kuralı olarak bilinir?

- Maliyet merkezlerin sıralanması
- En yüksek oranda destek veren maliyet merkezinin maliyeti önce dağıtılır.
- Bünyesinde en yüksek tutarda maliyet toplanmış olan yardımcı maliyet merkezi önce dağıtılır.
- Yardımcı maliyet merkezi diğer dağıtım yapılamaz
- Yardımcı maliyet merkezinden alınan pay dağıtılacak olan maliyet merkezine eklenir.

14. İşletmenin tamamı için tek bir yükleme anahtarının kullanılmasına ne ad verilir?

- Değişken yükleme oranı
- Sabit yükleme oranı
- Genel yükleme oranı
- Statik yükleme oranı
- Faaliyete dayalı yükleme oranı

15. faaliyetlerin maliyet muhasebe sistemlerinin temeli olarak kullanılmasını zorunlu kılan nedenler arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- Değişim için uygun bir temel oluşturması
- Anlaşılmasının güç olması
- Maliyetleri taşıyan faktörlere dikkat çekmesi
- Sürekli gelişmeyi tamamlaması
- Finansal ve finansal olmayan başarı ölçülerini bütünleştirmesi

16. Aşağıdakilerden hangisi geleneksel sistem ile faaliyete dayalı sistem arasında yer alan farklardan biri değildir?

- Faaliyete dayalı maliyet sistemlerinde, maliyet merkezleri ve esas üretim maliyet merkezlerinin yerine faaliyetler almaktadır
- Üretim süreci faaliyetleri, mamullerin makinelerde işlenmesi ve montajı gibi işlemleri kapsar.
- Faaliyete dayalı maliyet sistemi geleneksel maliyet sistemine göre hesaplanması daha kolaydır.
- Faaliyete dayalı maliyet sisteminde çok daha fazla sayıda ve türde dağıtım anahtarı kullanılır.
- Her bir faaliyet için maliyet taşıyıcısı belirlenir.

17. Aşağıdakilerden hangisi faaliyete dayalı maliyet sisteminin amaçları arasında yer almaz.

- Genel üretim maliyetlerinin yapısının daha iyi anlaşılmasını sağlar
- Genel üretim maliyetleri ile mamuller, hizmetler ve projeler gibi maliyet nesnelere arasında ilişki oluşturur.
- Maliyetlerin oluşumuna neden olan olayları ve faaliyetleri belirleyerek maliyet kontrolü konusunda yöneticilere yardımcı olur.
- Maliyetler tek bir dağıtım anahtarı ile dağıtılır.
- Karar alma sürecinde, yöneticiler maliyet bilgilerinden etkin olarak yararlanır.

ÜRÜN	BİRİM DİS	YILLIK ÜRETİM MİKTARI

İşletmede 20.000 toplam maliyet gerçekleşmiştir.

18. Bu bilgilere ve geleneksel maliyetleme yöntemine göre Dis başına yüklenecek maliyet kaç TL/DİS'dir?

- 1.00
- 1.50
- 2.00
- 2.50
- 3.00

Final_Ünite 6

1. Aşağıdaki bilgilerden hangisi sipariş maliyet sistemi için doğru değildir.
  - Sipariş maliyet sisteminde üretim seri olarak yığın bir şekilde yapılır.
  - Siparişe yüklenecek direkt ilk madde ve malzeme gideri, direkt işçilik gideri ve genel üretim gideri tutarı "Sipariş Maliyet Kartında" gösterilir.
  - Mamullerin maliyetleri farklı olması sipariş maliyet sisteminin tercihi için önemli bir gerekçedir.
  - Sipariş maliyet sisteminde her bir mamul partisinin maliyetleri ayrı ayrı izlenir.
  - Sipariş maliyet sistemi müşteri odaklı bir anlayışa sahiptir.
2. İşletmelerin küçük partiler halinde birbirinden farklı mamuller üretmesi halinde aşağıdaki yöntemlerden hangisini tercih eder?
  - Safha maliyet sistemi
  - Sipariş maliyet sistemi
  - Kısmi maliyet sistemi
  - Standart maliyet sistemi
  - Tahmini maliyet sistemi
3. Aşağıdakilerden hangisi sipariş maliyet sisteminin yararları arasında yer almaz?
  - Karlı işlerin, karsız işlerden kolayca ayırt edilmesini sağlar.
  - İşletme tarafından gelecekte alınacak benzer siparişlerin maliyetlerinin tahmin edilmesine olanak sağlar ve fiyatlamaya yardımcı olur.
  - Maliyet verilerinin işletme yönetimine kullanışlı bir şekilde sunulmasını sağlar.
  - Gerçek maliyetlerin, tahmini maliyetlerle karşılaştırılması ile faaliyetin rasyonelliğinin, verimliliğinin denetlenmesini sağlar.
  - Geçmişte yapılan siparişlerin maliyetlerinden hareket edilmesi bazen gelecekteki fiyat politikaları açısından yanlış kararlara neden olabilmektedir.
4. Aşağıdakilerden hangisi sipariş maliyet sisteminin sakıncalarından biridir?
  - Satış fiyatının maliyete dayalı olduğu ihalelerde ve diğer sözleşmelerde, özel siparişin maliyetinin hesaplanmasına olanak sağlar.
  - Üretimde kullanılan çeşitli ilk madde ve malzemelerin miktar olarak da belirlenmesi sonucu; işçilik zaman kontrolü, ilk madde ve malzeme miktarı kontrollerine olanak sağlar.
  - Siparişlerin ve maliyet merkezlerinin maliyetlerinin dökümü ve maliyet kontrolünün yapılmasına olanak sağlar.
  - Çalışanların verimliliğinin ölçülmesi ve başarısının değerlendirilmesine olanak sağlar.
  - Her bir sipariş için maliyetlerin ayrıntılı ve özel olarak hesaplanması zaman alıcıdır ve personel maliyetlerini artırmaktadır.
5. Aşağıdakilerden hangisi sipariş maliyet sisteminde kullanılan temel belgelerden biri değildir?
  - Fon akım tablosu
  - İlk madde ve malzeme istek fişi
  - İşçi çalışma kartı
  - Genel üretim maliyetleri dağıtım tablosu
  - Sipariş maliyet tablosu
6. İlk madde ve malzemeye ilişkin aşağıdaki bilgilerden hangisi doğru değildir?
  - Stok kartları üzerinde üretime sevk edilen ilk madde malzeme kadar azalma yapılır.
  - Sipariş maliyeti kartı üzerine direkt ilk madde ve malzeme maliyetleri işlenebilmektedir.
  - İlk madde ve malzeme istek fişi özetleri düzenlenerek, üretime sevk edilen ilk madde ve malzemelere ait yevmiye kayıtları yapılabilmektedir.
  - İlk madde ve istek fişleri haftalık, 10 günlük veya genel olarak aylık düzenlenir
  - İlk madde istek fişleri gerek elle gerekse bilgisayar ortamında düzenlenebilir.
7. Sadece işçilerin işletmede buldukları toplam zamanı hangi bölümde ve hangi işlerde geçirdiğini gösteren genel belge aşağıdakilerden hangisidir?
  - Otomatik saat kartı
  - Stok kartı
  - İşçi çalışma kartı
  - İşçi çalışma kartı özeti
  - İşçi saat kartı

8.İşçi çalışma kartları özeti ile ilgili hangisi doğru değildir?

Günün gününe işlenir

İşçi çalışma kartı özeti toplamları, dönem sonlarında bordronun hazırlanmasında kullanılır.

Haftalık on günlük ya da aylık dönemlerde tahakkuk eden ücretler; direkt ve indirekt ayırımına dikkat edilerek yevmiye kayıtlarına geçirilir.

Maliyet dönemi itibarıyla işçilerin hangi işlerle uğraştıkları özetlenmektedir.

Sipariş maliyeti kartlarına aktarılacak direkt işçilik giderlerinin bulunması kolaylaşmaktadır.

9.Siparişlere ilişkin genel üretim maliyetlerinin belirlenmesinde aşağıdaki belgelerde hangisinden yararlanır?

Kar/zarar değişim tablosu

Genel üretim tablosu

Maliyet dağıtım tablosu

Fon akım tablosu

Nakit akım tablosu

10.I.Başlık

II.Kapsam

III.Maliyet unsurları

IV.Maliyet özeti

Sipariş maliyeti sisteminde yukarıdaki bölümlerden hangisi bulunur?

I,II,III,IV

I ve II

III ve IV

II,III,IV

I,III,IV

11.Aşağıdakilerden hangisi sipariş maliyet kartında yer almaz?

Direkt ilk madde ve malzeme maliyetleri

Direkt işçilik maliyetleri

Genel yönetim maliyetleri

Toplam maliyeti

Maliyet özeti

12.Aşağıdakilerden hangisi sipariş maliyeti sisteminin temel esasları arasında yer almaz?

Her bir siparişin maliyeti ayrı olarak izlenir.

Alınan siparişler ortak bir sipariş maliyeti kartında toplanır.

Genel üretim maliyetlerinin dağıtımında tahmini yükleme oranlarından faydalanılır.

Siparişler tamamlandığında, sipariş maliyeti kartında toplanmış olan maliyetler toplam maliyetini oluşturur ve sipariş sayısına bölünerek birim mamul maliyeti hesaplanır.

Her bir siparişin farklı özellikler taşıması nedeniyle standart maliyet sisteminin uygulanmasında kimi zaman güçlüklerle karşılaşmaktadır.

13.I.Direkt ilk madde ve malzeme maliyetleri

II.Direkt işçilik maliyetleri

III.Genel üretim maliyetleri

Yukarıdaki maliyetlerden hangisi ya da hangileri için fiili maliyet sistemi uygulanır?

Yalnız III

I ve II

I ve III

II ve III

I,II,III

14.C işletmesinde gelecek yıl bütçelenen toplam genel üretim maliyetleri tutarının 50.000 TL toplam işçilik saatinin 30.000 D.İ.S ve Direkt ilk madde ve malzemenin maliyetinin 120.000 olacağı varsayılmıştır. Dağıtım kriteri olarak da makine saatleri seçilmiştir. Gelecek yıl içerisinde makinelerin toplam 5.000 saat çalışacağı öngörüldüğüne göre yükleme oranı ne kadardır?

10 tl

16 tl

30 tl

34 tl

40 tl

15. _____ / _____

- 373.Maliyet giderleri karşılığı hs. xx
 620.satılan malın maliyeti Hs. xx
 151.Yarı Mamuller Üretim Hs. xx
 152.Mamuller Üretim Hs. xx
 730.Genel Üretim Giderleri Hs. xx

Fiili ve tahmini genel üretim maliyetine ilişkin yukarıdaki tabloda oluşan eksik yükleme farkının kapatılması kaydında aşağıdaki hesaplardan hangisi yanlış kullanılmıştır?

- Maliyet giderleri karşılığı hs.
 Satılan malın maliyeti hs.
 Yarı mamuller üretim hs.
 Mamuller üretim hs.
 Genel üretim giderleri hs.

16.Üretim sürecinde çeşitli nedenlerle, miktar azaltıcı ve maliyet artırıcı bir unsur olmaktadır, herhangi bir satış değeri olmayan bu tip kayıplara ne ad verilir?

- Bozuk
 Kusurlu
 Artık
 Fire
 Gider

17.İşletmelerde ortaya çıkacak anormal fireler aşağıdaki hesaplardan hangisinde takip edilir?

- Direkt ilk madde ve malzeme yansıtma hs.
 Diğer olağandışı gider ve zarar hesabında
 Genel üretim giderleri hs.
 Genel üretim giderleri yansıtma hs.
 Stok değer düşüklüğü karşılığı hs.

18. _____ / _____

- 151.Yarı mamuller hs
 711.Direkt ilk madde ve malzeme hs.
 721.Direkt işçilik giderleri hs.
 731.Genel üretim giderleri hs.

Yukarıdaki yevmiye kaydı aşağıdaki işlemlerin hangisine aittir?

- Üretime malzeme satın alınması
 İşçilik giderlerinin ödenmesi
 Mamülün müşteriye satılması
 Maliyet unsurların üretime yüklenmesi
 Yarı mamülün iade edilmesi

19.Siparişlerle ilgili olarak belirli bir maliyet dönemi için düzenlenen ilk madde ve malzeme istek fişlerinden yararlanılarak, farklı tarihlerde ve çeşitli ilk madde ve malzemelerin üretilen siparişlere göre sınıflandırıldığı belgeye ne ad verilir?

- İlk madde ve malzeme istek fişi
 İlk madde ve malzeme satın alma istek fişi
 İlk madce ve malzeme istek fişi özeti
 Stok kartı
 Sipariş kartı

20.Günü gününe işlenip ve bir hafta,on gün ya da aylık dönemlerde tahakkuk eden ücretler,direkt ve endirekt ayırımına dikkat edilerek yevmiye kayıtlarına geçirilirken aşağıdaki belgelerden hangisinden yararlanır?

- İşçi çalışma kartı
 İşçi çalışma kartı özeti
 Puantaj
 Otomatik saat kartı
 İşçi saat kartı

21. Belli müşteri isteklerine ilişkin maliyetlerin toplandığı belgeye ne ad verilir?

- Sipariş maliyet kartı
- Stok kartı
- Safha maliyet kartı
- İlk madde ve istek fişi
- Puantaj

22. Üretim aşamasındaki siparişin maliyet kartlarındaki tutarlarının toplamı aşağıdaki hesaplardan hangisinde izlenir?

- 150. İlk madde ve malzeme hs.
- 151. Yarı mamuller hs.
- 152. Mamuller hs
- 153. Ticari mallar hs
- 159. Diğer stoklar hs.

23. İşletmelerde anormal fire olması halinde aşağıdaki hesaplardan hangisinde izlenir?

- Diğer stoklar hesabı
- Satılan malın maliyeti
- Genel üretim giderleri hesabı
- Diğer olağandışı gider ve zarar hesabı
- Çalışmayan kısım gider ve zarar

24. I. Safha maliyet sistemi

- II. Fiili maliyet sistemi
- III. Normal faaliyet sistemi

Üretim maliyetlerin belirlenmesi amacıyla sipariş maliyetlerin hesaplanmasında yukarıdaki maliyet sistemlerinden hangileri kullanılır?

- Yalnızca I
- Yalnızca II
- I ve II
- II ve III
- II ve III

25. İşletmelerin ürettikleri mamullere ait direkt ilk madde/malzeme ve direkt işçilik maliyetlerine ilişkin maliyetleri gerçekleştiren tutarlar üzerinden ele alırken; henüz belgelendirilmemiş ancak ortaya çıkması söz konusu olan genel üretim maliyetleri için "tahmini tutarları" kullanmaya öngören yöntem aşağıdakilerden hangisidir?

- Safha maliyet sistemi
- Sipariş maliyet sistemi
- Fiili maliyet sistemi
- Tahmini maliyet sistemi
- Normal maliyet sistemi

26. İşçiliklerde ortaya çıkan boş kapasiteler aşağıdaki hesaplardan hangisinde izlenir?

- Diğer stoklar hs
- Satılan malın maliyeti
- Genel üretim giderleri
- Diğer olağandışı gider ve zarar hs.
- Çalışılmayan kısım gider ve zararlar hs.

27. Aşağıdakilerden hangisi sipariş maliyeti sisteminde genel üretim maliyetlerinin çeşitli siparişlerle ilişkilendirilmesinde kullanılan belgedir?

- İş emri kartı
- İşçi saat kartı
- Endirekt işçilik tablosu
- Endirekt işçilik tablosu
- Genel üretim maliyetleri dağıtım tablosu

Final_ünite 7

1. I. Homojen mamuller üreten işletmeler tarafından tercih edilir.
II. Küçük miktarda farklı mamuller üreten işletmeler sıklıkla safha maliyetini kullanır.
III. Konu olacak mamule bir yada birden fazla işlem uygulanması felsefesi üzerine kurulmuştur.
Yalnız I
Yalnız II
Yalnız III
I ve II
I ve III
2. Büyük miktarlarda yığın halinde ve benzer mamuller üreten işletmelerde hangi sistem kullanılır?
Safha maliyet
Sipariş maliyet
Değişken maliyet
Tam maliyet
Kısmi maliyet
3. Bir veya birbirine benzeyen birkaç mamulün, bir arada ve birbirini izleyen aşamalarda yığın ya da kitlesel olarak üretildiği işletmelerde, maliyetlerin safhalar itibarıyla biriktirilerek hesaplandığı sisteme ne ad verilir?
Safha maliyet
Sipariş maliyet
Değişken maliyet
Tam maliyet
Kısmi maliyet
4. Üretimin birbirine paralel ve zincirleme olarak bağlı safhalarda gerçekleştiği, devamlı olarak kitlesel ve bir tek ya da birkaç mamulün üretildiği sisteme ne denir?
Safha maliyet
Sipariş maliyet
Değişken maliyet
Tam maliyet
Kısmi maliyet
5. Özel bir amaca ulaşmak için birbiri ile bağlantılı olarak çalışan faaliyetlerin gerçekleştiği üretim yerine ne ad verilir?
Atölye
Safha
Depo
Ambar
Kısım
6. Direkt malzemelerin mamul haline gelinceye kadar üretim sistemi içinde hareket ettiği akışa ne denir?
Atölye
Safha
Depo
Ambar
Kısım
7. Safha kavramı muhasebe sistemi uygulama genel tebliği tek düzen hesap planında nasıl ifade edilir?
Pazarlama gider yeri
Yardımcı üretim
Yardımcı hizmet gider yeri
Finansman gider yeri
Esas üretim gider yeri
8. Her safhanın toplam üretim maliyeti, o safhada üretilen toplam birime bölünerek aşağıdakilerden hangisi bulunur?
Ortalama maliyet
Hareketli maliyet
Birim eşdeğer mamul maliyeti
Toplam maliyet
Kısmi maliyet

9. Aşağıdakilerden hangisi safha maliyet sisteminin özelliklerinden biri değildir?

- Mamuller birbirini izleyen safhalarda, kitleler halinde üretilir.
- Üretim sürekli ve akış halindedir.
- Üretim maliyeti ortalama olarak hesaplanır.
- Üretilen her bir siparişin maliyeti ayrı ayrı izlenir.
- Homojen, türdeş veya benzer karakterlere sahip mamuller üretilir.

10. Aşağıdakilerden hangisi safha maliyet sisteminin özelliklerinden biri değildir?

- Üretim süreci safhalara ayrılır, bunlar esas üretim maliyet yeridir
- Mamul miktarları ve maliyetleri tamamlanma dereceleri dikkate alınarak eşdeğer birim türünden hesaplanır.
- Maliyetler, güg dağıtım tablosu düzenlenerek hesaplanır.
- Firelerin olması durumunda, mamul miktarının hesaplanması karmaşık durumları doğurur.
- İlk safhadan başlayarak, her bir safhada toplanan maliyetler, bir sonraki safhaya aktarılarak mamülün toplam ve birim maliyeti hesaplanır.

Dönem başı yarı mamul stok.....	0
Üretime yeni başlanan	500 br
Üretimi tamamlanıp devredilen.....	500 br
Dönem sonu yarı mamul stok	0
Direkt ilk madde ve malzeme maliyeti.....	400.000
Şekillendirme maliyeti	200.000

11. Montaj bölümü toplam maliyeti kaç tl dir?

- 200.000
- 400.000
- 600.000
- 700.000
- 740.000

12. Montaj bölümü birim maliyeti kaç tl dir?

- 1000
- 1100
- 1200
- 1300
- 1400

13. Aşağıdakilerden hangisi hizmet işletmelerinde safha maliyet sistemi örneklerinden biri değildir?

- Tahakkuk, postalama
- Banka çeki işleme
- Yağ değiştirme, rezervasyon
- Cam, boya, kağıt
- Biletleme, bagaj kontrolü, uçuş

14. Safhalardaki yarı mamullerin tam mamul cinsinden ifade edilmesine ne denir?

- Tamamlanma
- Mamul
- Yarı mamul
- Şekillendirme
- Eş değer birim

15. Aşağıdakilerden hangisi safha maliyet sistemindeki aşamalardan biri değildir?

- Fiziki akımların belirlenmesi
- Eş değer birim miktarının belirlenmesi
- Toplam üretim maliyetlerinin hesaplanması
- Birim eş değer mamul maliyetinin hesaplanması
- Dönem başı yarı mamul maliyetlerinin hesaplanması

Dönem başı yarı mamul stok.....	0
Üretime başlanan	400 br
Üretimi tamamlanıp	150 br
Dönem sonu yarı mamul.....	250
Tamamlanma dereceleri	
Direkt malzeme.....	% 100
Şekillendirme.....	% 60
Maliyetler	
Direkt malzeme.....	40.000 tl
Şekillendirme	60.000 tl

16. Üretimden çıkan toplam miktar ne kadardır?

- 100
- 200
- 300
- 400
- 500

17. Direkt malzeme eş değer birim miktarı ne kadardır?

- 100
- 200
- 300
- 400
- 500

18. Şekillendirme eş değer birim miktarı ne kadardır?

- 100
- 200
- 300
- 400
- 500

19. Toplam üretim maliyeti kaç tl dir?

- 20.000
- 40.000
- 45.000
- 55.000
- 100.000

20. Direkt malzeme birim maliyeti ne kadardır?

- 100
- 200
- 300
- 400
- 500

21. Şekillendirme birim maliyeti ne kadardır?

- 100
- 200
- 300
- 400
- 500

22. Bir üretim işletmesinde;

DBYM stoğu : 2000 birim

DSYM stoğu : 3000 birim

Üretimine başlanan 18.000 birim olduğuna göre, üretimi tamamlanan miktar kaç birimdir?

- 10.000
- 14.000
- 17.000
- 18.000
- 20.000

23.Safha maliyeti sisteminde eşdeğer birim mamul maliyetinin hesaplanmasında dönem başı yarı mamul stoklarının maliyetinin dikkate alınmadığı yaklaşım aşağıdakilerden hangisidir?

- Son giren ilk çıkar yaklaşımı
- Ortalama maliyet yaklaşımı
- Gerçek maliyet yaklaşımı
- İlk giren ilk çıkar yaklaşımı
- Tahmini maliyet yaklaşımı

24.Dönemler arasındaki belirsizlikleri ve farklılıkları ortadan kaldırarak, farklı hesap dönemlerinde farklı olan maliyetleri bütünleştirerek standartlaştıran yöntem aşağıdakilerden hangisidir?

- Son giren ilk çıkar yaklaşımı
- Ortalama maliyet yaklaşımı
- Gerçek maliyet yaklaşımı
- İlk giren ilk çıkar yaklaşımı
- Tahmini maliyet yaklaşımı

25.Fifo ile ağırlıklı ortalama maliyet yöntemleri arasındaki en belirgin farkın nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- İlk madde ve malzeme fiyatlarındaki istikrarsızlık
- Dönem başı stok maliyeti
- Dönem sonu stok maliyeti
- Yarı mamul maliyeti
- Mamul maliyeti

Final_ünite 8

1. Aşağıdakilerden hangisi oluşum zamanına göre üretim kayıplarından biri değildir?

- Artık
- Fire
- Bozuk
- Kusurlu
- Gider

2. Üretim sürecindeki birimlerin üretilmesi ile ilgili kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- Safha
- Dönem
- Aşama
- Kademe
- Süreç

3. Üretim zaman boyutu ile ilgili kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- Safha
- Dönem
- Aşama
- Kademe
- Süreç

4. Tek safhalı maliyetleme ile çok safhalı maliyetleme arasındaki hesaplama farkı aşağıdaki hesaplardan hangisiyle ortaya çıkar?

- Fiziki birimler
- Eşdeğer birim sayısı
- Eşdeğer birim sayısı
- Devralınan maliyetler
- Dönem sonu malın maliyeti

5. I. Normal üretim kaybı

II. Anormal üretim kaybı

III. Zarar

Yukarıdakilerden hangisi niteliklerine göre üretim kayıplarına örnek gösterilebilir?

- Yalnız III
- Yalnız II
- I ve II
- I ve III
- I, II, ve III

6. Fiziksel ölçüleri ya da kalite standartlarını karşılamayan birimler olup, daha sonra üzerinde yeniden işlem yapılarak mevcut pazarlama kanalları aracılığı ile mamulün niteliklerine ve mevcut olanaklarına bağlı olarak birinci yada ikinci kalitede mamul olarak satılabilen ek maliyete katlanılması genellikle karlı olabilen mamuller aşağıdakilerden hangisidir.

- Kusurlu
- Bozuk
- Artık
- Normal Fire
- Anormal Fire

7. Üretim işleminin herhangi bir aşamasında ortaya çıkabilen yada üretim aşamasının sonuna ulaşabilmekle birlikte üretimi istenen mamul kalite ve fiziksel özelliklerini kazanamamış birimler olup sağlam mamullere dönüşmesi için ek işlem yapılmasına gerek olmayan mamullere ne ad verilir?

- Kusurlu
- Bozuk
- Artık
- Gider
- Fire

8. Bozuk mamullere ilişkin aşağıdaki ifadelerden hangisi doğru değildir?

- Beklenen kaliteyi yada fiziksel ölçüleri sağlamayan ıskarta durumundaki mamullerdir
- Sağlam mamullere dönüşmesi için ek işlem yapılması ekonomik olmayan mamullerdir
- Bozuk mamuller hurda değeri ile satılabilirler.
- Bozuk mamuller için katlanılan tüm maliyetler zarar olarak ifade edilir
- Bu mamuller genellikle makinelerin arızalanmaları işçilik hataları, ilk madde ve malzemelerin istenilen kalitede olmaması v.b. nedenlerle ortaya çıkabilir.

9. Aşağıdakilerden hangisi üretim kayıplarına yol açan etkenlerden biri değildir?

- İlk madde ve malzemenin kalitesi
- Makine tesis ve cihazların bakım ve onarımlarının yapılma sıklığı
- Üretimde kullanılan üretim teknikleri
- Müşterilerin eğitim düzeyleri
- Çalışanların sosyal hakları ve motivasyon durumu

10. Anormal fireler aşağıdaki hesaplardan hangisinde izlenir?

- Diğer olağan gider ve zarar hs.
- Satılan malın maliyeti hs
- İlk madde ve malzeme hs
- Yarı mamuller hs
- Diğer olağandışı gider ve zarar hs.

11. Üretim sürecine giren direkt ilk madde ve malzeme ile yardımcı madde ve malzemelerin döküntü olarak kalan ve ölçülebilir, düşük bir satış değerine sahip olan parçalara ne ad verilir?

- Kusurlu
- Bozuk
- Artık
- zarar
- Fire

12. Aşağıdakilerden hangisi üretim kayıplarının çözülmesinin ekonomik nedenlerinden biri değildir?

- Müşteri memnuniyetinin sağlanması
- Maliyetlerin azalması
- Pazar payının azalması
- Kalitenin artması
- Karlılığın ve verimliliğin artırılması

13. Birim maliyeti 4 TL olan x mamulünden üretime 5000 kg gönderilmiş. Üretim sonunda elde edilen mamulün toplam maliyeti 19.500 TL olduğuna göre ortaya çıkan fire miktarı kaç kg'dır?

- 100
- 125
- 275
- 325
- 500

14. İşletmede bir birim mamul üretmek için 5 mt. (A) cinsi malzemeye gereksinim duyulmaktadır, A cinsi malzemenin mt fiyatı 54 TL dir. Dönem içinde 300 birim mamul üretilmiş ve 1750 mt A cinsi malzeme kullanılmıştır. Bu bilgilere göre firenin birim mamul maliyetine etkisi kaç TL dir?

- 35
- 40
- 45
- 50
- 55

15. Çok safhalı üretimde dönem üretim maliyetlerinin mamuller hesabına aktarılmadan önce kaydedildiği hesap aşağıdakilerden hangisidir?

- Mamuller hs.
- SMM hs
- Yarı mamuller-Üretim hs.
- Diğer çeşitli borçlar hs.
- Diğer stoklar hs.

16. Üretim faaliyetleri sırasında ortaya çıkması beklenmeyen ve kabul edilebilir sınırlar dışında kalan giderlere ne ad verilir?

- Genel üretim gideri
- Araştırma geliştirme gideri
- Zarar
- Normal üretim kaybı
- Anormal üretim kaybı

17. Harcanan ilk madde ve malzeme miktarı ile mamulün bünyesinde yer alan ilk madde ve malzeme miktarı arasında kalan farkın tamamen kaybolması halinde oluşan miktar kaybına ne ad verilir?

- Normal fire
- Anormal fire
- Tam fire
- Artık
- Bozuk

	1.safha	2.safha
Dönem başı yarımamul stok	3000	500
Tamamlanma dereceleri		
D.İ.M.M	% 70	%30
Şekillendirme	% 60	% 80
Dönem sonu yarımamul stok	9000	900
Tamamlanma dereceleri		
D.İ.M.M	% 20	% 10
Şekillendirme	% 40	% 20
Ocak ayında üretime başlanan	17.000	11.000
Ocak ayında üretime tamamlanan	11.000	10.600
DSYM stok maliyeti		
1.safhadan devreden		50.000
D.İ.M.M	20.000	30.000
Şekillendirme	12.000	15.000
Ocak ayı maliyeti		
D.İ.M.M	250.000	150.000
Şekillendirme	100.000	75.000

18. Yukarıdaki bilgilere göre birinci safhada üretime giren miktar kaç birimdir?

- 3000
- 3500
- 11500
- 20000
- 31500

19. Tabloya göre aşağıdakilerden hangisi D.İ.M.M açısından 1.safhanın birim eşdeğer miktarını gösterir?

- 9.080
- 10.280
- 14.180
- 15.200
- 17.200

Tabloya göre aşağıdakilerden hangisi D.İ.M.M açısından 2.safhanın eşdeğer birim maliyeti kaç liradır?

- 10.340
- 10.540
- 11.040
- 11.540
- 12.340

Tabloya göre aşağıdakilerden hangisi Şekillendirme açısından 2.safhanın eşdeğer birim maliyeti kaç liradır?

- 10.380
- 10.680
- 10.880
- 11.100
- 11.680

22.Üretimin zaman boyutuyla ilgili kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- Safha
- Dönem
- Direkt
- Endirekt
- Fiili

23.Aşağıdakilerden hangisi normal üretim kaybına örnek gösterilmez?

- Ekmek üretiminde etrafa serpişen un artıkları
- Ceket üretiminde arda kalan kumaş parçacıkları
- Makine üretiminde çevreye yayılan metal kıymıkları
- Peynir üretiminde bozulan süt
- Dolap üretimindeki talaş artıkları

24. _____

- 151.Yarı mamuller üretim hs. xx
- 151.01.fırınlama
- 151.Yarımamuller üretim hs. xx
- 151.01.şekillendirme

Yukarıdaki yevmiye kaydı aşağıdaki işlemlerden hangisine aittir?

- Üretim maliyetlerin,yarı mamul üretim hesabına kaydedilmesi
- Üretimi tamamlanan birimlerin mamul ambarına devredilmesi
- Üretimi tamamlanan birimlerin safhalar arası devri
- Dönem içinde birinci safhaya ilişkin maliyetlerin kaydı
- Dönem içinde oluşan maliyetlerin yarı mamuller üretim hesabının birinci safhaya aktarılması

25.Aşağıdakilerden hangisi fire kavramı için doğru değildir?

- Bir mamulün bünyesinde yer alan ilk madde ve malzemelerde kırılma,azalma,çekme,kısılma,buharlaşması sonucu ortaya çıkar.
- Miktar azaltıcı,maliyet artırıcı bir unsur olarak değerlendirilebilir.
- Fireler herhangi bir satış değerine sahip değildir.
- Firenin fiziksel olarak varlığından söz edilemez.
- Fire kavramı ile artık kavramı aynı özellikleri taşımaktadır.

26.Aşağıdakilerden hangisi üretim kaybına yol açmaz?

- Makine tesis ve cihazların sık sık bakım ve onarımdan geçmesi
- Üretiminde çalışanların performansının azalması
- İşletmede ücret politikasının düşmesi
- Üretim kapasitesinin tam randımanlı çalışmaması
- Enerjide kesintilerin yaşanması

27.Harcanan ilk madde ve malzeme miktarı ile mamulün bünyesinde yer alan ilk madde ve malzeme miktarı arasında kalan farkın tamamen kaybolması durumunda aşağıdakilerden hangisi oluşur?

- A. Tam fire
- B. Artık
- C. Bozuk mamul
- D.Fire
- E.Kusurlu mamul